

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

***TÜRKÇE SÖZLÜK'TEN KÂMUS-I TÜRKÎ'YE FRANSIZCA
SÖZLÜKBİRİMLER***

Günhan İSPİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

***TÜRKÇE SÖZLÜK'TEN KÂMUS-I TÜRKP'YE FRANSIZCA
SÖZLÜKBİRİMLER***

Günhan İSPİR

Danışman: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Bekir Tahir TAHİROĞLU

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN
(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bekir Tahir TAHİROĞLU

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÇELİK

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../20...

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 2022

Günhan İSPİR

ÖZET

TÜRKÇE SÖZLÜK'TEN KÂMUS-I TÜRKÎ'YE FRANSIZCA SÖZLÜKBİRİMLER

Günhan İSPİR

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN

Temmuz 2022, 122 sayfa

Genel sözlükler yapıları gereği yayımlandıkları dönemin sözvarlığını açık bir şekilde sunarlar ve güncellenen ve yeniden basılan her yeni baskıda, doğal olarak yeni sözlükbirimler eklenir, halihazırda var olan madde başlarına eklenen veya bu madde başlarından eksiltelen anlamlar olur ve kullanımdan düştüğü için çıkartılan madde başları olur. Bu durum, söz konusu dilin söz varlığının toplum tarafından kullanımına paralellik gösterir. Ve pek tabiidir ki bir dile ilişki içinde bulunduğu diğer dillerden kelimeler alınılanır ve bunlar da söz konusu dilin sözlüklerinde yer alır. Bu çalışmada Fransızcanın, belli bir dönemde Türkçeye baskın bir etkisi olduğu ve genelde etkilenen değil de etkileyen taraf olduğu kabul edilip, *Türkçe Sözlük*'te verici dil olarak Fransızca gösterilen sözlükbirimlerin *Kamus-ı Türkî*'deki görünüşleri ve varlıkları ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: *Kamus-ı Türkî*, *Türkçe Sözlük*, söz varlığı, sözlükbilim, sözcükbilim.

ABSTRACT**FRENCH LEXEMES FROM *TÜRKÇE SÖZLÜK* TO *KÂMUS-I TÜRKÎ*****Günhan İSPİR****Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature****Supervisor: Prof. Dr. Muna YÜCEOL ÖZEZEN****July 2022, 122 pages**

General-purpose dictionaries, by their nature, clearly present the vocabulary of the period in which they were published and with each new edition that is updated and reprinted, new lexical morphemes are naturally added, there are meanings added to or subtracted from already existing lexical morphemes. This situation parallels the use of the vocabulary of the language in question by the society. And of course, a language borrows words from other languages with which it is associated and they are included in the dictionaries of that language. In this study, it has been accepted that French has a dominant influence on Turkish in a certain period and the French is generally the influencer, not the affected party. The appearance and existence of the lexicographic units, which are shown in French as the transmitting language in the *Türkçe Sözlük*, in *Kamus-ı Türkî* are revealed.

Keywords: *Kamus-ı Türkî*, *Türkçe Sözlük*, vocabulary, lexicology, lexicography.

ÖN SÖZ

Dillerin birbirleriyle karşılaşmaları halinde bir etkileşim içinde bulunmaları kaçınılmazdır. Bu ilişkilerin nedenleri kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik ve dinsel nedenlere bağlanabilir. Türkler ile Fransızların uzun yüzyıllar boyunca kültürel, siyasal, sanatsal ve ekonomik boyutta ilişki içinde oldukları ve Fransız dilinin, bu ilişki bağlamında daha baskın ve daha çok etkileyen taraf olduğu, Osmanlı Türkçesi-Türkiye Türkçesi söz varlığındaki Fransızca kelime sayısına bakıldığında anlaşılabilecek bir durumdur.

16. yüzyılda Kanunî döneminde kapitülasyonlarla başlayan Türk-Fransız ilişkileri ilerleyen yüzyıllarda da sosyal, kültürel, sanatsal ve edebî alanlarda gelişerek devam etti. Arapçadan sonra en çok alıntı yapılan dilin Fransızca olması, Fransızcanın o dönemde ne kadar popüler bir dil olduğunu kanıtlar.

Türkçe Sözlük'teki Fransızca Sözlükbirimlerin Kâmus-ı Türki'deki Görünümleri adlı çalışmamız sonucunda, *Türkçe Sözlük'te* verici dil olarak Fransızca gösterilen madde başlarının bir kısmının *Kamus-ı Türki'de* Latince, Yunanca, İtalyanca olarak gösterildiği ve *Kamus-ı Türki'de* Fransızca olarak gösterilen bazı madde başlarının ise *Türkçe Sözlük'te* yer almadığı tespit edildi.

Son olarak, yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgi birikimi ve bakış açısıyla desteğini benden esirgemeyen kıymetli hocam Muna YÜCEOL ÖZEZEN'e teşekkür ederim. Hayatımın her alanında maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan aile üyelerime de ayrıca teşekkür ederim.

Günhan İSPİR

Adana, 2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	1

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ödünçleme, Alıntılama ve Kod Kopyalama Üzerine	2
2.2. Dil İlişkileri Bakımından Osmanlı Türkçesi ve Fransızca.....	4
2.3. Sözlükbilimsel Özellikleri Bakımından <i>Kâmus-ı Türkî</i> ve Önemi	8

BÖLÜM III

YÖNTEM VE ÖRNEKLEM

3.1. Yöntem.....	12
3.2. Araştırma Evreni ve Örneklem	12

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. <i>Kâmus-ı Türkî</i> 'de Yer Almayan Ancak <i>Türkçe Sözlük</i> 'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler.....	13
4.2. <i>Kâmus-ı Türkî</i> 'de Latince Olarak Betimlenen Ancak <i>Türkçe Sözlük</i> 'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler.....	111
4.3. <i>Kâmus-ı Türkî</i> 'de İtalyanca Olarak Betimlenip <i>Türkçe Sözlük</i> 'te Fransızca Olarak	

Gösterilen Sözlükbirimler.....	111
4.4. <i>Kâmus-ı Türkî</i> ’de Yunanca Olarak Betimlenen Ancak <i>Türkçe Sözlük</i> ’te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler.....	112
4.5. <i>Kâmus-ı Türkî</i> ’de Fransızca Olarak Betimlenen ve <i>Türkçe Sözlük</i> ’te de Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler.....	113

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER 115

KAYNAKÇA.....	120
ÖZGEÇMİŞ	122

KISALTMALAR

a. : ad

Ar. : Arapça

Fr. : Fransızca

İng. : İngilizce

İta. : İtalyanca

Lat. : Latince

s. : Sıfat

TDK. : Türk Dil Kurumu

TS. : Türkçe Sözlük

ü. : Ünlem

Yun. : Yunanca

z. : zarf

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada temel amaç *Türkçe Sözlük*'te verici dil olarak Fransızca gösterilen madde başlarının *Kamus-ı Türkî*'deki görünüşleri ve varlıkları ortaya koymaktır. Türkçe ve Fransızcanın yaklaşık 100 yıl öncesine kadarki bu yoğun ilişkileri, günümüzde büyük ölçüde kesintiye uğramıştır. Başka bir deyişle, Türkçenin Türkiye'nin değişen dış politikalarına bağlı olarak yaklaşık 100 yıldır Fransızcadan yeni sözcükler almadığı söylenebilir. Fransızca birçok sözlük birim için kaynak dil ise de bu sözcüklerin Türkçeye girişinde kanal dil artık büyük ölçüde İngilizcedir. Bu çalışmada *Türkçe Sözlük*'teki bütün Fransızca sözlük birimler tespit edilip, bunların *Kamus-ı Türkî*'deki görünüşleri ile karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda *Türkçe Sözlük*'te Fransızca olarak belirtilen sözcüklerin bir kısmının *Kamus-ı Türkî*'de İtalyanca, Latince ve hatta Yunanca olarak gösterildiği tespit edilmiştir. Böylelikle araştırmacılar *Türkçe Sözlük*'te kaynak dil olarak betimlenmiş sözlükbirimlerin *Kamus-ı Türkî*'deki görünüşlerine ve orada yer alıp almadıklarına erişebileceklerdir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Türkçe Sözlük'te Fransızca olarak betimlenen sözlükbirimlerin ne kadar Fransızca olduğu, Fransızca-Latince, Fransızca-İtalyanca hatta Fransızca-Yunanca ilişkileri bağlamında yeniden düşünülmelidir. Ancak bu çalışmada, *Türkçe Sözlük*'teki Fransızca sözcüklerin gerçekte ne kadar Fransızca olduğu yalnızca *Kamus-ı Türkî*'deki veri bağlamında değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada *Türkçe Sözlük* ve *Kamus-ı Türkî* dışındaki Fransızca veri kapsam dışında tutulmuştur.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ödünçleme, Alıntılama ve Kod Kopyalama Üzerine

Tarihin her devrinde insanoğlu sosyal ve aktif bir tür olmuştur ve “Dil nasıl oluştu?” sorusunun çok bilinen cevaplarından birisi de insan türünün sahip olduğu bu sosyal olma becerisidir. Başkalarıyla olan iletişim kurma ihtiyaçları, başkalarının niyetlerini, inançlarını anlama çabaları ve ortaklık kurabilme becerisi dillerin evrimleşmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla insanlar kadar onların dilleri de sosyal ve dinamiktir. Diller günlük hayatımızda en çok kullandığımız ve kullanmaya ihtiyaç duyduğumuz sistemlerdir ve onlar da etkileşimde bulundukları diğer dillerden etkilenirler ve bu iletişimin yoğunluğu doğrultusunda kelime alışverişinde bulunurlar. Bu durum her dönem ve durum için geçerliliğini korumaktadır.

Bir dile yabancı öğelerin girişi genel olarak şu nedenlerle gerçekleşmektedir. (Buran, 2001, 162,163)

1. Sosyal hayattaki köklü değişiklikler
2. Din ve medeniyet dairesindeki değişiklikler
3. Tercüme faaliyetleri
4. Alfabe faaliyetleri
5. Geri kalmışlık
6. Dil bilinci eksikliği
7. Çok coğrafya değiştirmek
8. Dilin türetme yapısının kısırlılığı
9. Bilimsel ve teknolojik yenilikler
10. Özenti-kişilerin beğenilme arzusu

Durmuş, bir dilin etkileşiminin sözvarlığı, sözdizimi ve biçimbilimsel alanlarda olabileceğini ve bu süreç içerisinde en fazla etkilenen alanın ise sözvarlığı olduğunu belirtir (Durmuş, 2004,1,2). Buradan da anlaşılacağı üzere ödünçlenen sözcüklerin genel anlamda dillerin içyapılarına derin bir etkisi bulunmamaktadır. Bu durumun aksinin gerçekleşmesi genelde yoğun siyasi baskı nedeniyle ve Dilbilimsel İnsan Haklarına göre her insanın kendi anadili(dilleri) ile var olma, kendini tanımlama ve bu

dilde(dillerde) eğitim alma hakkı vardır (Skutnabn-Kangas, Philipson, 2017, 1). Ancak ulus-devletlerin kendi bünyelerindeki azınlık toplulukları sosyo-kültürel düzeyde homojenleştirme politikaları yüzünden pek çok insan bu haklardan mahrum kalıp, maruz kaldıkları yoğun dilsel baskı nedeniyle dillerinin içyapısı değişir ve dolayısıyla dil değişimleri gerçekleşir. Kısacası alıntılar, genelde, dillerin değişmeye en müsait ve aynı zamanda direnci en düşük olan kısmında yani sözvarlığı düzeyinde gerçekleşir. Örneğin Fransızcadan alınan bir ödünçleme kelime olan “film”, Türkçeyi sadece sözvarlığı düzeyinde etkilemiştir, herhangi bir yapısal ödünçleme söz konusu değildir çünkü bu bir teknolojik ve bilimsel gelişmedir dolayısıyla sadece kavram alınmış ve Türkçenin kendi sözvarlığına dahil edilmiştir. Eğer Türkçede söz konusu kelimenin çoğulu “filmler” değil de “les films” şeklinde çekimlenseydi işte o zaman Türkçenin içyapısı etkilemiş olurdu. Aynı kelimeyi Arapça da Fransızcadan ödünçlemiştir ancak Arapçada da bu kelimenin çoğulu “les films” olmayıp Arapçanın kendi gramer kurallarına uyularak “eflam” şeklinde çoğullaştırılmıştır.

Alıntı kelimeler, dillerin sözvarlıklarına belli nedenlerle dahil edildiklerinde ve kullanımları yaygınlaştıklarında, bu kelimeler söz konusu dillerin sözlüklerine de dahil edilirler. Bu çalışmada da tespit edilen odur ki *Kamus-ı Türkî*'de yer alan Fransızca kökenli sözlükbirimlerin *Türkçe Sözlük*'teki görünümünün uyumuyor olmasıdır. Dolayısıyla alınan kelimelerin sözlüklere dahil edilirken söz konusu kelimenin kaynak dilinin gösterilmesinde hatalar olabilir.

Erbay, Fransızcadan alınan kelimelerin sayısını 1945'te 1092, 1998'de 4551, 2011'de ise 5540 olarak belirtip, *TDK* 1998'de 344 olan Yunanca kaynaklı kelimelerin, *Türkçe Sözlük*'ün 2011 baskısında 37'e düşmesini İtalyanca, Latince, İspanyolca ve Yunanca kaynaklı gösterilen bu kelimelerin daha sonra Fransızca kaynaklı gösterilmesi şeklinde açıklar (Erbay, 2002, 104)

Sezgin, sözlüklerdeki kaynak dil gösteriminin değişiklik göstermesi sorununu “Alıntı sözler için verilen kaynak dil ve özgün biçim bilgilerindeki değişikliklerin bir nedeni, pek çok sözün bir dilden farklı dillere farklı biçimlerde geçmesi ve bu geçişin aşamalılık göstermesidir.” şeklinde açıklar.

Haugen, *Dilbilimsel Ödünçlemenin Analizi* adlı yazısında ödünçleme kavramını kopyalayarak yeniden üretmeyle ilgili bir süreç olarak açıklar ve yapısal analizini orijinal olanın taklidiyle karşılaştırılmasıyla ilişkilendirir. Orijinal örneği “model” olarak adlandırır ve alıntının az ya da çok “model”e benzediğini kabul ederek bunun bir kopyalama olduğunu ileri sürer (Haugen, 1950).

Ödünçleme terimine, Türk Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler adlı eserinde Lars Johanson karşı çıkmış ve söz konusu bu terime karşılık olarak kod kopyalama terimini önermiştir. Bu teoriye göre “Dil ilişkilerinde hiçbir şey gerçekten “ödünç alınmış” olmaz, “verici dil”in hiçbir şeyi elinden alınmaz ve “alıcı dil” “verici dil”dekiyle aynı olabilecek hiç bir şeyi almaz.” gibi bir düşünce doğrultusunda ödünçleme terine karşılık kod kopyalama terimi önerilmiştir. Ve bu teoriye göre, köklü etkide alıcı dil konuşurlarının önemli bir kısmının yetkin ölçüde iki dilli oldukları gözlemlenmiştir. Johanson’a göre dayanıklılık skalasında dayanıklılığı sağlayan en temel etkenlerden birisi “çok kullanılıyor olmak”tır ve ilişki durumlarında en kolay etkilenenlerin yani en zayıf bölümün “sözvarlığı” olduğudur. Bir yapının çok kullanılıyor olması demek, o dilin konuşurlarının bu yapıyı farkında olmadan ve zorlanmadan kolay bir şekilde dile getirilmesi demektir ki bu da değişmeye karşı bir direnç durumudur. Sözvarlığı ise her an değişmeye hazır olmasıyla en zayıf yapıyı temsil eder. (Johanson, 2018).

Johanson’un adı geçen kitabında açıklandığı üzere “kopya”, kopyalandığı dilde kullanılabilir hale getirilmiş olur. Kopyanın aldığı son biçim aslına yakın benzerlikten önemli değişmelere ve yaratıcı şekil değiştirmeye kadar uzanabilir. Böylelikle kopyalar, baskın bir dile ait olarak görülmekten de çıkıp kopyalayan dilin kendi kurallarına uydurulmuş ve benimsetilmiş olur. Bu da demektir ki kopya, verici dilin sistemine değil, alıcı dilin sistemine ait olduğu için kopya ile orijinal arasında her zaman ufak tefek farkların var olduğu da kabul edilir. (Johanson, 2018).

2.2. Dil İlişkileri Bakımından Osmanlı Türkçesi ve Fransızca

Dillerin yollarının birbirleriyle kesişmeleri halinde bir iletişim, etkileşim içinde bulunmaları hem kaçınılmaz hem de çok doğaldır. Bu ilişkilerin nedenleri sosyokültürel, siyasal, ekonomik vb. nedenlere bağlanabilir. Türkler ile Fransızların uzun yüzyıllar boyunca kültürel, siyasal, sanatsal ve ekonomik boyutta ilişki içerisinde oldukları ve Fransız dilinin, bu ilişki bağlamında daha baskın ve daha çok etkileyen taraf olduğu, Türkçe söz varlığındaki Fransızca kelime sayısına bakıldığında anlaşılabilecek bir durumdur.

16. yüzyılda kapitülasyonlarla başlayan Türk-Fransız ilişkileri ilerleyen yüzyıllarda sadece siyasal boyutta bir ilişkiyle sınırlı kalmamış kültür, sanat, edebiyat ve bilim alanlarında da gelişerek devam etmiştir.

Fransızlar, 1673 ve 1740'ta imzalanan Kapitülasyonlar gereğince, Türkiye'deki Hristiyanların dinsel koruyucuları olduklarını iddia ediyor (Sonyel, 1991, 359). Dolayısıyla Fransızca, sadece Osmanlı halkı için değil, aynı zamanda Osmanlı bünyesinde yaşayan azınlık arasında popüler ve önemsenen bir dildi. İlerleyen dönemlerde Fransızca, Osmanlı halkı için bir burjuva, sınıf belirtirken, azınlıklar arasında kendi haklarını savunabilmek ve koruyabilmek açısından bir zorunluluk halini almıştır neredeyse.

Ağıldere, Osmanlı İmparatorluğunun yayıldığı geniş topraklar nedeniyle Avrupa devletlerinin Osmanlı İmparatorluğu ile yürüttükleri ticari ve diplomatik ilişkilerin, Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimini zorunlu kıldığını belirtmiştir. Aynı zamanda Divan-ı Hümayun veya elçiliklere bağlı mütercim tercümanlara Batı dillerinde “drogman” denildiğinden bahseder ve bu tercümanların genelde, hizmet ettikleri devletlerle aynı uyruktan olmadıklarını belirtir. (Ağıldere Timur, 2010, 694).

Demiryürek, Divan-ı Hümayun tercümanlarının genelde gayrimüslim Rumlar olduklarını ve Yunan isyanı sırasında bu tercümanların da söz konusu isyanda yer almalarının Osmanlı Devleti'nin kendi milletinden yabancı dil bilen insanlar yetiştirme ihtiyacını aksettirir ve hatta 1864'te doğrudan doğruya yabancı dil eğitimi veren Lisan Mektebi ve 1868'de eğitim öğretim faaliyetlerini Fransızca olarak yürüten Mekteb-i Sultanî'nin açıldığını belirtir. (Demiryürek, 2013, 130).

Ağıldere aynı zamanda II. Mahmut'un isteğiyle Bab-ı Ali'nin bünyesinde Türk-Müslüman tercümanlar yetiştirmek amacıyla 1821'de Tercüme Odası kurulduğundan ve bu kurumun Batı'daki örneklerini temel alan bir dil oğlanları okulu olduğundan bahseder. Batı devletlerinin bu politikayı Osmanlılardan yaklaşık üç yüz yıl önce İstanbul'da da hayata geçirdiklerinden bahseder (Ağıldere Timur, 2010, 695).

“1669 yılında açılan bu okul, 1795 yılında yerini halen Paris'te eğitim veren Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü'ne (INALCO) kısmen bıraktıysa da, 1873'te kapılarını tamamen kapattı. Okul yaklaşık iki yüz boyunca öğrencilerine çocukluk yaşlarından itibaren Türkçe başta olmak üzere Arapça ve Farsçayı başarılı bir biçimde öğretti” (Ağıldere Timur, 2010, 697).

Bu bağlamda 16. yüzyılda Kanunî döneminde kapitülasyon anlaşmasıyla başlayan Türk-Fransız ilişkileri 18. ve 19. yüzyıllarda da özellikle kültür, sanat ve edebiyat alanlarında gelişerek devam etti. Tanzimat Döneminde “Batı Edebiyatı” denildiğinde Fransız Edebiyatı anlaşılıyordu ve bu dönemde birçok Osmanlı aydını Fransızca öğrenmişti. Fransızca, sadece seçkin okullarda yabancı dil olarak öğretilmekle kalmayıp,

aynı zamanda, Fransa'nın, Hristiyan halkın haklarının koruyucusu olması sebebiyle imparatorluktaki azınlıklar tarafından da öğrenilen bir dildi. Aynı zamanda, Şimşir, 1800'lü yıllarda Hariciye Nezaretinde Fransızcanın yazışma dili olduğundan ve aynı zamanda bu diplomatların yalnızca yabancılarla olan yazışmalarında değil, kendi aralarındaki yazışmalarda da Fransızca'yı kullandıklarından bahseder (Şimşir, 1992, 32). Bu da bize, Osmanlıdaki Latin harflerinin kullanımının ve yaygınlığının ne kadar eskiye dayandığını ve resmileştiğini gösterir. Dolayısıyla Fransızca, Osmanlının son dönemlerinde popüler bir dildi. Bu popülerlik sözlükbilim alanında kendini göstermiş ve bu dönemde Batı dillerine ait 50 adet sözlüğün 29'u Fransızca-Türkçe, Türkçe-Fransızca veya içinde Fransızca da olmak üzere çokdilli sözlük olarak sözlük hazırlanmıştır. Osmanlıda hazırlanmış Batı dillerine ait sözlüklerin yarısından fazlasını Fransızca sözlüklerin oluşturması, bize bu ilişkinin ne kadar derin boyutlara ulaştığını göstermektedir. Bu sözlüklerin başlıcalarını Georges Rhasis'in *Vocabulaire François-Turc*'ü, O. De Schlehta – Wssehrd'in *Manuel Terminologique, Français-Ottoman*'ı, Anton B. Tinghir ve Kirkor Sinapian'ın *Dictionnaire Français-Turc Des Termes Techniques*'i, Muhammed Şükrü ve Mikail İşciyan'ın *Gunyatü'l-Lügat*'i, Alexandre Handjeri'nin *Dictionnaire Français – Arabe – Persan Et Turc*'ü Nicola Murad'ın *Dictionnaire Français-Turc en Caracteres Latins et Turcs* 'ü Şakir Paşa'nın *Dictionnaire Portatif Français-Ottoman* 'ı Nicola Murad'ın *Dictionnaire Turc-Français en Caracteres Turcs et Latins avec des Exemples*'i R. Yusuf'un *Dictionnaire Turc-Français en Caracteres Turcs et Latins*'i H. Hüsnü Resulzade'nin *Kâmûs-ı Askerî (Fransızca-Türkçe, Türkçe-Fransızca)*'sı Kudüs İmprimerie des P. P. Francescains'in *Kâmûs-ı Fransevî Türkî, İtalyanî, Arabî (Dictionnaire Français-Turcİtalien-Arabi)*'si Şerafettin Mağmumi'nin *Kâmûs-ı Tıbbî (Fransızcadan Türkçeye)*'si ve Şemseddin Samî'nin 1882'de yayımlanan *Kamus-ı Fransevî*'si oluşturmaktadır. Şemseddin Samî ayrıca *Kamus-ı Türkî* adlı Türkçe-Türkçe sözlüğünde de Fransızcadan alınan sözcüklere yer vermiştir (Erciyas, 2011). Burada yer alan sözlükler, teknik terim sözlüklerinden, tıbbi sözlüklerden, Osmanlı alfabesi ve Latin alfabesi ile paralel bir şekilde örneklerin bulunduğu ikidilli sözlüklerden oluşmaktadır. Osmanlı döneminde neredeyse var olan bütün meslek sanat vb. alanlar için bu kadar çok Fransızca-Türkçe iki dilli sözlüğe ihtiyaç duyulmuş olması, Fransızcanın Osmanlı Türkçesi üzerinde ne kadar derinden etkili olduğu kanıtlar niteliktedir.

Türk edebiyatının, 1860'tan itibaren içine girdiği “modernleşme” ve “Batılılaşma” sürecinde, Batı edebiyatıyla kültür iletişimi hızlanmıştır. Dönemin ünlü

yazar ve şairleri aynı zamanda birer gazeteci de olduklarından (Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi) Türk edebiyatına getirmek istedikleri “Batılı” tarzı ve “yeni” edebi türleri gazetelerde tanıtmaya ve anlatmaya başlamışlardır. Bu bağlamda örnek alınan kültürün daha çok Fransız kültürü, örnek alınan dilin de daha çok Fransızca olduğu bilinmektedir. Buna göre, esasında yüzyıllar boyunca Osmanlıların “prestij” kültür, “prestij” edebiyat ve “prestij” dil olarak değerlendirdikleri Arap (kısmen de Fars) kültürünün, edebiyatının ve dilinin yerini her bakımdan Fransız kültürü, edebiyatı ve dili almış ve bu bağlamda 19. yüzyıl Osmanlısının çok ciddi politik değişimlerine neden olmuştur.

Osmanlı devletinin siyasi alanda gerçekleştirmeye çalıştığı reformlar kadar eğitim ve sanat alanında yaptığı yenilikler de daha çok Fransız kaynaklıdır. Dolayısıyla Fransız kültürü ve Fransız dili ile olan bu yoğun ilişkinin olduğu bu dönemde Türkçenin etkilenmemiş olması mümkün değildir. Yayımlanan Fransızca-Türkçe sözlükler, Fransızcadan yapılan çeviri çalışmaları, Fransa seyahatleri, seçkin okullarda verilen Fransızca eğitimler, bilim dili olarak artık Fransızcanın benimsenmiş olması, aydın kesimin Fransızca yazışmaları, Fransız kültürünün Osmanlı entelektüel çevresine sanıldan çok daha fazla nüfuz etmesine neden olmuştur.

Özellikle 19. yüzyıl, Osmanlı Devletinin çöküşe yaklaştığı, sahip olduğu coğrafyadaki toprakların bir bir elinden çıktığı bir dönemdir. Osmanlı padişahları, imparatorluğun yıkıma doğru giden bu durumunu düzeltmek için yenilikler ve reformlara başvurmuşlardır ve bunlar için de kendilerine Batı’yı yani Fransayı örnek almışlardır. En önemli reformlar 1839 yılında çıkan Tanzimat Fermanı ve 1856’da çıkan Islahat Fermanıdır. Bu reformlar sosyal hayatı, adaleti, orduyu, ekonomiyi, sanayi ve ticareti modernleştirmek ve gelişmiş batı devletlerin seviyesine getirebilmek amacıyla yapılmışlardır. Bilindiği gibi siyasi olaylar, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve çağın/dönemin gereklilikleri uyarınca dil ve edebiyat da bundan nasibini alır. Dolayısıyla 1839 yılında çıkan Tanzimat Fermanıyla Osmanlı yenilikçi, modern bir anlayış benimsemiştir ve bu doğrultuda Avrupa’nın en modern en kültürlü ve prestijli ülkesi olarak gördüğü Fransa’yı, Fransa’nın kültürünü, edebiyatını ve aynı zamanda da dilini benimser. Bu bağlamda Türk edebiyatı da yeni bir döneme girmiştir ve çevirilerle başlayan Fransız edebiyatı, kültürü ve dili olan tanışma daha sonra bu eserlere benzeyen yerli eserlerle devam etmiştir.

Foçi, Osmanlı halkının Fransız edebi eserlerle tanışmasının iki yolla olduğunu söyler. “Birincisi, kaynaktan okuyan, Fransızca bilen okur kitlesi tarafında tanışma. Sayı

olarak o dönemde çok azdı, ikincisi ise Fransızcadan tercüme edilen romanları okuyan kitle” (Foçi, 2010, 27).

Hemen hemen her edebi türde ilk yazarlarımız Fransız Edebiyatından örnekler alarak eserlerini yazmışlardır. Bu yüzden de yazarların çoğu iyi derecede Fransızca biliyordu. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Milli Edebiyat’ın hızla gelişmesiyle Fransızca da yerini İngilizce’ye bırakır. Bunun temel sebeplerinden birisi, İngilizcenin artık tüm dünyaca ortak iletişim dili olarak kabul görmesidir (Yağlı, 2012, 232-233).

2.3. Sözlükbilimsel Özellikleri Bakımından *Kâmus-ı Türkî* ve Önemi

Sözlük kavramı için TDK; “Bir dilin bütün veya belli çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser” (TDK, 2011) şeklinde bir açıklama sunmuştur ancak bunun yanı sıra sözlük; “bir dilin kelimelerinin çoğununun tanımlarını genellikle alfabetik sıraya göre anlam, etimolojik, gramer vs. özelliklerini veren eser” (Bordas, 1972) şeklinde de açıklanmıştır. Şemseddin Sâmî de sözlüğün tanımı için, “Lugat kitabı bir lisanın hazinesi hükmündedir.” açıklamasını sunmuştur.

Sözlükler içeriklerine ve düzenlenişlerine göre çeşitli başlıklar altında kategorize edilebilirler. *Türkçe Sözlük* gibi bir dilin sözvarlığını temel olarak hazırlanan sözlüklere “genel sözlükler” adı verilir.

Ele alınan sözvarlığının niteliğine göre adlandırılan sözlüklere ise “özel sözlükler” denir. Atasözü sözlükleri, deyim sözlükleri, terim sözlükleri gibi çeşitli amaç ve ihtiyaçlara göre hazırlanan sözlüklerdir ve “genel sözlükler” gibi bir dilin tüm sözvarlığını kapsama amaçları yoktur.

Sözlükleri Aksan (1998) ve Ahanov (2008, 187-217) hazırlanış ve kullanım amaçları ile taşıdıkları özelliklere göre şöyle kategorize etmiştir.

Sözlük türleri:

Bir ya da birden çok dilin sözvarlığını işleme bakımından:

- Tek dilli sözlükler,
- Çok dilli sözlükler.

Abece (Alfabe) sırasının esas alınıp alınmamış olmasına göre:

- Alfabetik sözlükler,
- Kavram sözlükleri.

Ele alınan sözvarlığının niteliğine göre:

- Genel sözlükler (ortak dil, yazı dili sözlükleri),
- Lehçebilim sözlükleri,
- Eş anlamlı, eş adlı, ters anlamlı ögeler sözlükleri,
- Yabancı ögeler sözlükleri,
- Tarihsel sözlükler,
- Köken bilgisi sözlükleri,
- Terim sözlükleri (Uzmanlık alan sözlükleri),
- Argo sözlükleri,
- Deyim ve atasözleri sözlükleri,
- Anlambilim sözlükleri,
- Sanatçı ve metin sözlükleri,
- Yanlış yerleşmiş ögeler sözlükleri,
- Tersine sözlükler.

İşledikleri ürünler açısından sözlükler:

- Yazı dili sözlükleri,
- Ağız sözlükleri,
- Malzemenin kaydedildiği ortam açısından sözlükler,
- Basılı kitabî sözlükler,
- Elektronik sözlükler
- Yazılış biçimleri açısından sözlükler,
- Manzum sözlükler,
- Mensur sözlükler (Kahraman, 2016, 3307-3308).

Zengin, Sözlükbilimi, sözlük hazırlama yolları, yöntemleri ve tekniklerini konu alan, işleyen kuramsal ve uygulamalı bir bilim dalı olarak tanımlar ve iki alt kola sahip bağımsız bir bilim dalı olduğunu belirtir. Bu alt kollardan birincisi, sözlük araştırmaları ile ilgili olduğunu ve bu alt kolda, sözlük ve sözlükçülüğün araştırılması; sözlüklerin tipi, yapısı, tarihi, kullanımı ile ilgili çalışmalar yapıldığını belirtir (Zengin, 2010, 227). Sözlük biliminin ikinci alt kolu ise sözlük hazırlama ile ilgilidir. Sözlük hazırlama, Kocaman’a göre, “bir ya da daha çok dilin sözvarlığında ve sözcük birleşimindeki birimleri gözleme, derleme, seçme ve betimleme işidir (Kocaman, 1998, 111).

1850-1904 yılları arasında yaşamış olan Şemseddin Sâmî, birçok edebi türde eser vermiş olmasına rağmen daha çok hazırladığı sözlüklerle tanınmıştır. Bu sözlüklerden en

önemli olanı *Kamus-ı Türki*'dir. Şemseddin Sâmî, *Kamus-ı Türki*'nin ifâde-i merâmında bir sözlüğün içindeki yabancı kökenli kelimelerin asıllarına bakılmaksızın söz konusu dilin sözvarlığına dahil edilmesi gerektiğini belirtir. Yani kendi sözlüğündeki yabancı kökenli kelimeleri Türkçeye ait sayar. Ayrıca Osmanlı dilinin Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç dilden oluştuğu düşüncesine karşıdır ve Türkçenin ayrı ve bağımsız bir dil olduğunu vurgular. Bu bağlamda Osmanlı Devletinin dilinin “lisân-ı Osmanî” olarak değil de “lisân-ı Türki” değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. İşte *Kamus-ı Türki*'nin en önemli özelliği, o güne kadar hazırlanmış olan genel sözlükler içinde Türkçe adının ilk defa bu sözlükte geçiyor olmasıdır.

Şemseddin Sâmî ayrıca Türkçede yer etmiş Arapça ve Farsça kelimelerin kullanılmasında Türkçe için herhangi bir sorun görmemektedir. Dolayısıyla Ş. Sâmî, diğer dillerden ödünçlenen ve o dönemde Türkçede kullanılan kelimeleri sözlüğüne dahil etmiş ve bunları Türkçenin sözvarlığı olarak kabul etmiştir. Ancak yeniden canlandırılmasını gerekli bulduğu kullanımdan düşmüş kelimeleri de sözlüğe dahil etmiştir.

Sözlükte madde başı kelimelerin türleri kısaltmalarla gösterilirken, Arapça kökenli madde başlarının cinsiyetleri (müennes-müzekker) ve diğer özellikleri ile ilgili de açıklamalarda bulunmuştur. Yine genelde Arapçadan alınan kelimelerin ism-i işaret, ism-i mensub gibi özellikleri de madde başı kelimelerin yanına kaydetmiştir. Ancak gramatikal cinsiyete sahip olan diğer diller için bu ayrıntıları belirtmemiştir. Bahsi geçen bu kısaltmalar kelimelerin doğru okunabilmesi içindir ve sözlüğün başında, sözlükte kullanılan işaret ve kısaltmaların açıklandığı bir tabloya da yer vermiştir.

Şemseddin Sâmî ayrıca sözlüklerde kelimelerin alfabetik sıralanışının gerekliliğine değinir ve bizde el altında bulundurulmuş sözlüklerin çoğunda hurûf-ı hecâ sistemine lâıykıyla ve tamamıyla uyulmadığı gibi, ekseriya kelimeler ilk harflerinin harekesine göre sıralanıp, meselâ hemze-i meftûha ile başlayanların ayrı ve hemze-i meksûre ile başlayanların ayrı dizildiğini belirtir (Yavuzarslan, 2004, 198).

29.085 madde başına sahip olan *Kamus-ı Türki* tek dilli genel bir sözlüktür ve “lisân-ı Türki”nin sahip olduğu bütün sözvarlığını, kullanıcılara bütün anlamları ve yan anlamlarıyla birlikte alfabetik bir sırayla sunan basılı/kitabî ve tanıklı bir sözlüktür.

Kamus-ı Türki yazıldığı dönemdeki Türkçenin genel sözvarlığını içermesi bakımından eşzamanlı bir sözlüktür ancak aynı zamanda yeniden canlandırılması gereken, kullanımdan düşmüş kelimelere yer vermesi bakımından da artzamanlı bir

sözlüktür. Ek olarak, verilen kelimelerin hangi kökten türetildiğini belirtmesi bakımından da bir anlamda etimolojik sözlük özelliği de barındırmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM VE ÖRNEKLEM

3.1. Yöntem

Bu tez betimlemeli bir çalışmadır. Çalışma Klasik Osmanlı dönemini (16.-18. yüzyılları) kapsamayıp, Tanzimat dönemini (19. yüzyılı) ve Cumhuriyet dönemini içermektedir.

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklem

Çalışma Klasik Osmanlı dönemini (16.-18. yüzyılları) kapsamamış, Tanzimat dönemini (19. yüzyılı) ve Cumhuriyet dönemini içermiştir. Çalışmanın evreni Şemseddin Sami'nin ilk baskısı Arap harfleriyle 1902 yılında yapılan ve Latin harflerine Paşa Yavuzarslan yönetiminde 2010 yılında çevrilen Kamus-ı Türkî ve 2011 yılında son baskısı yapılan Türk Dil Kurumu tarafından basılan Türkçe Sözlük oluşturmaktadır; örnekleme ise Kamus-ı Türkî'deki ve Türkçe Sözlük'teki Fransızca sözlükbirimlerin yanı sıra Türkçe Sözlük'te Fransızca olarak belirlendiği halde Kamus-ı Türkî'de İtalyanca, Latince ve Yunanca olarak betimlenen sözlükbirimlerdir. Çalışmanın örnekleminde ise Paşa Yavuzarslan'ın çeviri çalışması esas alınmıştır. İlgili çalışmadaki yazım tercihlerine müdahale edilmemiştir. Benzer biçimde ilgili çeviri çalışmasının teknik tercihleri de çalışmada aynen uygulanmıştır. Buna göre madde başları koyu puntıyla yazılmış, sözcük türü belirlemeleri parantez içinde gösterilmiş, ardından sözcüklerin özgün dilindeki yazımları verilmiş ve son olarak da madde başlarının anlamları sıralanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. *Kâmus-ı Türkî*'de Yer Almayan Ancak *Türkçe Sözlük*'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler

abajur a. Fr. abat-jour 1. Işığın bir yere toplamak, doğrudan doğruya gözlere vurmasını önlemek için kullanılan, kâğıt, kumaş, maden veya renkli camdan yapılmış lamba siperi. 2. Genellikle üzeri siperli masa lambası veya ayaklı lamba: "Etajerin sağında bir telefon, ortasında bir heykel, solunda bir abajur." -N. F. K1-sakürek.

abaküs a. Fr. abacus mat. 1. Sayı boncuğu. 2. mim. Sütun başlığının üstüne yatay olarak konan ve kenarların-dan biraz dışarı taşan taş blok.

abandone a. Fr. abandonné 1. Boks sporunda dövüşemeyecek duruma gelen boksörün karşılaşmayı yarıda bırakması. 2. Herhangi bir olay karşısında çaresiz duruma düşme. (Orijinalinin doğru kullanımı "abandonner" şeklindedir.)

aberasyon a. Fr. aberration. Sapınç.

abeslang a. Fr. abaisse langue. Dilbasar.

abis a. Fr. abysse. Okyanusların güneş ışığının ulaşamadığı derin yerleri.

abiye a. Fr. habillé. Gece kıyafeti.

ablatif a. Fr. ablatif. Çıkma durumu..

aborjin a. Fr. aborigène. Avustralya yerlisi.

abrakadabra a. Fr. abra cadabra 1. Eski çağlarda bazı hastalıklara iyi geldiğine inanılan büyü söz. 2. Sihirbazların sıkça kullandığı büyü sözü.

absent a. Fr. Absent. Pelinden yapılan sert bir içki.

absorbe a. Fr. absorbé. Soğurma.

abstraksiyon a. Fr. abstraction. Soyutlama.

abstraksiyonist s. Fr. Abstractioniste. Soyutçu.

abstraksiyonizm a. Fr. abstractionisme. Soyutçuluk

abstre s. Fr. abstrait. Soyut.

absürt s. Fr. Absürde, saçma.

abulie a. Fr. Aboulie. irade yitimi.

adaptasyon a. Fr. Adaptation, uyarlama.

adapte s. Fr. Adapte, uyarlanmış.

adaptör a. Fr. adapteur 1. Bir aletin çapları birbirinden farklı olan parçalarından birini ötekine geçirebilmek için yararlanılan bağlayıcı. 2. Aygıtın kullanabileceği düzeye göre elektrik akımını ayar-layan alet, uyarlayıcı.

adenit a. Fr. adénite tıp. ak kan bezi yangısı.

adisyon a. Fr. addition, hesap: "Garsonun getirdiği adisyonu imzalarken yaşlı adamın dikkatini çekti durum." -O. Aysu.

adrenalin a. Fr. adrenaline, hekimlikte damarları daraltma, bronşları açma, kanamaları kesme vb. amaçlarla kullanılan, kan şekerinin yükselmesine yol açan böbrek üstü bezlerinin salgısı.

adres a. Fr. adresse 1. Bir kimsenin oturduğu yer, bulunak. 2. Kurum veya kuruluşun bulunduğu yer. 3. Bir kimsenin sık olarak gittiği yer. 4. Hedef gösterilen yer.

aerodinamik, a. Fr. aérodynamique 1. Hareket hâlinde olan bir cisim üzerinde havanın yarattığı etkiyi inceleyen bilim. 2. Gazların hareketini inceleyen bilim dalı. 3. sf. Bu bilim alanlarıyla ilgili olan.

aeroloji a. (1 ince okunur) Fr. aérologie, hava araştırmaları bilimi.

aerolojik sf. (1 ince okunur) Fr. aérologique, aeroloji ile ilgili.

afazi a. Fr. aphasie tıp, söz yitimi.

aférist a. Fr. affairiste, dalavereci.

afiş a. Fr. affiche Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı, ası.

afişe s. Fr. affiché 1. "Açığa vurmak, belirtmek; duyurmak, dile düşürmek, reklam etmek; açıklamak" anlamlarındaki afişe etmek, "bir kimse bilinmeyen bir yönüyle tanınmak" anlamındaki afişe olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. 2. ekon. açıklanmış.

afoni a. Fr. aphonie tıp. ses yitimi.

aforizm a. Fr. aphorisme, özdeyiş.

aforizma a. Fr. aphorisme, özdeyiş.

afrodizyak, a. Fr. aphrodisiaque, cinsel duyguları veya isteği uyaran veya artıran madde.

aft a. Fr. aphte tıp, ağız mukozasında görülen ufak, kirli sarı lekeler.

aglutinasyon a. Fr. agglutination biy. kümeleşim.

aglutinin a. Fr. agglutinine anat. serumda meydana gelen ve pıhtılaşmaya sebep olan antikor.

agnozi a. Fr. agnosie, psk. tanısızlık.

agnostik s. Fr. agnostique 1. fel. Bilinemezci. 2. Bilinemezcilikle ilgili.

agnostisizm a. Fr. agnosticisme fel. bilinemezlik.

agorafobi a. (agorafo'bi) Fr. agoraphobie tıp, alan korkusu.

agraf a. Fr. agrafe, kopça.

agrafi a. Fr. agraphie psk. yazma yitimi.

agrandisman a. Fr. agrandissement, büyültme.

agrandisör a. Fr. agrandisseur, büyülteç.

agrega a. Fr. agrégat, katışmaç.

agremen a. Fr. agrément, uygunluk.

agresif s. Fr. agressif, saldırgan.

agronomi a. Fr. agronomie, çiftçilikle ilgili bilgilerin araştırıldığı bilim dalı.

ajan a. Fr. agent 1. Casus. 2. Bir kimsenin, bir ortaklığın veya bir devletin bazı işlerini yapan kimse, temsilci.

ajanda a. Fr. agenda, gerekli notların unutulmaması için yazıldığı takvimli defter, andaç.

ajans a. Fr. agence 1. Haber toplama, yayma ve üyelerine dağıtma işiyle uğraşan kuruluş. 2. Bu iş kollarının çalıştığı büro. 3. Radyoda haber bülteni.

ajitasyon a. Fr. agitation 1. Körüklemeye. 2. duygu sömürsü yapma. 3. mec. insanın zihninde ve duygu dünyasında sarsıntı yaratma. 4. Tıp, çırpıntı. 5. kişinin ruhsal gerginliğini dışa vurması sonucu oluşan etrafına karşı saldırganlık durumu.

ajitatör s. Fr. agitateur, körükleyici.

ajite s. Fr. agité "Körüklemek; duygu sömürsü yapmak" anlamlarındaki ajite etmek birleşik fiilinde ve "çırpıntıya uğramak" anlamındaki ajite olmak teriminde geçen bir söz.

ajur a. Fr. ajour, delikli örgü, gözenek.

akademik s. Fr. académique 1. Akademi ile ilgili olan. 2. Bilimsel niteliği olan: "Akademik bir çalışmadan yanaydı, bu yüzden üniversiteye girdi." -A. Ümit.

akademisyen a. Fr. académicien, öğretim elemanı.

akaju a. Fr. acajou 1. Bot. maun: "Akajudan yapılmış bu narin ve şık dolaplar otuz âşıklı bir kokotun elbise dolaplarına benziyordu." -Ö. Seyfettin. 2. sf. maundan yapılmış: "Kenarda akaju bir yazıhane duruyordu." -Ö. Seyfettin. 3. sf. maun renginde olan.

akar a. Fr. acare, halı, koltuk, yatak vb. yerlerde ve nemli ortamlarda yaşayan, astıma yol açabilen, insan vücudundan dökülen deri tozlarıyla ve parçacıklarıyla beslenen bir tür canlı.

akne a. Fr. acné tıp, yağ bezlerinin deri üzerinde oluşturduğu iltihaplı sivilce.

akompanyatör a. Fr. accompagnateur, müz. bir parça çalındığı zaman ses veya bir aletle ona eşlik eden kimse.

akonitin a. Fr. aconitine, kim. boğan otundan çıkarılan ve hekimlikte kullanılan zehirli bir madde.

akont a. Fr. àcompte, tic. bir borca karşılık, hesabı daha sonra görölmek üzere yapılan kısmi ödeme.

akor a. Fr. Accord, müz. üç veya daha çok sesin bir arada tınlaması.

akordeon a. Fr. accordéon, müz. akordiyon: "Lütfü'ye akordeon çaldırıyorlar, lâmı cimi yok, çalacak." -A. İlhan.

akort, a. Fr. accord 1. müz. bir çalgıda doğru ses vermesi için yapılan ayar, düzen. 2. müz. armoniyi sağlayan seslerin birleşmesi. 3. mec. uyum, uyumluluk. akort etmek çalgıların seslerini ayarlamak.

akreditasyon a. Fr. accreditation, denklik.

akreditif a. Fr. accréditif. 1. Güven yazısı. 2. Kredi mektubu.

akrilik, a. Fr. acrylique 1. Renksiz, keskin kokulu asitler. 2. sf. Bu asitler kullanılarak yapılan.

akrobasi a. Fr. acrobatie, cambazlık.

akrobat a. Fr. acrobate, cambaz.

akrobatik s. Fr. acrobatique, cambazlık ile ilgili.

akromatik s. Fr. achromatique. 1. Beyaz ışığı çözümlemeden geçiren, renksemez: Akromatik mercek. Akromatik teleskop. 2. Hücrede boyayı kabul etmeyen bölüm.

akromatin a. Fr. achromatine biy. hücre çekirdeği içindeki ince iplikçiklerden yapılmış, kromatin ile boyanmamış kromozomları oluşturan bölüm

akromatopsi a. Fr. achromatopsie, tıp, renk körlüğü.

akromegali a. Fr. acromégalie tıp, genel gelişme bittikten sonra el, çene, burun vb. vücudun sivri kısımlarındaki kemiklerin kalınlaşması, büyümesi veya uzaması: Hipofizin ön bölümünün fazla çalışmasından akromegali hastalığı meydana gelir.

akronim a. Fr. acronyme, kısma ad.

akropol a. Fr. acropole, Eski Yunan şehirlerinde, en önemli yapıların ve tapınakların bulunduğu iç kale.

akrostiş a. Fr. acrostiche ed. her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okunduğunda ortaya bir söz çıkacak bir biçimde düzenlenmiş manzume, muvaşşah, tevşih.

aks a. Fr. axe, dingil.

aksan a. Fr. accent 1. Bir ülkenin insanlarına veya bir çevreye özgü söyleyiş özelliği. 2. Vurgu.

akse a. Fr. accès. hastalık nöbeti, kriz.

akselerograf a. Fr. accélérographe, fiz. ivmeyazar.

akselerometre a. Fr. accéléromètre fiz. ivmeölçer.

akseptans a. Fr. acceptance, eğt. 1. Yabancı ülkelerde okuyacak öğrenciler için gönderilen kabul belgesi. 2. tic. Poliçelerin üzerine "kabulümdür" biçiminde yazılarak altı imzalanın açıklama, kabul.

aksesuar a. Fr. accessoire, 1. Bir aletin, bir makinenin işlevine katılmayan ancak kendine özgü ayrı bir yararı bulunan alet, araç veya nesne. 2. Giysiyi bütünleyen çanta, kemer, şapka, eldiven, mücevher vb. eşya. 3. tiy. Konunun gerektirdiği ölçüde kullanılan, bir sahne içinde yer alan veya oyuncunun dekor gereği kullandığı çeşitli eşya.

aksiyom a. Fr. axiome man. belit: "Bizim yalnız sanat ve edebiyatta bu aksiyomu fazla ihtiyat kaydı ile ve mahdud manasıyla almamız lazımdır." -A. H. Çelebi.

aksiyoner a. Fr. actionnaire ekon. hisse sahibi, hissedar.

akson a. Fr. axone anat. sinir uyarmalarını sinir hücresinin gövdesinden diğer sinir hücrelerine taşıyan uzantı.

aktif s. Fr. actif 1. Etkin, canlı, hareketli, çalışkan, faal: 2. Etkili. 3. Çalışan, çalışmasını sürdüren. 4. a. Etken. 5. a. ekon. Bir ticarethanenin, ortaklığın para ile değerlendirilebilen mal ve haklarının tümü.

aktinit a. Fr. actinite kim. aktinyum, toryum, protaktinyum, tulyum, plütonyum, amerikyum, küriyum ve berkelyum radyoaktif elementlerinin ortak adı.

aktinoloji a. (l ince okunur) Fr. actinologie, güneş ışınlarının hem insan hem de bütün canlılar üzerinde etkisini inceleyen bilim dalı.

aktinolojik s. (l ince okunur) Fr. actinologique, aktinoloji ile ilgili.

aktinometre a. Fr. actinometer fiz. Radyasyon şiddetini ölçen araç.

aktinyum a. Fr. actinium kim. Atom numarası 89, atom ağırlığı 227 olan radyoaktif bir element (simgesi Ac). *(Element adı aslında Yunanca kökenlidir)

aktivasyon a. Fr. activation, etkinleştirme.

aktivist a. Fr. activiste, etkinci.

aktivite a. Fr. activité, etkinlik.

aktivizm a. Fr. activisme fel. etkinlik.

aktüalist s. Fr. actualiste fel. edimselci.

aktüalite a. Fr. actualité 1. Güncellik. 2. Günün olayı veya konusu. Aktüalitesini kaybetmek, güncelliğini yitirmek.

aktüalizm a. Fr. actualisme 1. fel. Edimselcilik. 2. Kuvveden fiile geçmiş olan hâl.

aktüel s. Fr. actuel, 1. Güncel. 2. fel. Edimsel.

aktüer a. Fr. actuaire, ekon. istatistiklere dayanarak sigorta primlerini, risklerini hesaplayan kimse.

aktüeryal s. (l ince okunur) Fr. actuarial, ekon. sigorta risklerine ve istatistiklere dayanan.

akupunktur a. Fr. acupuncture, acuponcture, vücudun belirli noktalarına genellikle altın iğne batırılarak yapılan tedavi.

akustik, a. Fr. acoustique 1. Yankı bilimi. 2. Yankılanım.

akuzatif a. Fr. accusatif, db. belirtme durumu.

akümülatör a. (l ince okunur) Fr. accumulateur, fiz. elektrik enerjisini kimyasal enerji olarak depolayan, istenildiğinde bunu elektrik enerjisi olarak veren cihaz, akımtoplar, akü.

akvarel a. Fr. aquarelle, sulu boya resim.

akvarist a. Fr. aquariste, akvaryumcu.

akvaryum a. Fr. aquarium, tatlı veya tuzlu su hayvanlarının ve su bitkilerinin yapay bir ortamda beslendiği ve yetiştirildiği cam su kabı: "Akvaryumdaki balıklar da büyük zayıat verdiler zamanla." -E. Şafak.

alabros s. Fr. à la brosse, fırça gibi dik kesilmiş (erkek saçı).

alagarson a. (l ince okunur) Fr. à la garçon 1. Kısa kesilmiş saç. 2. Oğlan saçı biçiminde kısa kesilmiş kadın saçı.

alakart a. (l ince okunur) Fr. à la carte seçmeli yemek, tabildot karşısı.

alakok a. (l ince okunur) Fr. à la coque, rafadan yumurta: "Sabahleyin kendisine bir alakok ziyafeti çekecekti." -H. R. Gürpınar.

alamerikan s. Fr. à l'americain, Amerikan usulü.

alaminüt s. (l ince okunur) Fr. à la minute, acele, çabuk: Alaminüt fotoğraf.

alarm a. (l ince okunur) Fr. alarme 1. Bir uyarıyı, bir tehlikeyi bildirmek için verilen işaret. 2. Bu işareti veren düzenek.

albatr a. Fr. albâtre. Kaymak taşı.

albatros a. Fr. albatros. Fırtına kuşugillerden, 1 metre uzunluğun-da, Atlantik Okyanusu'nda yaşayan iri bir tür kuş (Diomedea exulans).

albinos s. (l ince okunur) Fr. albinos. Akşın.

albümin a. (l ince okunur) Fr. albumine biy. bitkilerin, hayvanların doku ve sıvılarında bulunan, birleşimi karbon, oksijen, azot, hidrojen ve kükürt olan, suda eriyen, beyaza yakın renkte, yapışkan özellikte bir protein.

aldehit a. Fr. aldéhyde kim. alkolleri oksitlendirme veya asitleri indirgeme yolu ile elde edilen uçucu bir sıvı.

alegori a. Fr. allégorie ed. 1. Bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme. 2. ed. Bir sanat eserindeki öğelerin ger-çek hayattan bir şeyleri temsil etmesi durumu.

alegorik s. Fr. allégorique ed. Alegori ile ilgili, yerinel: "O gün Atatürk'te adaleti temsil eden alegorik heykellerin sert ve gamlı durgunluğundan bir şey vardı." -Y. K. Karaosmanoğlu.

aleksi a. Fr. alexie tıp, okuma yitimi.

alerjen a. Fr. allergène, alerjiye sebep olan herhangi bir madde.

alerji a. Fr. allergie 1. Birtakım yiyecek, ilaç, toz, koku vb.ne hastalık derecesinde gösterilen aşırı tepki: "İğde kokusu, alerjisi olanlar dışında herkesin hoşuna gider." -A. Kutlu. 2. mec. Bir kimseye veya bir şeye karşı olumsuz yönde duyulan aşırı duyarlılık: "Görgü fukarası insanlara karşı gaddar olmayan bir alerjisi vardı." -Ç. Altan.

alerjik s. Fr. allergique, alerji ile ilgili olan.

alfa a. (a'lfa, l ince okunur) Fr. alpha Yunan alfabesinin birinci harfi.

alfabe a. (l ince okunur) Fr. alphabet 1. db. Bir dilin seslerini gösteren, belirli bir sıraya göre dizilmiş belli sayıda harfin bütünü, abece, yazı: "Alfabe dönüşümü halkın okumayı kolay sökmeye içindi." -N. Cumalı. 2. Bir dilin harflerini tanıtarak okuma öğrenmeyi sağlayan kitap. 3. mec. Bir işin başlangıcı: "Tiyatro alfabesinin ilk harfinin disiplin olduğunu ilk öğreten odur." -H. Taner.

alfabetik s. Fr. alphabétique, alfabe sırasına göre dizilmiş, abecesel.

alfaterapi a. Fr. alphathérapie, alfa ışınları kullanılarak yapılan tedavi.

alfenit a. Fr. alfenide kim. içinde bakır, çinko, nikel bulunan ve çatal bıçak takımı yapımında kullanılan gümüşlü bir alaşım.

algoritma a. (algori'tma) Fr. algorithm mat. Orta Çağda ondalık sayı sistemine göre, son zamanlarda ise iyi tanımlanmış kuralların ve işlemlerin adım adım uygulanmasıyla bir sorunun giderilmesi veya sonuca en hızlı biçimde ulaşılması işlemi, Harezmi yolu

alifatik s. Fr. aliphatique kim. açık zincirli olan (organik madde).

aliterasyon a. Fr. allitération, ed. şiir ve nesirde uyum sağlamak için söz başlarında ve ortalarında aynı ünsüzün veya aynı hecelerin tekrarlanması.

alivre a. Fr. à livrer. Önceden satış.

alizarin a. Fr. alizarine kim. Kök boyası.

alizer a. Fr. alize. tropikal bölgelerdeki denizlerde bütün yıl süresince düzenli esen rüzgâr.

alkali a. Fr. alcali, kim. Alkali metallerin hidroksitleriyle amonyum hidroksitin genel adı.

alkalik s. Fr. alcalique kim. içinde alkali bulunan, kalevi, antiasit.

alkalimetre a. Fr. alcalimètre, kim. alkaliölçer.

alkaloit a. Fr. alcaloïde, kim. özellikleri ile alkalileri andıran organik madde.

alkan a. Fr. alcane, kim. doymuş alifatik hidrokarbonla-rın genel adı, parafin.

alkil a. Fr. alkyle. Alkol kökü.

alkol a. Fr. alcool 1. Bira, şarap vb. sıvıların veya pancar, patates nişastasının şekere dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan glikoz çözeltilerin mayalaşmış özlerinin damıtılmasıyla elde edilen, kokulu, uçucu, yanıcı, renksiz sıvı, ispirto, etanol, etil alkol. 2. Her türlü alkollü içki

alkolik s. Fr. alcoolique, alkollü içkilere hasta-lık derecesinde düşkün olan (kimse).

alkolizm a. Fr. alcoolisme, tıp, alkollü içkilere hastalık derecesinde düşkün olma durumu.

alkolmetre a. Fr. alcoolmètre, kim. alkolölçer.

almanak a. Fr. almanach Yıllık..

alo ünl. Fr. allô 1. Telefon konuşmasına başlarken kullanılan bir seslenme sözü. 2. argo.

alogami a. Fr. allogamie bit. b. Tozlaşma.

allotropi a. Fr. allotropie fiz. Karbon, fosfor vb. maddelerin fiziksel bakımdan ayrı özellik-ler gösterebilmesi durumu.

alpaka a. Fr. alpaca 1. Çift parmaklılar takımının devegiller sınıfından, Güney Amerika'da yaşayan, uzun tüylü, memeli bir hayvan (Lama glama pacos). 2. Bu hayvanın yumuşak, hafif, dayanıklı ve parlak olan yünü. 3. Bu yünden dokunan kumaş.

alpaks a. Fr. alpax, kolayca bükülebilen alüminyum ve silisyum karışımı.

alpinist a. Fr. alpiniste, dağcı.

alpinizm a. Fr. alpinisme, dağcılık.

alşimi a. Fr. alchimie, elementleri altına çevirmek isteyen bir iş alanı, simya.

alşimist a. (1 ince okunur) Fr. alchimiste, alşimi ile uğraşan kimse, simyacı.

altayist a. Fr. altaiste, Altayistik ile uğraşan kimse.

altayistik . a. Fr. altaistique Altay grubuna giren Türk, Moğol, Mançu-Tunguz, Japon ve Korelilerin dil, edebiyat, kültür ve tarihleriyle uğraşan bilim dalı.

alternatif a. Fr. alternatif 1. Seçenek. 2. s. Değişik, farklı: Alternatif su kanalları için çalışmalar başladı. 3. sf. Karşı: Alternatif liste. Alternatif toplantı. 4. s. Almaşık. 5. sf. fiz. Dalgalı.

alternatör a. Fr. alternateur. Dalgalı akım üretici.

altes a. Fr. altesse, 1. Prens ve prenseslere verilen şeref unvanı. 2. Bu unvanı taşıyan kimse.

altimetre a. (altimetre, l ince oku-nur) Fr. altimetre, yükseklikölçer.

alümin a. Fr. alumine kim. Suda çözünmeyen, 2050 °C'de eriyen, beyaz bir toz olan alüminyum oksit (Al₂O₃).

alüminyum a. Fr. aluminium 1. kim. Atom numarası 13, atom ağırlığı 26,98 olan, 660 °C'de eriyen, gümüş parlaklığında, beyaz, hafif bir element (simgesi Al): Alüminyum, mutfak kapları yapımında çok kullanılırdı. 2. s. Bu elementten yapılmış.

alüvyon a. Fr. alluvion, akarsuların taşıyıp yığdıkları balçık, kil vb. çok ince taneli şeylerin kum ve çakılla karışmasıyla oluşan yığın.

alveol a. Fr. alvéole 1. Torba biçiminde küçük boşluk veya genişlemiş kısım. 2. biy. Akciğerde bronşçukların bittiği bölümde oksijen karbondioksit taşınmasını sağlayan minik kese biçimindeki boşlukların son ucu.

alyans a. Fr. alliance, nişan yüzüğü.

alyon s. Fr. Antoine Alleon'un adından argo, çok zengin (kimse). Alyon kesilmek zenginlik taslamak.

amalgam a. Fr. amalgame. malgama.

amatör s. Fr. amateur 1. Bir işi para kazanmak için değil, yalnız zevki için yapan, hevesli, meraklı (kimse), özengen, profesyonel. 2. Bir işi meslek veya alan uzmanı olmadan yapan. 3. Acemi. 4. Beceriksiz.

amazon a. Fr. amazone 1. Savaşa katılan kadınlara eski çağların Amazonlarına benzetilerek verilen san. 2. Ata binen kadın.

ambalaj a. Fr. emballage. Eşyayı sarmaya yarayan mukavva, kâğıt, tahta, plastik vb. malzeme. ambalaj yapmak eşyayı mukavva, kâğıt, tahta, plastik vb. malzemeye sarmak, kaplamak.

ambale a. Fr. emballé, "Birini düşünemez duruma getirmek, çok yormak, fazla gaz vererek otomobili çalışamaz duruma getirmek" anlamlarındaki ambale etmek ve "çok yorulup iş göremez, düşünemez duruma gelmek" anlamındaki ambale olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. (Orijinalinin doğru gösterimi "emballer" şeklindedir.)

ambargo a. Fr. embargo 1. Bir malın serbest sürümünü engellemek için konulan yasak, engelleyim. 2. Bir devletin, gemilerinin kendi limanlarından ayrılmasını yasaklama buyruğu, engelleyim. 3. Bir ülkenin dış dünyayla ilişkilerini engelleme, engelleyim. 4. Bir kişinin başka kişilerle ilişkilerini engelleme, engelleyim.

ambiyans a. Fr. ambiance, hava.

amblem a. Fr. emblème, belirtke.

ambulans a.) Fr. ambulance, cankurtaran.

amenajman a. Fr. aménagement. Düzenleyim.

amerikanist a. Fr. américainiste. Amerikan tarihi ve kültürü ile uğraşan bilimci.

amerikanizm a. Fr. américanisme Amerikancılık.

amerikyum a. Fr. américium, kim. atom numarası 95, yapay olarak elde edilen aktinitlerden bir element (simgesi Am).

ametale a. Fr. amétale, kim. netal olmayan element: Klor, fosfor, oksijen ametaldır.

ametist a. Fr. améthyste, jeol. Süs taşı olarak kullanılan, mor renkte bir kuvars türü.

amfi a. Fr. amphi 1. Amfiteatr. 2. Sıraları arkaya doğru basamaklı olarak yükselen büyük derslik.

amfibi a. Fr. amphibie 1. biy. İki yaşamlılar. 2. sf. Yüzergezer.

amfibik s. Fr. amphibique İki yaşamlı.

amfibol a. Fr. amphibole jeol. Piroksenlere yakın siyah, esmer, yeşil renkli bir silikat grubu.

amfiteatr a. Fr. amphithéâtre 1. Dinleyicilerin oturduğu, sıraları arkaya doğru basamaklı olarak yükselen salon, amfi. 2. Yunan ve Roma'da açık ha-va tiyatrosu. 3. Basamak basamak yükselen yer biçimi.

amfizem a. Fr. emphysème, tıp, doku ve organlarda sıra dışı hava toplanması.

amilaz a. Fr. amylase. Nişastayı parçalayarak şekere çeviren bir enzim.

amin a. Fr. amine. Amonyaktaki hidrojen yerine, tek değerli hidrokarbonlu köklerin geçmesiyle oluşan ürünlerin genel adı.

amip a. Fr. amibe. Amipler takımından, vücudunun biçim değiştirmesiyle oluşan geçici kollar veya ayaklar üzerinde sürünerek yer değiştiren, tatlı ve tuzlu sularda yaşayan bir hücreli canlı (Amoeba).

amiral a. Fr. amiral. Rütbesi general ile aynı olan deniz subayı.

amit a. Fr. amide kim. Amonyanın hidrojeni yerine bir asit kökü-nün geçmesiyle oluşan birleşiklerin sınıf adı.

amitoz a. Fr. amitose. Amip, akyuvar ve bazı bakterilerde hücre bölünmesi yoluyla olan çoğalma.

annezi a. Fr. amnésie. Bellek yitimi.

amonyak a. Fr. ammoniac. 1. Azot ve hidrojen birleşimi olan, keskin kokulu bir gaz (NH₃). 2. İçinde bu gazın eritilmiş bulunduğu su, nişadır ruhu.

amonyum a. Fr. ammonium kim. Amonyaklı tuzlarda maden rolü oynayan bir birleşim kökü (NH₄).

amor a. Fr. amour, aşk.

amoralist s. Fr. amoraliste, fel. töre dışıcı.

amoralizm a. Fr. amoralisme fel. Töre dışıcılık.

amorf s. Fr. amorphe, fiz. biçimsiz.

amorti a. Fr. amorti ekon. 1. Birden ödenerek faizinin işlemesine son verilen tahvil. 2. Piyangoda bilet değeri kadar kazanılan ikramiye: Bilettime amorti çıktı. amorti etmek bir girişime yatırılan parayı zamanla kazanç olarak geri getirmek.

amortisman a. Fr. amortissement 1. Yıpranma payı. 2. ekon. Faizin işlemesine son vermek için bir tahvilin birden ödenmesi.

amortisör a. Fr. amortisseur 1. Motorlu araçlarda sarsıntı, sallantı vb. hareketleri en aza indiren, yayların gerek-siz hareketlerini gidermeye yarayan düzen. 2. Bu düzeni kuran öge, yumuşatmalık.

amper a. Fr. ampere, fiz. elektrik akımında şiddet birimi.

ampermetre a. (amperme'tre) Fr. ampèremètre, fiz. akımölçer.

ampir a. Fr. empire esk. Fransa'da ortaya çıkıp daha sonra Avrupa'ya yayılmış olan yapı, mobilya, giyim vb.ne ait bir üslup: "Ampir koltuklu, keten masa örtülü bir lokantaydı." - S. Erez.

ampirik s. Fr. empirique 1. Görgül. 2. Deneyisel: "Bunu sadece eğitim uzmanları değil, çocuk yetiştiren ana babalar da ampirik olarak bilirler." -H. Taner.

ampirist s. Fr. empiriste, fel. deneyci.

ampirizm a. Fr. empirisme, fel. deneycilik.

amplifikatör a. Fr. amplificateur, fiz. yükselteç.

ampul a. Fr. ampoule 1. İçinde, elektrik akımı ile akkor durumuna gelerek ışık verebilen bir iletkeni bulunan, havası boşaltılmış cam şişe. 2. İçinde sıvı durumda ilaç bulunan, kapalı cam tüp.

ampütasyon a. Fr. amputation 1. tıp Kol, bacak, kulak gibi organların tedavi amacıyla kısmen veya tamamen kesilip çıkartılması. 2. mec. Herhangi bir bütünden bir parça kesme veya koparma.

amyant a. Fr. amiante, kim. kolayca bükülen ve ateşe dayanan liflerden oluşmuş bir ak asbest türü.

anabolizma a. Fr. anabolisme. Özümleme.

anaerobik s. Fr. anaérobie, biy. oksijensiz yerde yaşayabilen, yetişebilen.

anafilaksi a. Fr. anaphylaxie. Aşırı duyarlık.

anagram a. Fr. anagramme. Bir kelimedeki harflerin yerleri değiştirilerek elde edilen kelime.

anakronik s. Fr. anachronique. 1. Çağı geçmiş, çağa uymaz, eskimiş. 2. Tarihlendirmede yanlışlığı içinde bulunan.

anakronizm a. Fr. anachronisme, tarih yanlışlığı.

anal s. Fr. anal, tıp 1. Anüsle ilgili. 2. zf. Anüs yoluyla.

analist a. Fr. analyste, çözümleyici.

analitik s. Fr. analytique, çözümlemeli.

analiz a. Fr. analyse, fiz. çözümleme. Analiz etmek, çözümlemek.

analizör a. Fr. analyseur, çözümler.

analjezi a. Fr. analgésie. Ağrı yitimi.

analjezik s. Fr. analgésique. Ağrı kesici.

analog sf. (l ince okunur) Fr. analogue Benzer, eş.

analoji a. Fr. analogie 1. Benzeşim, benzeşme. 2. Örnekseme. 3. Andırışma.

analojik s. Fr. analogique. Analoji ile ilgili, benzeşme-ye dayanan.

anamnez a. Fr. anamnèse tıp Hastanın, hastalığı ve çevresi hakkında verdiği bilgi, anamnezi.

anamnezi a. Fr. anamnésie. Anamnez.

anarşi a. Fr. anarchie, kargaşa.

anarşik s. Fr. anarchique, kargaşalı: Anarşik olaylar.

anarşist a. Fr. anarchiste, kargaşacı.

anarşizm a. Fr. anarchisme, kargaşacılık.

anartri a. Fr. anarthrie, tıp, dil tutukluğu.

anatomi a. Fr. anatomie, 1. İnsan, hayvan ve bitkilerin yapısını ve organlarının birbiriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim, teşrih. 2. beden yapısı, gövde yapısı. 3. mec. bir şeyin oluşumunda göze çarpan özel yapı.

anatomik s. Fr. anatomique, tıp, anatomi ile ilgili.

anatomist a. Fr. anatomiste, tıp, anatomiyle uğraşan bilim adamı.

ançüez a. Fr. anchois, hamsi ezmesi.

andropoz a. Fr. andropause, tıp, erkeklerde, er bezlerinin salgıladıkları hormon miktarının giderek eksilmesi sonucu cinsel gücün azalması, yaş dönümü.

androsefal s. Fr. androcéphale, sadece başı insan başına benzeyen (hayvan).

anekdot a. Fr. anecdote, hikâyecik.

anemi a. Fr. anémie. Kansızlık.

anemik s. Fr. anémique. Kansız.

anemometre a. Fr. anemometre, yelölçer.

anemon a. Fr. anémone. Dağ lalesi.

aneroit a. Fr. aneroide. Cıva yerine maden bir kutu kullanmak temeline dayanan kadranlı barometre.

anestezi a. Fr. anesthésie, 1. Canlı vücudunun tümünde veya bir bölgesinde ağrı, ısı, ışık ve dokunma gibi tüm duyuların ortadan kaldırılması, duyu yitimi. 2. Belirli bir sinirin hasarına bağlı olarak vücutta ilgili bölgede ortaya çıkan duyu olmaması.

anestezik s. Fr. anesthésique. Eter, kloroform gibi uyuşturma özelliği olan.

anestezist a. Fr. anesthésiste. Anestezi uzmanı.

anesteziyolog a. Fr. anesthésiologue. Anestezi bilimci.

anesteziyoloji a. Fr. anesthésiologie tıp Anestezi bilimi.

anesteziyolojik s. Fr. anesthésiologique. Anestezi bilimsel.

anevrizma a. Fr. anévrisme Bir atardamarın bir böl-gesinde oluşan gevşemeye bağlı ur biçi-mindeki genişleme..

angaje s. Fr. engagé "Bağlamak" anlamındaki angaje etmek, "bağlanmak" anlamındaki angaje olmak birle-şik fiillerinde geçen bir söz.

angajman a. Fr. engagement Bağlantı.

Anglikan a. Fr. anglican din b. İngiliz kilisesine bağlı olan kimse.

Anglikanizm a. Fr. angli-canisme din b. İngiliz kilisesinin tuttuğu inanç yolu.

Anglofil a. Fr. anglophile İngiliz dostu.

Anglosakson a. Fr. anglosaxon 1. V. ve VI. yüzyıl-da Büyük Britanya'yı ele geçiren Cermen ırkından oymaklar. 2. Ana dili İngilizce olan kimse.

anhidrit a. Fr. anhydrite. Genellikle kaya tuzu ve alçı taşıyla birlikte bulunan doğal, susuz kalsiyum sülfat.

anilin a. Fr. aniline. Benzenden türeyen bir amin.

animasyon a. Fr. animation. Canlandırma.

animatör a. Fr. animateur. Canlandırıcı.

anime a. Fr. anime, Japon çizgi romanı mangaların televizyon, sinema vb. için filmleştirilmiş biçimi.

animizm a. Fr. animisme. Canlıcılık.

anjanbuman a. Fr. enjambement. Dizenin son kelimesiyle sonraki dizeyi başlatma sanatı.

anjın a. Fr. angine. Boğaz mukozasının şişmesi, boğak, hunnak.

anjyografi a. Fr. angiographie. Damar görüntüleme.

anjyoloji a. Fr. angiologie. Kan ve lenf damarlarını inceleyen bilim dalı.

ankastre s. Fr. encastré, bir oyuga, yuvaya yerleştirilmiş (tesisat).

anket a. Fr. enquête, sormaca.

anketör a. Fr. enquêteur, anketçi.

ankiloz a. Fr. ankylose. Oynar eklemlerde oynaklığın kalmamasıyla eklemün işlemezduruma gelmesi, eklem kaynaşması.

anofel a. Fr. anophèle. Sıtma mikrobunu aşıl原因 bir tür sivrisinek (Anopheles maculipennis).

anomali a. Fr. anomalie. Sapaklık.

anons a. Fr. annonce. Sesli duyuru.

anonsör a. Fr. annonceur, sunucu.

anorak a. Fr. anorak, başlıklı, su geçirmeyen spor ceket.

anorganik s. Fr. anorganique, kim. inorganik.

anormal s. Fr. anormal 1. Genel olana, alışılmışa ve kurala aykırı olan, normal olmayan, düzgünsüz.

anot a. Fr. anode. Artı uç.

ansambl a. Fr. ensemble. Topluluk.

ansiklopedi a. Fr. encyclopédie, belli bir yöntemeye göre düzenlenen, bilim, sanat ve uğraşdallarının tüm bilgilerini ayrıntılı olarak bir arada bulunduran, genellikle birkaç ciltten oluşan kitap, bilgilik.

ansiklopedik s. Fr. encyclopédique, 1. Ansiklopedi ile ilgili. 2. Her konuda biraz bilgi sahibi olan (kimse).

ansiklopedist a. Fr. encyclopédiste 1. Ansiklopedici. 2. s. Geniş, derin bilgisi olan.

antagonist a. Fr. antagoniste, düşman.

Antagonizm a. Fr. antagonisme, düşmanlık.

antagonizma a. Fr. antagonisme, tezat.

antant a. Fr. entente, anlaşma, uyuşma, uzlaşma, mutabakat.

antarktik s. Fr. antarctique. Güney Kutbu ile ilgili, Güney Kutbu yakınında olan.

antefleksiyon a. Fr. antéflexion, bir organın özellikle döl yatağının öne doğru bükülmesi.

anten a. Fr. antenne. 1. Boşlukta yayılan elektromanyetik dalgaları toplayarak bu dalgaların transmisyon hatları içerisinde yayılmasını sağlayan cihaz. 2. Duyarga. 3. Olta şamandırasının alt ve üst kısmında bulunan ince uçlar.

antet a. Fr. entête. Başlık.

antialerjik a. Fr. antiallergique, 1. Alerjilerin önlenmesinde veya tedavisinde kullanılan ilaç. 2. s. Alerjiye neden olmayan.

antiasit s. Fr. antiacide. Alkalik.

antibakteriyel s. Fr. antibactériel, bakteri üremesini engelleyen.

antibiyotik a. Fr. antibiotique. Bitkilerde, özellikle küf mantarlarında bulunan veya sentezle elde edilen, birçok mikroba karşı kullanılan, penisilin, streptomisin vb. maddelerin ortak adı.

antidemokratik s. Fr. antidémocratique, demokrasiye aykırı olan.

antidot a. Fr. antidote, panzehir.

antiemperyalist s. Fr. antiimpérialiste, emperyalizme karşı olan.

antiemperyalizm a. Fr. antiimpérialisme, emperyalizme karşı tutum, davranış veya öğretisi.

antihijyenik s. Fr. antihygiénique, sağlık kurallarına aykırı olan.

antijen a. Fr. antigène, biy. vücuda girişi kendisine karşı antikor oluşmasına sebep olan protein yapısında madde.

antik s. Fr. antique. İlk Çağdaki uygarlıklarla, özellikle eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan, antika.

antikapitalist s. Fr. anticapitaliste, kapitalist rejime karşı olan (kimse).

antikapitalizm a. Fr. anticapitalisme, kapitalizme karşı olma.

antikatot a. Fr. anticathode, fiz. basıncı azaltılmış bir elektrik boşalma tüpünde, katot ışınlarını durdurmak için tüp içerisinde katot karşısına yerleştirilen genellikle metal yaprak.

antikite a. Fr. antiquité. 1. Eskilik. 2. İlk Çağ.

antikomünist s. Fr. anticommuniste, komünizme karşı olan.

antikomünizm a. Fr. anticommunisme, komünizm karşıtlığı.

antikor a. Fr. anticorps. Vücuda giren antijenlere karşı oluşan bağışıklık proteini.

antilop a. Fr. antilope. 1. Antiloplardan, sıcak ülkelerde yaşayan, çok hızlı koşan, boynuzlu bir hayvan (Anthilopus). 2. s. Bu hayvanın derisinden yapılmış.

antinomi a. Fr. antinomie. Çatışkı.

antioksidan a. Fr. antioxydant. 1. Genellikle yağların, yağlı besinlerin uzun süre saklanabilmesi, beyaz renkli sebze ve meyvelerin kararmasının önlenmesi için kullanılan madde. 2. Canlı organizmalardaki toksinleri atmaya yarayan madde.

antiparazit s. Fr. antiparasite. Asalaksavar.

antipati a. Fr. antipathie 1. Sevimsizlik, soğukluk, iticilik. 2. Karşıt duygu.

antipatik s. Fr. antipathique. Sevimsiz, itici, soğuk.

antipersonel s. Fr. antipersonnel. Hedefi insan olan.

antiplak a. Fr. antiplaque. Diş plağının dişin yüzeyine tutunmasını engelleyen madde.

antipropaganda a. Fr. antipropagande. Karşı propaganda.

antisemit Sf. r. antisemite, Yahudilik karşıtı olan.

antisemitik s. Fr. antisémitique, Yahudi karşıtı olan.

antisemitist s. Fr. antisemitiste, Antisemitizm yanlısı.

antisemitizm a. Fr. antisémitisme, Yahudilere karşı düşmanca duygular besleyen ve Yahudilere karşı ayırt edici önlemler alınmasını isteyen görüş.

antisepsi a. Fr. antiseptie kim. el, yüz veya vücuttaki hastalık yapan mikroorganizmaları kimyasal maddelerle etkisiz hâle getirme veya yok etme işlemi.

antiseptik s. Fr. antiseptique kim. 1. Antisepsi yapmak için kullanılan (madde). 2. Antisepsi özelliği olan (madde).

antiserum a. Fr. antisérum, tıp, bağışık serum.

antisiklon a. Fr. anticyclone, coğ. yüksek basınçlı atmosfer kütlesi.

antitez a. Fr. antithèse, karşı sav.

antitoksik a. Fr. antitoxique, antitoksin.

antitoksin a. Fr. antitoxine, içine giren toksinleri zararsız duruma getirmek için vücudun çıkardığı madde, antitoksik.

antitonal s. Fr. antitonal. Tona uygun olmayan.

antiviral s. Fr. antiviral. virüsün çoğalmasını engelleyen.

antoloji a. Fr. anthologie. Seçki.

antolojik s. Fr. anthologique. Seçki ile ilgili.

antrakt a. Fr. entracte. Ara.

antre a. Fr. entrée 1. Giriş. 2. Başlangıç yemeği.

antrenman a. Fr. entraînement 1. alıştırma. 2. Herhangi bir konuda yapılan hazırlık.

antrenör a. Fr. entraîneur. Çalıştırıcı.

antrepo a. Fr. entrepôt tic. Gümrüklere gelen ticari eşyanın konulduğu, korunduğu yer.

antrikot a. Fr. entrecôte. Sığırın iki kürek kemiği arasından ve pirzolalık yerinden çıkartılan, kemiğinden sıyrılmış et dilimi.

antrok a. Fr. entroque. Triyas devri katmanlarında bulunan, derisi dikenlilerden, deniz lalelerinin saplarını oluşturan kalsiyum karbonat birleşimli fosil.

antropoit s. Fr. anthropoïde. İnsansı.

antropolog a. Fr. anthropologue. İnsan bilimi uzmanı, insan bilimci.

antropoloji a. Fr. anthropologie, insanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim, insan bilimi.

antropolojik s. Fr. anthropologique, insan bilimiyle ilgili, insan bilimsel.

antropomorfist s. Fr. anthropomorphiste. İnsan biçimci.

antropomorfizm a. Fr. anthropomorphisme. İnsan biçimcilik.

antroponim a. Fr. anthroponymie, kişi adı.

antroponimi a. Fr. anthroponymie, kişi adlarını inceleyen bilim dalı.

antroposantrist s. Fr. anthropocentrisme, fel. insanmerkezci.

antroposantrizm a. Fr. anthropocentrisme, fel. insanmerkezcilik.

antrparantez z. Fr. entre parenthèses 1. Söz arasında, sırası gelmişken. 2. Ayrıca.

anüri a. Fr. anurie. İdrar oluşturmama biçiminde ağır bir böbrek rahatsızlığı belirtisi.

anüs a. Fr. anus, anat. sindirim sisteminin sonunda bulunan ve dışkının atılmasına yarayan çıkış deliği, makat, şerç, büzük, göt, sofa.

anyon a. Fr. anion. Negatif elektrikle yüklü iyon, eksin.

aort a. Fr. aorte. Ana atardamar.

apandis a. Fr. appendice, anat. kör bağırsağın ince bir parmak gibi olan son bölümü.

apandisit a. Fr. appendicite, tıp, apandisin iltihaplanması.

aparey a. Fr. appareil, çeşitli parçalardan meydana gelen alet, cihaz.

apaş a. Fr. apache, hayta.

apatit a. Fr. apatite. Doğada bulunan, içinde flor veya klor olan doğal kalsiyum fosfat.

apel a. Fr. appel. Anonim ortaklıklarda sermaye artırımını için yapılan ödeme çağrısı.

aperitif a. Fr. apéritif. 1. Ön içki. 2. Yemek öncesinde yenen çerez vb. yiyecek.

aplik a. Fr. applique, duvar şamdanı, duvar lambası.

aplikasyon a. Fr. application. 1. Uygulama. 2. Bir kumaş üzerine başka bir kumaş parçası veya bir dantel dikilerek yapılan süs. 3. Eldeki haritaya göre arazi üzerinde bir parseli kazıklarla belirtme.

aplike a. Fr. appliqué, düz veya desenli bir kumaştan kesilmiş motiflerin bir başka kumaşa işlenmiş durumu.

apokaliptik s. Fr. apocalyptique. Anlaşılmaz, kapalı, karanlık (söz veya yazı).

apokrif a. Fr. apocryphe. Doğruluğuna güvenilmez söz veya yazı.

apolet a. Fr. épaulette. 1. ask. subaylarda rütbeyi göstermek için üniformaların omuzlarına takılan işaretli parça, omuzluk. 2. Giysilerin omuzlarına süs olarak takılan parça.

apolitik s. Fr. apolitique, siyasi görüş ve olaylardan habersiz veya onlara kayıtsız kalan.

aport ünl. Fr. apporte, avın veya kendisine gösterilen şeyin üzerine atılıp getirmesi için köpeğe verilen buyruk sözü.

apostrof a. Fr. apostrophe. Kesme işareti.

apotr a. Fr. apôtre, yardımcı, koruyucu, havari.

apraksi a. Fr. apraxie. Beceri yitimi.

apre a. Fr. apprêt. 1. Kumaş veya derinin cilalanması, perdahlanması. 2. Dokumacılıkta, boyacılıkta cila olarak kullanılan madde.

apriori s. Fr. à priori. Önsel.

apse a. Fr. abcès, çıban.

apsent a. Fr. absinthe, pelinle kokulandırılmış sert bir içki.

apis a. Fr. abscisse. 1. Yönlü bir eksen üzerinde bir noktanın, başlangıç noktasına olan uzaklığının cebirsel değeri. 2. Koordinat.

apteriks a. Fr. aptéryx. Kivi.

ar a. Fr. are, 100 m² değerinde yüzey ölçü birimi.

arabesk a. Fr. arabesque 1. Arap müziğini andıran, genellikle karamsarlığı konu edinen bir müzik türü. 2. mim. Girişik bezeme.

Arabist a. Fr. arabiste, Arap dili ve edebiyatıyla uğraşan kimse.

Arabistik a. Fr. arabistique, Arap dili ve kültürü araştırmaları.

Arabizasyon a. Fr. arabisation, Araplaştırma.

aragonit a. Fr. aragonite. Beyaz, yeşil, mavimsi gri renkte billurlaşmış bir kalsiyum karbonat türü.

aranje s. Fr. arrangé. "Düzenlenmek" anlamında aranje etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

aranjman a. Fr. arrangement. Düzenleme.

aranjör a. Fr. arrangeur. Düzenleyici.

araşit a. Fr. arachide. Yer fıstığı.

arazöz a. Fr. arroseuse. Yolları ve yol kenarlarındaki yeşillikleri sula-makta kullanılan araç.

arbalet a. Fr. arbalète, kundaklı, tetikli yay.

arbitraj a. Fr. arbitrage. Ara kazanç.

arduvaz a. Fr. ardoise. Kayağan taş.

arena a. Fr. arena 1. Boğa güreşi, yarış, oyun vb. gösteriler yapılan alan. 2. mec. siyasi çekişmelerin geçtiği yer.

areometre a. Fr. areometre. Sıvıölçer.

argo a. Fr. argot. 1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim.

argon a. Fr. argon. Atom numarası 18, atom ağırlığı 39,9 olan, havada % 1 oranında bulunan, rengi, kokusu ve tadı olmayan bir element (simgesi Ar).

argüman a. Fr. argument 1. Kanıt. 2. Tez, iddia, sav. 3. Bir denklem, bir eşitsizlik veya bir gök cisminin hareketine ait herhangi bir elemanın bağlı bulunduğu belli bir değer. 4. mat. Bir çıkış kümesinin değişkeni. 5. mat. Bir cetvelde diğer bir sayıyı bulmak için yararlanılan sayı.

aristokrasi a. Fr. aristocratie. Sos. 1. Soylu erki. 2. Soylular sınıfı.

aristokrat s. Fr. aristocrate. 1. Soylu erki yanlısı. 2. Soylu.

aristokratik s. Fr. aristocratique. Soylu erki ile ilgili.

aritmetik a. Fr. arithmétique. 1. Matematiğin, konusu sayılar, bunların özellikleri ve işlemler olan kolu, hesap. 2. s. Matematikle ilgili.

aritmi a. Fr. arhythmie, tıp, kalp atışlarındaki düzensizlik ve eşitsizlik.

aritmik s. Fr. arhythmique, ritimli olmayan, düzensiz.

arkaik s. Fr. archaïque. 1. Güzel sanatlarda klasik çağ öncesinden kalan. 2. Konuşulan ve yazılan dilde, kullanımdan düşmüş olan (eski söz veya deyim).

arkaizm a. Fr. archaïsme. Kullanıldığı çağdan daha eski bir çağa ait biçimin, yapının özelliği.

arkebüz a. Fr. arquebuse. XV. yüzyılda Fransa'da kullanılmaya başlanan, taşınabilir ateşli silah.

arkeen a. Fr. archéen. Kambriyumlardan önce oluşan en eski yer katı.

arkegon a. Fr. archégone. Eğrelti otlarında, bütün kara yosunlarında, bazı su yosunlarında ve açık tohumlularda görülen dişilik organı.

arkeolog a. Fr. archéologue, kazı bilimci.

arkeoloji a. Fr. archéologie, Kazı bilimi.

arkeolojik s. Fr. archéologique. Kazı bilimsel.

arkeometri a. Fr. archeométrie, insanlığın kültür tarihini anlamada arkeologlara yardımcı olabilmek için antik eserlerin ve materyallerin bilimsel yöntemlerle incelenmesi.

arkeometrik s. Fr. archeométrique, arkeometri ile ilgili.

arkeopteriks a. Fr. archéoptéryx, hem kuş hem sürüngen özellikleri gösteren bir hayvan fosili.

arketip a. Fr. archétype, kök örnek.

arkoz a. Fr. arkose. Birleşiminde feldspat bulunan, kum taşı türün-den bir tortul kayaç.

arktik sf. Fr. arctique. Kuzey Kutbu'yla ilgili, Kuzey Kutbu yakınında olan.

armatör a. Fr. armateur. Ticaret gemisi sahibi.

armatür a. Fr. armature. 1. Bir aletin ana bölümünü oluşturan kısım. 2. Bir mıknatısın iki kutbu arasında kuvvet akımını toplu bir duruma getirmek için bu kutuplar arasına yerleştirilen demir parçası. 3. Bir kondansatördeki iki iletken yüzeyden her biri.

armoni a. Fr. harmonie. İki veya daha çok sesin aynı anda kulağa hoş gelecek bir biçimdeki uyumu, harmoni.

armonik s. Fr. harmonique. 1. Armoni ile ilgili olan. 2. a. Armonika.

armonize sf. Fr. harmonisé. Tamamlayıcı sesler eklenmiş (müzik parçası).

armonyum a. Fr. harmonium. Harmonyum.

aromaterapi a. Fr. aromathérapie, koku tedavisi.

aromatik s. Fr. aromatique, aromalı.

arpej a. Fr. arpège. Bir akort oluşturan seslerin birbiri arkasından çalınması.

arşe a. Fr. archet. 1. Tren, trolleybüs, tramvay vb. elektrikle işleyen taşıtlarda telden elektrik akımı almaya yarayan, yukarıya doğru uzanmış demir yay. 2. keman yayı.

arşidük a. Fr. archiduc. Avusturya'da imparator ailesi prenslerine verilen unvan.

arşidüşes a. Fr. archiduchess. 1. Arşidükün karısı veya kızı. 2. Avusturya hanedanında prenses.

arşiv a. Fr. archive. belgelik.

arter a. Fr. artere. 1. Atardamar. 2. Trafiği yoğun olan ana yol.

arterit a. Fr. arterite. Atardamar bozukluğu.

artezyen a. Fr. artésien, burğu ile delinerek açılan ve suyu yükseğe fışkırtan kuyu.

artikülasyon a. Fr. articulation. Boğumlanma.

artist a. Fr. artiste 1. Güzel sanatlardan birini meslek edinen kimse, sanatçı, sanatkâr. 2. Eğlence yerlerinde gösteri yapan kimse. 3. Olduğundan başka türlü görünen, yapmacık ve abartılı davranan kimse. Artist gibi boylu boslu, güzel ve alımlı, yakışıklı (kimse).

artistik s. Fr. artistique, güzel sanatların gerektirdiği niteliğe uygun: Artistik patinaj.

artrit a. Fr. arthrite. Eklem romatizması.

artroz a. Fr. arthrose. Genellikle şekil bozucu, iltihapsiz, süregelen eklem hastalığı.

Aryanist a. Fr. arianiste. Aryanizm yanlısı olan kimse.

Aryanizm a. Fr. arianisme. IV. yüzyılda Arius adlı bir papazın kurduğu ve Hristiyan inanışının tersine olarak İsa'nın tanrılığını inkâr eden mezhep.

as a. Fr. as 1. İskambil, domino vb. oyunlarda bir işaretini taşıyan kâğıt veya taş, birli, bey. 2. s. Bir işte başta gelen (kimse veya şey).

asamble a. Fr. assemblée, kurul.

asbest a. Fr. asbeste. Tremolitin bozulmasından oluşan, lifli, kırılmadan bükülebilen ve ateşte niteliği değişmeyen bir mineral, taş pamuğu, kaya lifi.

aseksüel s. Fr. asexuel, sekse karşı ilgisiz veya isteksiz olan (kimse).

asenchron s. Fr. asynchrone, uyumsuz, senkron, eş zaman karşıtı.

asepsi a. Fr. aepsie. Tıp, özellikle tıpta kullanılan araç gereçleri ilaç kullanmadan yalnız ısı yardımı ile mikroptan arındırma işi.

aseptik sf. Fr. aseptique. Tıp, her türlü mikroptan arınmış.

asetat a. Fr. acétate. Asetik asidin tuzu veya esteri, saydam.

asetik s. Fr. acétique. Sirkeyle ilgili, sirkeyle aynı özellikleri taşıyan.

asetilen a. Fr. acétylène. Renksiz, sarımsak kokulu, güçlü ve beyaz bir ışık vererek yanan hidrokarbonlu bir gaz.

aseton a. Fr. acétone. Birçok organik maddeyi eritmekte kullanılan uçucu, kolayca alev alır, eter kokusunda bir sıvı.

asfalt a. Fr. asphalte. 1. Siyah renkte şekilsiz bir cins bitüm. 2. Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım.

asfaltit a. Fr. asphaltite, petrolün ayrışması ile oluşan ve çoklukta tortul kayaçların gözeneklerinde bulunan doğal bitüm.

asidimetre a. Fr. acidimètre. Asitölçer.

asimetri a. Fr. asymétri. Bakışimsızlık.

asimetrik s. Fr. asymétrique. Bakışimsız.

asimilasyon a. Fr. assimilation. 1. Özümleme. 2. Benzeşme. 3. Farklı kökenden gelen azınlıkları veya etnik grupları, bunların kültür birikimlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme.

asimile s. Fr. assimilé. "Benzeşmek, kendine uydurmak" anlamındaki asimile etmek birleşik fiilinde kullanılan bir söz.

asimptot a. Fr. asymptote. Sonuşmaz.

asistan a. Fr. assistant 1. Yardımcı.

asit a. Fr. acide. Turnusolün mavi rengini kırmızıya çevirmek özelliğinde olan ve birleşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan hidrojenli birleşik, hamız.

ask a. Fr. asque. Askı mantarlara özgü üreme organı.

askarit a. Fr. ascarite. Bağırsak solucanı.

askospor a. Fr. ascospore. Asklı mantarların sporu.

asonans a. Fr. assonance. Aynı aksanı veren ünlüyü ondan sonra veya önce gelen ünsüzü dikkate almadan her dizinin sonunda tekrarlama biçiminde yapılan uyak.

asorti s. Fr. assorti, birbirine uygun, birbirini tutar renk ve biçimde olan.

asortik s. Fr. assortique. 1. Giysilerini birbirine uygun giyen. 2. Sosyetik.

asosyal s. Fr. asocial 1. Sosyal olmayan. 2. Genel kabul görmüş kuralların dışında hareket eden.

aspidistra a. Fr. aspidistra. Zambakgillerden, genellikle saksıda yetiştirilen, yaprakları doğrudan doğruya topraktan çıkan bir süs bitkisi.

aspiratör a. Fr. aspirateur. 1. Havadaki duman, is, koku vb. yabancı maddeleri emerek dışarı atan aygıt, emmeç. 2. Kendisine bağlanan bir kabın içindeki gazı seyreltmeye veya sıkıştırmaya yarayan, içinden bir sıvı geçirilerek çalıştırılan araç, emmeç.

aspirin a. Fr. aspirine. Ağrı kesici, ateş düşürücü ve kanı sulandırıcı olarak kullanılan beyaz renkli hap.

astarya a. Fr. astarie, bir gemiye yükleme veya boşaltma için tanınan süre.

astat a. Fr. astate. Atom numarası 85 olan, bizmutun alfa ışınlarıyla bombardımanı sonucu elde edilen yapay element, astatin (simgesi At).

astatin a. Fr. astatine. Astat.

astım a. Fr. asthme. Bronşların daralmasından ileri gelen nefes darlığı.

astigmat s. Fr. astigmat. Tıp, net görmeyen, astigmatizme tutulmuş (göz).

astigmatizm a. Fr. astigmatisme. Gözün saydam tabakasında meridyenlerin eşitsizliği yüzünden net görememe durumu.

astragan a. Fr. astrakan. 1. Karakul kuzusunun kıvrıcık ve parlak postu. 2. sf. Bu posttan yapılan.

astrofizik a. Fr. astrophysique. Yıldız fiziği.

astrolog a. Fr. astrologue. Yıldız falcısı.

astroloji a. Fr. astrologie. Yıldız falcılığı.

astrolojik s. Fr. astrologique. Astroloji ile ilgili.

astronom a. Fr. astronome, gök bilimci.

astronomi a. Fr. astronomie, gök bilimi.

astronomik s. Fr. astronomique. 1. Gök bilimsel. 2. Aşırı, çok yüksek, çok veya aşırı fazla.

astronot a. Fr. astronaute. Uzay adamı.

atak a. Fr. attaque 1. Atılım. 2. Saldırı, saldırış, hücum, hamle, akın. 3. sp. gol atmak veya sayı kazanmak amacıyla yapılan akın, ofans.

ataş a. Fr. attache, tutturgaç.

ataşe a. Fr. attaché, bir elçiliğe bağlı uzman, elçilik uzmanı.

atavik s. Fr. atavique. Atacılıkla ilgili.

atavizm a. Fr. atavisme. Atacılık.

ateist s. Fr. athéiste. Tanrıtanımaz.

ateizm a. Fr. athéisme. Tanrıtanımazlık.

atel a. Fr. attelle. Kırılmış kemiklerin düzgün bir biçimde sarılabılme-si için kullanılan türlü malzemelerden yapılmış destek.

atelye a. Fr. atelier.

atlet a. Fr. athlète. 1. Kolsuz, askılı fanila. 2. Atletizmle uğraşan kimse, atletizmcisi.

atletik s. Fr. athlétique. 1. Vücudu gelişmiş, biçimli, atlet gibi. 2. Atletleri ilgilendiren.

atletizm a. Fr. athlétisme. Beden gücünü, çevikliği, yetenekleri geliştirmeye yarayan koşu, atlama, ağırlık kaldırma, atma vb. tek başına yapılan bireysel sporların genel adı.

atmosfer a. Fr. atmosphère 1. Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası, gaz yuvarı. 2. Hava yuvarı. 3. Mec. içinde yaşanılan ve etkisinde kalınan ortam, hava. 4. Basınç birimi olarak kullanılan, 15 °C'de deniz yüzeyinde, 76 santimetre uzunluğunda ve tabanı 1 santimetrekare olan cıva sütununun ağırlığı (1 kilogram 33 gram).

atmosferik s. Fr. atmosphérique. Atmosferle ilgili, cevvi.

atom a. Fr. atome. 1. Birkaç türü birleştiğinde çeşitli molekülleri, bir tek türü ise bir kimyasal ögeyi oluşturan parçacık. 2. Yaprakları üst üste sarılı topak marul. 3. Eski Yunan filozoflarına göre gerçeğin son, artık bölünemez, bozulamaz diye tasarlanan temel ögeleri.

atomik s. Fr. atomique. Atomal.

atonal s. Fr. atonal. Yeni bir bestecilik çıkırına göre, ton ve makam temeline bağlı kalmadan oluşturulan (beste).

atölye a. Fr. atelier, zanaatçıların veya resim, heykel sanatlarıyla uğraşanların çalıştığı yer, işlik.

atraksiyon a. Fr. attraction, eğlendirici.

atropin a. Fr. atropine. Tıp, güzelavrat otundan çıkarılıp hekimlikte kullanılan zehirli bir madde.

au pair a. Fr. au pair. Bakıcı.

aval a. Fr. aval. Ticari senetlerde, ödemedenden sorumlu olanların ödememesi durumunda üçüncü bir kişinin alacaklılara senet bedelini ödeyeceğine ilişkin verdiği güvence.

avangart a. Fr. avant-garde, öncü.

avanproje a. Fr. avant-projet, ön proje.

avans a. Fr. avance. 1. Öndelik. 2. Oyunda zayıf tarafa önceden verilen geçici üstünlük. Avans almak öndelik almak.

avantaj a. Fr. avantage. 1. Üstünlük. 2. Kazanım. 3. Yarar. 4. Teniste eşitliğin bozulması için alınan ilk puan.

avantür a. Fr. aventure, macera.

avantüriye s. Fr. aventurier, serüvene atılan, maceracı (erkek).

avantüriyer s. Fr. aventurière, serüvene atılan, maceracı (kadın): "Nora isminde Müslüman bir İngiliz kızı, bir avantüriyer." -R. H. Karay.

averaj a. Fr. average. 1. Ortalama. 2. Sayı farkı.

avukat a. Fr. avocat 1. Huk. hak ve yasa işlerinde isteyenlere yol göstermeyi, mahkemelerde, devlet dairelerinde başkalarının hakkını aramayı, korumayı meslek edinen ve bunun için yasanın gerektirdiği şartları taşıyan kimse. 2. Gerektirdiği hâlde başkasını savunan, onun adına konuşan kimse.

azit a. Fr. azide. Azothidrik asit HN₃ teki hidrojenin yerine bir kökün geçmesi ile türeyen birleşikler.

azoik a. Fr. azoïque. 1. En eski jeolojik sistem. 2. s. İçinde fosil bulunmayan (toprak).

azol a. Fr. azole. Heterosiklik, birleşiklerin önemli bir sınıfı.

azot a. Fr. azote. Kim. atom numarası 7, atom ağırlığı 14,008 olan, havada beşte dört oranında bulunan, rengi, kokusu, tadı olmayan element, nitrojen (simgesi N).

azotometre a. Fr. azotometre. Azotölçer.

bagaj a. Fr. babage. 1. Yolcu yükü. 2. Yolcu taşıtlarında yüklerin konulduğu yer. 3. Otomobillerin yük konulabilen genellikle arkada olan bölümleri.

baget a. Fr. baguette. 1. B ateri çalmaya yarayan ince kısa çubuk. 2. Tıraşlanmış, dikdörtgen biçimindeki taş. 3. Düşük gramajlı ince uzun ekmek. 4. Tavuk, piliç vb kanatlılarda but ile paça arasında kalan etli bölüm. 5. Çorabı gergin tutmak ve düşmesini engellemek için kullanılan sert lastik.

bakalit a. Fr. bakélite. Formaldehit ile bir fenolün yoğunlaşması sonucu elde edilen bir yapay reçine.

bakalorya a. Fr. baccalauréat. Üniversitelere girebilmek için lise öğreniminden sonra verilen olgunluk sınavı.

bakara a. Fr. baccarat. İskambil kağıdı ile oynanan bir kumar.

bakteri a. Fr. bactérie. Toprakta, suda, canlılarda bulunan, çürüme, mayalanma veya hastalıklara yol açan, küresel, silindirimsi, kıvrık biçimli olan, bölünerek çoğalan, klorofilsiz, tek hücreli canlı.

bakteridi a. Fr. bactéridie. Şarbon hücresi gibi hareketsiz bir bakteri.

bakterisit a. Fr. bactéricide. Bakterikıran.

bakteriyel a. Fr. bactériel. Bakterilerle ilgili.

bakteriyolog a. Fr. bactériologue. Bakteriyoloji alanında çalışan kimse.

bakteriyoloji a. Fr. bactériologie. Bakterilerin ve genellikle mikropların biçimlerini, niteliklerini inceleyen bilim.

bakteriyolojik s. Fr. bactériologique. Bakteri bilimi ile ilgili.

bakteriyoskopi a. Fr. bactérioscopie. Bakterilerin mikroskopla incelenmesi işlemi.

balans a. Fr. balance. Denge.

balast a. Fr. ballast. 1. Demir yollarında traverslerin altına, şoselerde düzeltilmiş toprak üzerine döşenen taş kırıkları. 2. Safra.

balat a. Fr. ballade. 1. Orta Çağ'da, üç bentten oluşan bir Batı şiiri türü. 2. Batı'da, belirli danslara eşlik eden bir şarkı türü. 3. Serbest biçimli, romantik, müzik araçlarıyla çalınan veya şarkı olarak okunan eser.

bale a. Fr. ballet. Belli hafif figürlere, adım atışlara, çoğunlukla sahne düzenine ve müziğe dayalı gösteri türü

balerin a. Fr. ballerine. Bale yapan bayan sanatçı.

balet a. Fr. ballete. Bale yapan erkek sanatçı.

balistik a. Fr. balistique. 1. Ateşli silahlarda barut gazının basıncı ile fırlayıp hedefe varıncaya kadar merminin havadaki hareketini inceleyen bilim. 2. Mermi çekirdeği üzerindeki fiziksel değişimleri inceleyerek merminin çıktığı silahın tanımlanmasını sağlayan işlem.

balkanolog a. Fr. balcanologue. Balkanoloji uzmanı.

balkanoloji a. Fr. balcanologie. Balkan uluslarının dili, tarihi ve kültürü ile uğraşan bilim dalı.

balotaj a. Fr. ballottage. Adaylardan hiçbirinin gerekli oyu sağlayamaması dolayısıyla seçimin sonuçsuz kalması.

balsamik s. Fr. balsamique. İçinde balsam bulunan.

baltrap a. Fr. balltrap. Atıcılıkta hedef vazifesi gören plakaları havaya fırlatan yaylı alet.

bambu a. Fr. bambou. 1. Buğdaygillerden, sıcak ülkelerde yetişen, boyu 25 metre kadar olabilen, mobilya, merdiven, baston vb. birçok eşyanın yapımında kullanılan bir tür kamış, Hint kamışı, hezaren. 2. s. Bu kamıştan yapılan.

banal s. Fr. banal. 1. Herkesçe kullanılan, anlaşılan. 2. Bayağı, sıradan.

bandaj a. Fr. bandage. 1. Sargı ile sarma. 2. Bağ, sargı.

bandana a. Fr. bandana. Başı değişik biçimlerde bağlamak amacıyla kullanılan büyük mendil.

banjo a. Fr. banjo. Amerika zencilerinin çaldığı gitar biçiminde, madenî gövdesi olan beş veya daha çok telli bir müzik aleti.

bank a. Fr. banc. Çoğunlukla parklarda ve bahçelerde oturulacak sıra.

banket a. Fr. banquette. 1. Şehirler arası yolların iki tarafında yayaların yürütmesine ve taşıtların trafiği aksatmadan durabilmesine yarayan çakıl veya toprak yol. 2. Yamaçtan kayan toprağı yerinde tutmak ve böylece ekilmeye elverişli yer kazanmak için türlü yollarla yapılan dar basamak.

bankiz a. Fr. banquiese. Buzla.

banliyö a. Fr. banlieue. Yörekent.

bant a. Fr. bande. 1. Yapılış özelliğine göre sarma, yapıştırma vb. işlerde kullanılan düz, ensiz, yassı bağ, şerit, izole bant. 2. Yara üzerine yapıştırılan özel olarak hazırlanmış ilaçlı küçük şerit. 3. Ses alma aygıtlarında seslerin kaydı için kullanılan manyetik oksitli plastik veya selüloz şerit.

baobap a. Fr. baobab. Ebegümeçigillerden, sıcak ülkelerde yetişen, çok yüksek olmamakla birlikte, gövdesinin çevresi 20 metreyi aşabilen bir ağaç, baobap ağacı (*Adansonia digitata*).

baptist a. Fr. baptiste. Protestan mezhebine bağlı kimse.

bar a. Fr. bar. Hava basıncı birimi

bar a. Fr. barre. Halter sporunda ağırlığı oluşturan kiloları birbirine bağlayan metal çubuk.

baraj a. Fr. barrage. 1. Suyu toplama, sulama ve elektrik üretme amacıyla akarsu üzerine yapılan bent. 2. Futbol veya hentbolda serbest atışı yapacak oyuncunun önünde karşı takım oyuncularının yan yana dizilip oluşturdukları set. 3. Herhangi bir alanda başarıyı tespit etmek için gerekli olan şart.

barbakan a. Fr. barbacane. Kale duvarlarında düşmana ok atmak için açılmış delik.

barbar s. Fr. barbare. 1. Uygarlaşmamış (kavim, topluluk). 2. Kaba saba, ilkel. 3. Kaba ve kırıcı.

barbarizm a. Fr. barbarisme. Bir sözün fonetik veya morfolojik yapısında yapılan büyük yanlışlık.

barbekü a. Fr. barbecue. 1. Izgara et pişirmekte kullanılan, genellikle balkonlarda duvar içerisine gömülmüş ocak. 2. Açık alanda mangal kullanılarak et ve deniz ürünlerini pişirme.

bardo a. Fr. bardot. Aygır ile dişi eşek çiftleşmesinden üretilen hayvan.

barem a. Fr. bareme. Devlet memurlarının maaşlarının derece ve tutarlarını düzenleyen sistem ve çizelge

barfiks a. Fr. barrefixe. Çeşitli beden hareketleri yapmaya elverişli 1-1,5 metre yüksekliğinde, kendi ağırlığınızı yukarı çekmenizi sağlayan, iki ayak üzerine tutturulmuş çubuklu jimnastik aracı.

barikat a. Fr. barricade. Bir yolu veya geçidi kapamak için her türlü araçtan yararlanılarak yapılan engel.

barisfer a. Fr. barysphère. Ağır küre.

barit a. Fr. baryte. Renksiz veya beyaz, sarı, gri renklerde olabilen, sondaz, dolgu vb. alanlarda kullanılan bir mineral, baritin, baryum sülfat Ba(OH)₂.

baritin a. Fr. barytine. Barit.

bariton a. Fr. baryton. 1. Tenor ve bas arasındaki erkek sesi. 2. Basso ile alto arasında ses veren, pistonlu bir ağız çalgısı türü.

bariyer a. Fr. barrière. Engel.

barkarol a. Fr. barcarolle. 1. Venedik gondolcularının söz ve müziği önceden yazılmadan içlerinden geldiği gibi söyledikleri şarkı. 2. Ritmi üç zamanlı müzik eseri.

barmen a. Fr. barman. Barda içki hazırlayıp sunan kimse.

baro a. Fr. barreau. Bir şehir veya bir bölge avukatlarının bağlı oldukları meslek kuruluşu.

barograf a. Fr. barographe. 1. Bir hava taşıtının uçarken izlediği yolun yüksekliklerini çizgi hâlinde göstermeye veya işaretlemeye yarayan alet. 2. Basınçyazar.

barok a. Fr. baroque. 1. MS 1600-1750 yılları arasındaki klasik sanatı izleyen resim ve mimarlık üslubu. 2. Batı edebiyatlarında dengeden çok harekete, düşünceden çok duyuma, biçimlerin serbestçe yaratılmasından duyulan coşkuya önem veren, abartmalı, etkileyici, çelişkiden çekinmeyen edebiyat akımı.

barometre a. Fr. barometre. Basınçölçer.

baron a. Fr. baron. Batı ülkelerinde vikont ile şövalye arasında soyluluk unvanı.

baroskop a. Fr. baroscope. Havanın içinde bulunduğu cisimlerin ağırlığı üzerine yaptığı hafifletici etkiyi gösteren ve havası boşaltılabilen bir fanus içinde terazisi bulunan fizik cihazı.

barparalel a. Fr. barreparallèle. Düşey direkler üzerine paralel olarak tutturulmuş iki tahta çubuktan oluşmuş jimnastik aracı.

bas a. Fr. basse. 1. En kalın erkek sesi. 2. Sesi böyle olan sanatçı. 3. En kalın sesli orkestra çalgısı.

basbariton a. Fr. bassebaryton. Basın çıkamadığı ince tonlara çıkabilen, buna rağmen basın indiği kalın ve tok tonlara inemeyen sesi olan sanatçı.

basen a. Fr. bassin. 1. Vücudun bel ile kalça arasındaki bölümü. 2. Kıtasal uzantıdan okyanus ortası sırtlarına kadar devam eden ve 4000-5000 metre derinliği olan deniz dibi.

başgitar a. Fr. basseguitare. Çoğunlukla dört telli, kalın sesler veren bir gitar türü.

basil a. Fr. bacille. Bakterilerin çomak biçiminde ince uzun olan türü.

basklarnet a. Fr. basseclarinette. Kalın sesli klarnet.

baskül a. Fr. bascule. 1. Ağırlıkları tartmaya yarayan alet, kantar. 2. İki kolu sıra ile kalkıp inebilen, ortasından veya uçlarından birine az çok yakın değişmez bir noktaya dayanan kaldıraç.

başaktör a. Başoyuncu (erkek).

başaktris a. Başoyuncu (kadın).

başantrenör a. Antrenörlerin en ustası ve deneyimli.

başasistan a. En kıdemli asistan.

başeksper a. Eksperlerin başı.

başgardiyan a. Gardiyanların başı.

başgarson a. Şef garson.

başkarakter a. Oyunun asıl karakteri, asli tipi.

başrejisör a. Başyönetmen

başrol a. 1. Tiyatro veya sinemada en önemli rol. 2. Bir işte önemli, etkili olma durumu.

başteknisyen a. En yüksek düzeyde bulunan teknisyen.

bateri a. Fr. batterie. Orkestrada vurmali çalgı takımı, davul.

baterist a. Fr. batteriste. Orkestrada vurmali çalgı takımını kullanan, davulcu.

batimetre a. Fr. bathymètre. Derinlikölçer.

batimetri a. Fr. bathymétrie. Derinlik ölçümü.

batisfer a. Fr. bathysphère. Su üstü araçlarına çelik kablo ile bağlanmış, negatif yüzebilirliği bulunan dalış küresi.

- batiskaf** a. Fr. bathyscaph. Deniz diplerinde inceleme yapmak için kullanılan araç.
- baton** a. Fr. bâton. Kayakta dengeyi veya hızı sağlamak, beyzbol, hokey, kriket gibi sporlarda itmek veya vurmak amacıyla kullanılan sopa.
- batonsale** a. Fr. bâtonsalé. Tuzlu hamurdan yapılan ince uzun çubuk.
- batyal** a. Fr. bathyal. Derinliği 200-2000 metre arasında olan deniz.
- baz** a. Fr. base. 1. Bir asitle birleştiğinde bir tuz oluşturan madde. 2. s. Temel.
- bazal** s. Fr. basal. 1. Bazı çok olan (tuz). 2. Bazın özelliklerini taşıyan (madde).
- bazalt** a. Fr. basalte. Koyu renkli, sert bir tür yanardağ kültesi.
- bazidiyospor** a. Fr. basidiospore. Bazitli mantarların sporları.
- bazik** s. Fr. basique. 1. Baz niteliği gösteren. 2. Birleşiminde asit ve baz ağırlığı oranı normal tuza göre az fakat baz oranı normal tuza göre yüksek olan (tuz).
- bazit** a. Fr. baside. Bazit mantarların üreme organı.
- bazofil** a. Fr. basophile. Baz veya bazik alkali özelliği üstün olan bitki.
- bazofobi** a. Fr. basophobie. 1. Sinirsel veya ruhsal bozukluktan ileri gelen yürüyememe hastalığı. 2. Yürürken düşme korkusu.
- bazuka** a. Fr. bazooka. Öz itmeli mermi atan, genellikle zırhlı araçlara karşı yakın savaş sırasında kullanılan hafif silah, roketatar.
- begonvil** a. Fr. bougainville. Akdeniz bölgesinde yaygın olan, beyaz, kırmızı, pembe, turuncu renklerde çiçekleri olan bir bitki.
- bej** a. Fr. beige. 1. Sarıya çalan açık kahverengi. 2. s. Bu renkte olan.
- bek** s. Fr. bec. 1. Sert, katı. 2. Sağlam.
- bekar** a. Fr. bécarré. Diyezli veya bemollü bir sesin eski durumuna getirilmesini gösteren nota işareti.
- bekas** a. Fr. bécasse. Çulluk.
- bemol** a. Fr. bemol. 1. Bir sesin yarım ton kalınlaştırılacağını gösteren nota işareti. 2. Böylece kalınlaştırılmış ses.
- benzen** a. Fr. benzene. 1. Maden kömürü katranından çıkarılan C_6H_6 formülündeki hidrokarbonun bilimsel adı. 2. Benzin.
- benzin** a. Fr. benzine. 1. Petrolün damıtılması ile elde edilen, özgül ağırlığı yaklaşık 0,65 olan, renksiz, uçucu, kendine özgü kokusu bulunan bir sıvı. 2. Bir organik yağ çözücü türü. 3. Benzen.
- benzol** a. Fr. benzol. Benzin ve tolüen karışımı bir akaryakıt.
- bere** a. Fr. bérét. Yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık.

bergamot a. Fr. bergamote. 1. Turunçgillerden bir ağaç (Citrus bergamia). 2. Turunçgillerden bir ağaç (Citrus bergamia).

beriberi a. Fr. beriberi. Genellikle Afrika ve Uzak Doğu ülkelerinde B vitamini eksikliğinden ileri gelen bir hastalık.

beril a. Fr. béryl. Doğada altıgen billurlar durumunda bulunan, saydam, çoğu yeşil renkli berilyum ve alüminyum silikat.

berilyum a. Fr. béryllium. Atom numarası 4, atom ağırlığı 9,013, yoğunluğu 1,84 olan, 2970 °C'de eriyen, zümrüt vb. taşların birleşiminde bulunan, havanın etkisine karşı ince bir oksit tabakasıyla kaplı element (simgesi Be).

berjer a. Fr. bergère. Arkası kabarık ve yüksek, oturacak yeri geniş koltuk.

berkelyum a. Fr. berkélium. Atom numarası 97, atom ağırlığı 294 olan yapay element (simgesi Bk).

bermuda a. Fr. bermuda. Dizlere kadar inen dar ve kısa pantolon.

beşamel a. Fr. béchamel. Et yemekleri için tereyağı, un ve sütle yapılan bir sos türü.

beta a. Fr. béta. Yunan alfabesinin ikinci harfi.

betatron a. Fr. bêatron. Elektronları hızlandıran elektromanyetik bir araç.

beton a. Fr. béton. 1. Çimentonun su yardımıyla kum, çakıl vb. maddelerle karışması sonucu oluşan sert, dayanıklı, bağlayıcı yapı malzemesi. 2. Bu malzemeden yapılmış.

betonarme a. Fr. bétonarmé. Yapıda gücü, esnekliği artırmak için metal ve çimentodan yararlanma yöntemi, demirli beton.

betoniyer a. Fr. bétonnière. Betonkarar.

beze a. Fr. baisier. Yumurta akı ve pudra şekeri ile yapılan bir çeşit pasta türü.

bezik a. Fr. besique. İki, üç veya dört kişi arasında 96 kâğıtla oynanan bir tür iskambil kâğıdı oyunu.

biberon a. Fr. biberon. Genellikle süt çocuklarına süt ve sulu yiyecekleri içirmekte kullanılan emzikli şişe.

bibliyofil s. Fr. bibliophile. Kitapsever.

bibliyograf a. Fr. bibliographe. Bibliyografya uzmanı, kaynakları bilen uzman.

bibliyografi a. Fr. bibliographie. Kaynakça.

bibliyografik a. Fr. bibliographique. Kaynakçayla ilgili.

bibliyoman a. Fr. bibliomane. Kitap düşkünü.

bibliyomani a. Fr. bibliomanie. Kitap düşkünlüğü.

bibliyotek a. Fr. bibliothèque. Kitaplık.

biblo a. Fr. bibelot. Çeşitli maddelerden yapılan heykel, vazo vb. zarif, küçük süs eşyası.

bidon a. Fr. bidon. İçine çeşitli maddeler konulan, sac, plastik veya çinkodan yapılmış kap.

bienal a. Fr. bienneal. Yılaşırı.

biftek a. Fr. bifteck. Izgara veya tavada pişirilen, genellikle dana eti dilimi.

bigudi a. Fr. bigoudi. Kadınların saçlarını kıvırmak için kullandıkları, metal, sünger veya plastikten, boru biçiminde küçük araç, sarmaç

bijuteri a. Fr. bijouterie. 1. Kuyumcunun yaptığı değerli takıların tamamı. 2. Değerli olmayan maden veya taşlardan yapılmış takı, süs eşyası.

bikarbonat a. Fr. bicarbonate. Hidrojen karbonatların genel adı.

bikini a. Fr. bikini. Deniz, göl, havuz vb. yerlere girerken veya güneşlenirken giyilen, iki parçadan oluşan kadın giysisi.

bilyon a. Fr. billion. Milyar.

bis z. Fr. bis. İkinci kez.

biseksüel s. Fr. bisexuel. Hem kendi cinsine hem de karşı cinse ilgi duyan.

bisiklet a. Fr. bicyclette. Tekerlekleri pedal aracılığıyla ayakla döndürülen binek aracı, çiftteker, derrace, velespit

bisküvi a. Fr. biscuit. Un, süt, şeker veya tuzla yapılan ince, gevrek bir tür kuru pasta.

bistro a. Fr. bistro. İçki içilen kahve.

bisturi a. Fr. bistouri. Neşter. (Kelime etimolojik olarak İtalyancadır ve Fransızcanın neşter sözcüğüne karşılık olarak kendi “scalpel” kelimesi vardır).

bisülfat a. Fr. bisulfate. Hidrojenli sülfatlar.

bisülfür a. Fr. bisulfure. Molekülünde iki kükürt atomu bulunduran birleşik.

bitüm a. Fr. bitume. Keskin bir koku, alev ve koyu duman çıkararak yanan, karbon ve hidrojen bakımından çok zengin doğal yakıt maddelerinin genel adı, yer sakızı.

biye a. Fr. biais. Genellikle giysinin yaka, kol, etek çevresine kendi kumaşından veya başka kumaştan geçirilen ince şerit.

biyel a. Fr. bielle. Makinelerde, bir ucu pistonu, öbür ucu volanı çeviren kaldıracı geçirilmiş, pistonun doğrusal hareketini krankta dairesel harekete çeviren, hareketli kol.

biyoelektrik a. Fr. bioélectrique. Canlı varlıkların ürettiği elektrik.

biyoelektronik a. Fr. bioélectronique. Moleküler biyolojinin hücrelerin yapısına giren moleküller arasında geçerli elektrostatik güçlerini inceleyen bölümü.

biyoenerji a. Fr. bioénergie. Biyokütlenin kimyasal dönüşümüyle elde edilen enerji.

biyofizik a. Fr. biophysique. Fizyolojide geçen fiziksel olayların bilimi, biyolojik fizik.

biyogaz a. Fr. biogaz. Gübre gazı.

biyograf a. Fr. biographe. Hayat hikâyesi yazarı.

biyografi a. Fr. biographie. Öz geçmiş.

biyojeografi a. Fr. biogéographie. Bitki ve hayvanların yeryüzü üzerindeki dağılımını ve bunun sebeplerini inceleyen bilim, biyoloji coğrafyası.

biyokatalizör a. Fr. biocatalyseur. Canlı dokuların hepsinde çok az bulunan ve hayat için gerekli kimyasal tepkimeleri uyandıran veya kolaylaştıran madde.

biyokimya a. Fr. bio + Ar. kimya. Hücreden en gelişmiş organa kadar canlı dokuları inceleyen ve bunları oluşturan maddeleri araştıran bilim dalı.

biyokütle a. Fr. bio + Ar. kutle. Belirli zamanda sınırları belirli bir biyotopta bulunan canlı organizmaların toplam kütlesi.

biyolog a. Fr. biologiste. Biyoloji ile uğraşan kimse, biyoloji uzmanı.

biyoloji a. Fr. biologie. Bitki ve hayvanların köken, dağılım, yapı, gelişim, büyüme ve üremelerini inceleyen bilim dalı, dirim bilimi.

biyolojik s. Fr. biologique. Biyoloji ile ilgili, dirim bilimsel.

biyomedikal a. Fr. biomédical. Tıpta tanı ve tedavi amacıyla araç ve gereçlerin üretimi, tasarımı ve iletişimi ile ilgilenen mühendislik dalı.

biyomekanik a. Fr. biomécanique. Biyoloji, fizyoloji ve tıp konularını mekanik kanunlar yöntemiyle irdeleme.

biyometeoroloji a. Fr. biométéorologie. Canlılar üzerinde hava olaylarının etkisini inceleyen bilim.

biometeorolojik s. Fr. biométéorologique. Biyometeoroloji ile ilgili.

biyomikroskop a. Fr. biomicroscope. Kendine özgü bir ışık ile kullanılan çift göz mercekli mikroskop.

biyonik s. Fr. bionique. Dirim kurgusal.

biyopsi a. Fr. Mikroskopta yapısını incelemek amacıyla canlıdan bir doku parçası alma.

biyoritim a. Fr. biorythme. Doğuştan başlayarak belirli zaman aralıklarıyla yinelenen ve insan davranışlarını doğrudan etkileyen fiziksel ve duygusal gelgitlerin tümü.

biyosfer a. Fr. biosphère. Üzerinde hayat olan yeryüzü bölgesi.

biyoşimi a. Fr. biochimie. Organ dokularındaki kimyasal olayları inceleyen kimya kolu.

biyotit a. Fr. biotite. Bir tür kara renkli mika.

biyotop a. Fr. biotope. Biyolojik ortam.

bizon a. Fr. bison. Amerika'da yaşayan bir cins hörgüçlü yaban öküzü.

blastula a. Fr. blastula. Yumurta hücresi oğulcuk olurken morulanın gelişerek içi boş yuvarlak biçime girmesi durumu, morula.

blok a. Fr. bloc. 1. Kocaman ve ağır kitle. 2. s. Birden çok bölümü bir araya getirilmiş olan, bir bütün oluşturan. 3. a. Politik çıkarları sebebiyle birlik kuran devletler topluluğu. 3. Voleybolda, file üstünde karşı oyuncunun topu sert vururken önünde iki veya üç kişinin elleri ile oluşturdıkları perde.

blokaj a. Fr. blocage. Bloke etme işi.

bloke a. Fr. bloqué. Kullanılması önlenmiş, el konulmuş.

bloknote a. Fr. blocnote. Yaprakları kolayca çıkartılabilecek bir biçimde yapılmış not defteri.

blöf a. Fr. bluff. 1. İskambil oyunlarında elindeki kâğıtları olduğundan başka gösterme davranışı. 2. Karşısında kişiyi yanıltarak veya yıldırarak bir işten caydırmak için söylenen asılsız söz veya takınılan aldatıcı tavır, kurusıkı. (Amerikan İngilizcesi kaynaklı poker terimi olan bu kelimenin kökü Flemenkçe'dir.)

blum a. Fr. blum. Bir iskambil oyunu türü.

bluz a. Fr. blouse. Vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi.

boa a. Fr. boa. 1. Boa yılanı. 2. Kadınların boyunlarına aldıkları yılan biçiminde dar ve uzun kürk, boyun kürkü.

bobin a. Fr. bobine. 1. Makara. 2. Fotoğraf filmi rulosu. 3. Tampon silindiri veya mihver boru etrafına sarılmış kâğıt veya kartonun sürekli uzunluğu. 4. İçinden elektrik akımı geçebilen yalıtılmış tel ile bu telin sarılı bulunduğu silindirden oluşan aygıt.

bobinaj a. Fr. bobinage. Bir filmi veya mıknatıslı kuşağı bir makaradan başka bir makaraya sarma.

bohem s. Fr. Yarınını düşünmeden günü gününe tasasız, derbeder bir yaşayışı olan (kimse veya topluluk).

boks a. Fr. boxe. Belirli kurallara uyularak yapılan yumruk dövüşü, yumruk oyunu.

boksör a. Fr. boxeur. Boks yapan kimse, yumruk oyuncusu.

boksit a. Fr. bauxite. Korindon.

bol a. Fr. bol. Özel bir cam içinde likör, şarap, meyve ve maden suyu karıştırılarak hazırlanan içki.

bolero a. Fr. boléro. 1. Kısa kadın ceket. 2. Ağır ritimli bir İspanyol dansı. 3. Bu dansın müziği. (Kelimenin kökeni İspanyolcadır, ceketin ise İspanyada hem kadınlar hem de erkekler tarafından giyilmekte olduğu belirtilmiştir ve kelime, köken olarak İspanyolcaya aittir.

bolometre a. Fr. bolometre. Işınımölçer.

Bolşevik a. Fr. bolchevique. Bolşeviklik yanlısı kimse.

Bolşevizm a. Fr. bolchevisme. Bolşeviklik.

bombaj a. Fr. bombage. Gaz yapan mikroorganizmalar sonucu konserve kutularının altında veya üstünde oluşan şişkinlik.

bombardıman a. Fr. bombardement. 1. Topa tutma. 2. Bombalama. 3. Etkili bir biçimde ve sık olarak gündeme getirme, duyurma.

bombardon a. Fr. bombardon. Bandoda en kalın sesi veren, pistonlu, nefesli çalgı.

bombe a. Fr. bombé. Şişkinlik, kabarıklık.

bonbon a. Fr. bonbon. Şerbet içinde kaynatılarak üzeri şekerle kaplanmış meyve.

bone a. Fr. bonnet. Düz veya kıvrımlı her çeşit yumuşak kumaş vb. maddeden yapılan başlık.

bonfile a. Fr. bonfillet. Kasaplık hayvanlarda bel kemiğinin iki yanında bulunan ve yumuşaklığı dolayısıyla beğenilen et bölümü.

bonjur ü. Fr. bonjour. 1. Günaydın, merhaba. 2. a. Uzun siyah ceketle, çizgili pantolondan oluşan erkek giysisi.

bonkör s. Fr. bon coeur. 1. İyi yürekli. 2. Cömert.

bonmarşe a. Fr. bonemarché. İçinde her türlü giyim, süs eşyası oyuncak vb. satılan büyük mağaza.

bonservis a. Fr. bonservice. Çalıştığı yerden ayrılırken görevini iyi yaptığını belirtmek amacıyla birine verilen belge.

bopstil a. Fr. bobstyle. Züppece giyiniş biçimi.

bor a. Fr. bore. Atom numarası 5, atom ağırlığı 10,8, yoğunluğu 2,45 olan, tabiatta bor asidi veya boratlar durumunda bulunan basit element (simgesi B).

boraks a. Fr. borax. Yoğunlaşmış borik asitten türeyen sodyum tuzu.

borasit a. Fr. boracite. Sert billur veya yumuşak beyaz kütle durumunda bulunan magnezyum boratı.

borat a. Fr. borate. Bor asidi ile bir oksidin birleşmesinden oluşan tuz.

bordo a. Fr. bordeaux. Mora çalan kırmızı renk, şarap tortusu rengi.

bordür a. Fr. bordure. 1. Kaldırımların kenarlarında bulunan taşlar. 2. Genellikle giyim kuşam malzemesindeki kenar süsü. 3. Cilt kapağındaki kalın çizgiler. 4. Banyo, tuvalet, mutfak vb. ıslak zeminlerde duvar döşemeleri arasına konan motifli bir fayans türü.

borik a. Fr. borique. Bordan türeyen asit ve anhidrit.

bot a. Fr. botte. Uzun konçlu, kapalı ayakkabı.

botanik a. Fr. botanique. Bitki bilimi.

boykot a. Fr. boycott. 1. Bir işi, bir davranışı yapmama kararı alma. 2. Bir kimse, bir topluluk veya bir ülkeyle amaca ulaşmak için her türlü ilişkiyi kesme.

boykotaj a. Fr. boycottage. Boykot etme işi.

brakisefal a. Fr. brachycéphale. Kafatasının genişliği ile uzunluğu hemen hemen eşit olan (kimse), kısa kafalı.

Brahmanizm a. Fr. brahmanisme. Brahmanlık.

branş a. Fr. branche. Kol.

breş a. Fr. brèche. 1. Doğal çimento ile lavlı, kavkılı, kabuklu, kemikli kırıntıların kaynaşmasıyla oluşmuş kütle. 2. Bir yapay mermer türü.

briket a. Fr. briquette. 1. Linyit ve kömür tozundan basınçla elde edilen yakacak. 2. Linyit, kömür tozu ve katran tortusundan basınçla elde edilen, tuğla biçimli yapı malzemesi. 3. Kum ve çimentonun birleştirilmesiyle elde edilen yapı malzemesi.

brit a. Fr. bride. 1. Düğmeyi iliklemek için kumaş veya iplikten yapılmış özel bir ilik türü. 2. Nakış veya dantelde motifleri birleştiren bağ. 3. Giysiyi çengele asmak için kullanılan, giysinin enseye yakın bölümünde yer alan ince şerit.

briz a. Fr. brise. Meltem.

brizbiz a. Fr. brisebise. Pencereilerin çerçevesine, içeriden tutturulan bir tür ince perde.

brokar a. Fr. brocart. Sırma veya gümüş işlemeli bir ipekli kumaş türü.

brom a. Fr. brome. Atom numarası 35, atom ağırlığı 79,909, yoğunluğu 2,97 olan, deniz sularında az, bazı göllerde çok miktarda bulunan, kırmızı renkli, pis kokulu, zehirli, sıvı bir element (simgesi Br).

bromhidrik s. Fr. bromhydrique. Bromun hidrojenle birleşmesinden oluşan.

bromür a. Fr. bromure. Bromhidrik asidin tuzu veya eteri.

bronş a. Fr. bronche. Soluk borusunun akciğerlere giden iki kolundan her biri ve bunların dalları.

bronşit a. Fr. bronchite. Bronşun iltihaplanmasıyla oluşan hastalık.

broşür a. Fr. brochure. Kitapçık.

bröve a. Fr. brevet. Belli bir eğitimden sonra uçak kullanabilecek veya paraşütle atlayabilecek duruma gelmiş kimselere verilen yeterlik belgesi.

brülör a. Fr. brûleur. Yakmaç.

brüt s. Fr. brut. 1. Kesintisi yapılmamış, kesintisiz (para). 2. Darası çıkarılmadan tartılan (ağırlık).

buat a. Fr. boîte. Elektrik akımı devrelerinde birleştirme yapmak veya akımı bir veya daha fazla kola ayırmak için kullanılan kutu.

Budist a. Fr. bouddhiste. Budizm dininden olan kimse.

Budizm a. Fr. bouddhisme. Budistlik.

buji a. Fr. bougie. Patlamalı motorlarda yakıtı tutuşturmaya yarayan araç.

buke a. Fr. bouquet. Koku, rayiha.

buket a. Fr. bouquette. Çiçek demeti.

bukle a. Fr. bouclé. Küçük lüle durumunda, kıvrımlı saç

buldok a. Fr. bouldogue. Köpekgillerden, burnu basık, alt çenesi üsttekinden uzun, iri ve güçlü bir tür köpek (Canis familiaris molosus hibernicus).

buldozer a. Fr. bulldozer. Önündeki geniş bıçakla toprağı sıyrıp kaldıran, tekerlekli veya paletli bir yol makinesi.

bulvar a. Fr. boulevard. Şehir içinde ağaçlı, geniş cadde.

bungalov a. Fr. bungalow. Hindistan'da tek katlı, genellikle tahtadan yapılmış, veranda ile çevrili ev.

burjuva s. Fr. bourgeois. 1. Şehirde yaşayıp özel imtiyazlardan yararlanan. 2. Orta sınıftan olan, kent soylu.

burjuvazi a. Fr. bourgeoisie. Burjuva sınıfı, kent soyluluk.

burlesk a. Fr. burlesque. Sanat alanında ve özellikle edebiyatta rastlanan, komikliğe dayanan bir tür.

burs a. Fr. bourse. Bir öğrencinin öğrenimini sürdürebilmesi veya bir kimsenin bilgi ve görgüsünü artırması için belli bir süre devlet veya özel kuruluşlarca ödenen aylık para.

bursiyer a. Fr. boursier. Burslu.

buşon a. Fr. bouchon. Şişeyi kapatmaya yarayan tapa.

butik a. Fr. boutique. Giyim ve süs eşyası satılan dükkân.

buton a. Fr. bouton. Bazı aletleri çalıştırmaya yarayan düğme.

buyot a. Fr. bouillotte. Genellikle hastalık anında kullanılan sıcak su torbası.

büfe a. Fr. buffet. 1. Evlerde içine yemek takımlarının konduğu dolap. 2. Toplantılarda yiyecek ve içeceklerin konulduğu masa. 3. Yiyecek, içecek, gazete, dergi vb.nin satıldığı küçük dükkân.

büğü a. Fr. bugle. Küçük büğü, soprano büğü, alto büğü, bariton büğü olarak dört türü bulunan, bakırdan, perdeli veya pistonlu müzik araçlarının adı.

bülten a. Fr. bulletin. 1. Özel veya resmî kurum, kuruluş veya yetkili kişilerce herhangi bir durumla ilgili olarak süreli veya süresiz yayımlanan duyuru. 2. Dergi.

büro a. Fr. bureau. 1. Çalışma odası, yazıhane. 2. Danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri. 3. Bölüm, şube.

bürokrasi a. Fr. bureaucratie. 1. Devlet kurumlarında çalışan üst düzey yöneticiler topluluğu. 2. Devlet kurumlarında kırtasiye işlerini öne sürerek işlemleri zorlaştırma, kırtasiyecilik.

bürokrat a. Fr. bureaucrate. Devlet kurumlarında çalışan üst düzey yönetici.

bürokratik s. Fr. bureaucratique. Kamu yönetimi ile ilgili.

büst a. Fr. buste. 1. Vücudun, omuzlarla birlikte göğüsten yukarı bölümü. 2. Heykelcilikte başı, göğsü, bazen de omuzları içine alan sanat ürünü.

büstiye a. Fr. bustier. Bayanların ceket vb. kıyafetlerinin içinde kullanılan çarpıcı, göz alıcı, işlemeli kumaştan yapılmış askılı veya askısız üstlük.

bütan a. Fr. butane. Metal bidonlar içinde az bir basınç altında sıvılaştıran, yakıt olarak yararlanılan HC formülündeki hidrokarbür gazı.

büvet a. Fr. buvette. İstasyon, tiyatro, sinema vb. yerlerde yiyecek ve içecek satılan küçük büfe.

büz a. Fr. buse. Künk.

ceket a. Fr. jaquette. Erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi.

centilmen s. Fr. gentleman. İyi arkadaşlık eden, saygılı, görgülü, kibar (erkek). (Bu kelime İngilizce olup Fransızca ile alakası bulunmamaktadır.)

Cermen a. Fr. german. 1. Bugünkü Almanya'yı, Bohemya ve Polonya'nın batı bölümünü kapsayan Cermanya'da milattan önce III. yüzyıldan IX. yüzyıla kadar oturan halk. 2. Bu halktan olan kimse.

cizvit a. Fr. jésuite. İsa Derneği denilen bir Hristiyan derneğin üyesi.

cohabitation a. Fr. cohabitation. Birlikte yaşama.

çeçe a. Fr. tsétsé. İki kanatlılardan, insana uyku hastalığı aşılayan, sinekten büyük bir cins Güney Afrika böceği (Glossina).

Çek a. Fr. tchèque. Slavların batı kolundan olan bir ulus veya bu ulusun soyundan gelen kimse.

Çigan a. Fr. tsigane. Çingene.

çinçilya a. Fr. chinchilla. Çinçilyagillerden, postu için avlanan, yumuşak ve gümüş rengi tüyleri olan kemirici hayvan (Chinchilla laniger).

çinkograf a. Fr. zincographe. Çinkografi ustası.

çinkografi a. Fr. zincographie. Çoğaltılmak istenilen resim veya yazıların kalıbını çinko üzerine çıkarma sanatı.

Dadaist a. Fr. dadaïste. Dadacı.

daktilo a. Fr. dactylo. Yazı makinesi.

daktilograf a. Fr. dactylographe. Yazı makinesi ile yazı yazan kimse, daktilo.

daktilografi a. Fr. dactylographie. Yazı makinesi ile yazı yazma işi.

daktiloskopi a. Fr. dactyloscopie. Parmak izine dayanarak kimlik belirleme yöntemi.

daktilotekni a. Fr. dactylotechnie. Suçlunun parmak izlerini belirlemeye, kimliğini araştırıp bulmaya yarayan yöntemlerin bütünü.

daltonizm a. Fr. daltonisme. Renk körlüğü.

dam a. Fr. dame. 1. Dansta kavalinin eşi. 2. İskambil kâğıtlarında kız.

dang a. Fr. dengue. Başta, kaslarda ve oynaklarda ağrılar yapan, vücutta kızıl lekeler gösteren, ateşli ve salgın bir hastalık.

dans a. Fr. danse. Müzik temposuna uyularak yapılan ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketleri, raks.

dansimetre a. Fr. dansimetre. Yoğunlukölçer.

dansite a. Fr. densité. Özgül ağırlık.

dansör a. Fr. danseur. Dans etmeyi meslek edinmiş erkek.

dansöz a. Fr. danseuse. Dans etmeyi meslek edinmiş kadın.

dantel a. Fr. dantelle. Her türlü iplikle örülen veya bir kumaşın kenarına işlenen türlü biçimde ince ve ağ görünümünde örgü, tentene.

dasit a. Fr. dacite. Kuvarslı diyorit birleşiminde olan bir sızıntı kütlesi.

data a. Fr. data. 1. Veri. 2. Aslında kendileri ekonomik olmayan ancak ekonomi dünyasını dışarıdan kuşatan veya çerçeveleyen, nüfus, teknik bilgi, hukuk düzeni ve yönetim biçimi öğelerinden her biri.

datif a. Fr. datif. Yönelme durumu.

davya a. Fr. davier. Dişçi kerpeteni.

debi a. Fr. débit. Bir akarsuyun herhangi bir kesiminden saniyede geçen suyun hacmi, akım.

debil s. Fr. debile. Bedensel ve zihinsel bakımdan güçsüz.

debimetre a. Fr. debimetre. Bir borudan akan gaz veya sıvının hacim ve kütle cinsinden debisini kontrol eden, düzenleyen ve ölçen araç.

debriyaj a. Fr. débrayage. 1. Otomobillerde kavrama yöntemi ile kenetlenmiş iki mili birbirinden ayıran ve çekici mili hareket düzeninde tutarak çekilen milin durmasını ve bu

işlem sonunda aracın hareketini sağlayan düzenek. 2. Bu düzeneği işletmeye yarayan ayaklık.

dedantör a. Fr. détenteur. Ocak, fırın, soba vb. araçlarda kullanılan likit gazın akışını düzenleyen aygıt.

dedektif a. Fr. détective. Suç sayılan bir işi veya bu işi yapanı ortaya çıkarmakla görevli kimse, hafiye, polis hafiyesi.

dedektör a. Fr. détecteur. Gaz, mayın, radyoaktif mineral, manyetik dalga vb.ni bulmaya, tanımaya yarayan cihaz, algılayıcı.

dedüksiyon a. Fr. déduction. Tümdengelim.

defans a. Fr. défense. Savunma.

defansif a. Fr. défensive. Savunmalı.

defibratör a. Fr. défibrateur. Yongaları liflerine ayırıştıran özel alet.

defile a. Fr. defile. Giyecekleri tanıtmak amacıyla mankenlerin yaptıkları gösteri, giyim gösterisi.

deflasyon a. Fr. déflation. Para kısıtlaması.

deflatör a. Fr. déflateur. Para kısıtlayıcı.

defo a. Fr. défaut. Kusur, özür, bozukluk.

deformasyon a. Fr. déformation. Biçimi bozulma, biçimsizleşme.

deforme s. Fr. déformé. Biçimi, kalıbı bozulmuş.

degaj a. Fr. dégagement. Futbolda kalecinin topu sert bir ayak vuruşuyla uzağa atması, degajman.

degaje s. Fr. dégagé. 1. Serbest, geniş. 2. Açık.

degajman a. Fr. dégagement. Degaj.

deist s. Fr. deiste. Deizm yanlısı.

deizm a. Fr. déisme. Tanrı'yı yalnızca ilk sebep olarak kabul eden, evreni bir Tanrı'nın yarattığına inanmakla beraber yaratıcının evrene hiçbir müdahalesi olmadığını ve olmayacağını savunan, vahyi reddeden görüş.

dejavu a. Fr. déjà vu. Bir yeri daha önce görmüş olma veya bir olayı daha önce yaşamış olma duygusu.

dejenerasyon a. Fr. dégénération. 1. Yozlaşma. 2. Soysuzlaşma. 3. Bozunum.

dejenere s. Fr. dégénéré. 1. Soysuz. 2. Yoz. 3. Bozulmuş. 4. Bozunmuş.

dekadan a. Fr. décadent. XIX. yüzyıl sonlarında Fransa'da natüralistlere karşı çıkan sembolizm akımına öncülük etmiş olan sanatçı.

dekadans a. Fr. décadence. Çöküş.

dekagram a. Fr. décagramme. On gram ağırlığında bir ölçü birimi.

dekalitre a. Fr. décalitre. On litre hacminde bir ölçü birimi.

dekametre a. Fr. décamètre. 10 metre uzunluğunda bir ölçü birimi.

dekar a. Fr. décare. 1000 m² değerinde yüzey ölçü birimi.

dekaster a. Fr. décastère. 10 metreküplük hacim ölçüsü birimi.

dekaton a. Fr. décathlon. Uzun atlama, gülle atma, cirit atma, yüksek atlama, disk atma, sırıkla yüksek atlama, 100, 400 ve 1500 metre koşuları ile 110 metre engelli koşusundan oluşan atletizm yarışması.

deklanşör a. Fr. déclancheur. 1. Bir devre kesicinin işleyişini etkileyerek açılmasını önleyen düzen. 2. Fotoğraf makinesinin fotoğraf çekilirken basılan düğmesi.

deklarasyon a. Fr. déclaration. 1. Bildirme, duyurma, ilan etme. 2. Bildiri. 3. Mal bildirimi.

deklare s. Fr. déclaré. Bildirilmek; gümrüklerde vergi konusu olacak eşya vb.ni resmî makama bildirmek` anlamlarındaki deklare etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

dekolte a. Fr. décolleté. 1. Açık giyim. 2. s. Açık giyimli.

dekont a. Fr. décompte. Hesap belgesi.

dekor a. Fr. décor. 1. Tiyatro, sinema ve televizyonda sahneye konulan eserin yazıldığı yerin ve geçtiği çağın özelliklerini belirleyen perde, aksesuar vb. öğelerin bütünü. 2. Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen. 3. Görünüş, manzara.

dekorasyon a. Fr. décoration. 1. Dekor yapma işi. 2. Bir yeri süsleme.

dekoratif s. Fr. décoratif. 1. Dekor olarak kullanılan, süslemeye yarayan, süsleyici, tezyinî. 2. Göstermelik.

dekoratör a. Fr. décorateur. 1. Tiyatro, opera vb. dekorlarını tasarlayan sanatçı. 2. Bir alanı kullanım ve estetik bakımından ele alıp insanın fiziksel ve ruhsal özelliklerine uygun olarak tasarlayan kimse. 3. İç mimar.

dekore s. Fr. décoré. 'Bir yere süsleme amacıyla düzen vermek` anlamındaki dekore etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

dekovil a. Fr. décauville. Ray aralığı 60 santimetre veya daha az olan, araçları buhar, hayvan veya insan gücüyle yürütülen küçük demir yolu.

dekstrin a. Fr. dextrine. Nişastanın bölünmesinden elde edilen zamlı bir madde (C₆ H₁₀ O₅).

dekstroz a. Fr. dextrose. Nişasta şekeri.

delegasyon a. Fr. délégation. Herhangi bir topluluğu temsil etmekle görevli yetkili kurul.

delege a. Fr. délégué. 1. Kendisine yetki verilerek bir yere veya birinin katına gönderilen kimse, elçi, murahhas. 2. Devlet, parti, sendika vb. kuruluşları toplantılarda temsil eden kimse. 3. Bilimsel toplantılara bildiri sunmak üzere katılan kimse, katılımcı.

delta a. Fr. delta. 1. Yunan alfabesinin dördüncü harfi (Δ). 2. Bir ırmağın çatallanarak denize veya göle kavuştuğu yerde oluşan üçgen biçimli ova, çatal ağız.

demagog a. Fr. démagogue. Laf cambazı.

demagoji a. Fr. démagogie. Laf cambazlığı.

demagojik s. Fr. démagogique. Laf cambazlığı ile ilgili.

demarke s. Fr. demarke. Sıyrılmış, boşta kalmış.

demode s. Fr. demode. Modası geçmiş olan.

demograf a. Fr. démographe. Nüfus bilimci.

demografi a. Fr. démographie. Nüfus bilimi.

demografik s. Fr. démographique. Nüfus bilimsel.

demokrasi a. Fr. démocratie. Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki, demokratlık.

demokrat s. Fr. démocrate. Demokrasi yanlısı.

demokratik s. Fr. démocratique. Demokrasiye uygun.

demonstrasyon a. Fr. démonstration. Tanıtım gösterisi.

demoralizasyon a. Fr. démoralisation. Moral çöküntüsü.

demoralize s. Fr. démoralisé. Morali bozulmuş.

dendrolog a. Fr. dendrologue. Ağaç bilimci.

dendroloji a. Fr. dendrologie. Ağaç bilimi.

dendrolojik s. Fr. dendrologique. Ağaç bilimsel.

dendrolojist a. Fr. dendrologiste. Ağaç bilimci.

dansimetre a. Fr. densimètre. Bitkilerin dış kısımları ile toprak üzerinde kapladıkları alanı çeşitli büyüklüklerdeki halkalar yardımı ile ölçen bir alet.

deodorant a. Fr. deodorant. Vücudun belli bölgelerinden hoş olmayan kokuların çıkmaması için sıkılarak kullanılan güzel kokulu madde.

deontoloji a. Fr. déontologie. Ödev bilimi.

deontolojik s. Fr. déontologique. Ödev bilimsel.

depar a. Fr. départ. Çıkış.

departman a. Fr. département. Bölüm.

deplase s. Fr. déplacé. 'Yerini değiştirmek' anlamındaki deplase etmek, 'yeri değişmek.' anlamındaki deplase olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz.

deplasman a. Fr. déplacement. 1. Dış saha. 2. Belirli bir durumda yüzen geminin teknesinin taşıdığı suyun ton olarak hacmi.

depo a. Fr. dépôt. 1. Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye. 2. Bir malın toptan satıldığı ve çokça bulunduğu yer. 3. Ordu mallarının saklandığı, bakımlarının yapıldığı yer, debboy.

depolitizasyon a. Fr. dépolitisation. Grup, kurum veya eylemin siyasal niteliğini yitirmesi.

depresyon a. Fr. dépression. 1. Bunalım. 2. Çöküntü.

derivasyon a. Fr. dérivation. Irmak vb.nin yatağını değiştirme.

dermatit a. Fr. dermatite. Deride görülen her çeşit iltihaplı hastalık.

dermatolog a. Fr. dermatologue. Cildiyece.

dermatoloji a. Fr. dermatologie. Cildiye.

dermatolojik s. Fr. dermatologique. Dermatoloji ile ilgili.

derogasyon a. Fr. derogation. Ayırıklık.

desen a. Fr. dessin. 1. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerine yapılan çizim. 2. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerinde varlıkları, nesneleri belirli çizgilerle gösterme, tasvir etme. 3. Görsel bir etki yaratmak amacıyla yapılmış çizgi resimlerin hepsi. 4. Desen yapma sanatı.

desibel a. Fr. décibel. Ses şiddetini gösteren birimin onda biri.

desigram a. Fr. décigramme. Bir gramın onda biri ağırlığında bir ölçü birimi.

desikatör a. Fr. déssicateur. Kurutma kabı.

desilitre a. Fr. décilitre. Bir litrenin onda biri hacminde bir ölçü birimi.

desimal a. Fr. décimal. Ondalık sistem.

desimetre a. Fr. décimètre. Bir metrenin onda biri uzunluğunda bir ölçü birimi.

desinatör a. Fr. dessinateur. 1. Mesleği desen yapmak olan kimse. 2. Endüstri, mimarlık vb.nde desen yapan kimse.

desister a. Fr. décistère. Bir sterin onda biri.

deskriptif s. Fr. Tasvirî.

despotik s. Fr. despotique. Despotça.

despotizm a. Fr. despotisme. Despotluk, istibdat.

destinasyon a. Fr. destination. Varılacak olan yer.

destroyer a. Fr. destroyer. Muhrip. (Kelime Fransızca gramer kurallarına aykırıdır, İngilizce kaynaklı olması kuvvetle muhtemeldir ve 1. Dünya Savaşında kullanılan gemilerin isimleri de destroyer'dır).

deşarj a. Fr. décharge. 1. Boşalma. 2. Rahatlama.

deşifre s. Fr. déchiffré. Çözölmüş, açıklanmış.

detant a. Fr. détente. Yumuşama.

detay a. Fr. détail. Ayrıntı.

deterjan a. Fr. détergent. Petrol türevlerinden elde edilen, temizleme özelliğı bulunan, toz, sıvı veya krem durumunda olabilen kimyasal madde, arıtıcı.

determinant a. Fr. déterminante. Birkaç bilinmeyenli birinci dereceden eşitlik sistemlerini çözmede kullanılan yardımcı cebirsel anlatım.

determinasyon a. Fr. détermination. Belirlenim.

determinist s. Fr. Belirlenimci.

determinizm a. Fr. déterminisme. Belirlenimcilik.

detone s. Fr. détonné. Kusurlu.

devalüasyon a. Fr. dévaluation. Değer düşürümü.

devalüe s. Fr. dévalué. 'Değerini düşürmek' anlamındaki devalüe etmek, 'değeri düşürölmek' anlamındaki devalüe olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz.

developman a. Fr. développement. Fotoğrafçılıkta kullanılan, kimyevi bir tür banyo maddesi.

devoniyen a. Fr. Birinci Çağın dördüncü dönemi ve bu dönemde oluşmuş yer tabakaları.

dezavantaj a. Fr. désavantage. Avantajlı olmama durumu.

dezenfeksiyon a. Fr. désinfection. Cansız yüzeylerdeki hastalık yapma özelliğı olan bakteri, virüs, parazit gibi mikroorganizmaların kimyasal maddeler kullanılarak sayıca, türce azaltılması veya yok edilmesi işlemi.

dezenfektan s. Fr. désinfectant. Mikrop kırma özelliğı olan (madde).

dezenfekte s. Fr. désinfecté. Mikroplardan temizlenmiş.

dezenformasyon a. Fr. désinformation. Bilgi çarpıtma.

dialkol a. Fr. dialcool. Glikol.

diaspara a. Fr. diaspora. 1. Herhangi bir ulusun veya inanç mensuplarının ana yurtları dışında azınlık olarak yaşadıkları yer. 2. Herhangi bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu, kopuntu. 3. Yahudilerin ana yurtlarından ayrılarak yabancı ölkelerde yerleşen kolları, kopuntu.

didaktik s. Fr. didactique. Öğretici.

didon a. Fr. disdonc. 1. Halkın İstanbul'daki yabancılara, özellikle Fransızlara verdiği ad, didona. 2. Züppe.

didon a. Fr. guidon. Bisiklet sürücüsünün elle tutarak bisikleti yönettiğı ön bölüm.

diferansiyel a. Fr. différentiel. 1. Dönemeçlerde otomobilin iki arka tekerleğinin ayrı hızla dönmesini sağlayan bir dişli aygıt. 2. Özellikle fonksiyonların değişmeleriyle ilgili matematik dalı.

difraksiyon a. Fr. diffraction. Kırınım.

difteri a. Fr. diphtérie. Kuşpalazı.

diftong a. Fr. diphtongue. İkiz ünlü.

difüzyon a. Fr. diffusion. 1. Geçişme. 2. Yayılım.

dijital s. Fr. digital. 1. Sayısal. 2. Verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren.

dikotomi a. Fr. dichotomie. İkileşim.

dikotomik s. Fr. dichotomique. ikileşik.

diksiyon a. Fr. diction. 1. Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi. 2. Konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması. 3. Duru, açık vurgulama ve çıkaklara tam uyarak konuşma.

diktafon a. Fr. dictaphone. Bir tür ses alma cihazı.

diktatör a. Fr. dictateur. Bütün siyasi yetkileri kendinde toplamış bulunan kimse.

dikte a. Fr. dictée. 1. Bir başkasına o anda söyleyerek yazdırma, yazdırım. 2. Bu biçimde yazdırılan şey.

dilatometre a. Fr. dilatomètre. Genleşmeölçer.

dilüviyum a. Fr. diluvium. Bugünkü ırmakların Dördüncü Çağdan kalma en eski alüvyonları.

din a. Fr. dyne. C.G.S. sisteminde 1 gramlık bir kütlenin hızını saniyede 1 santimetre artıran güç birimi: Bir nevton 105 din'e eşittir.

dinamik s. Fr. dynamique. 1. Canlı, etkin, hareketli. 2. Hareketli, her an değişebilen, duruk karşıtı. 3. Devimsel. 4. Mekanığın kuvvet, hareket, enerji arasındaki ilişkilerini inceleyen dalı, devim bilimi.

dinamit a. Fr. dynamite. Nitrogliserin ile yapılan patlayıcı bir madde.

dinamizm a. Fr. dynamisme. 1. Davranışları canlı ve hareketli olan canlının özelliği. 2. Devinimselcilik.

dinamometre a. Fr. dynamomètre. Kuvvetölçer.

dinozor a. Fr. dinosaure. 1. Dinozorlar takımından, boyu 20 metre kadar olabilen, ilk çağlarda yaşamış, günümüze fosilleri kalmış bir sürüngen. 2. Gelişmelere ayak uyduramamış, çağın gerisinde kalmış veya mevcut durumu korumak isteyen kimse.

diploit a. Fr. diploide. İki kromozom takımı taşıyan hücre veya organizma.

diplomasi a. Fr. diplomatie. 1. Uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü. 2. Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı. 3. Bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği.

diplomatik s. Fr. diplomatique. Diplomasi ile ilgili.

direksiyon a. Fr. direction. Taşıta istenilen yönü vermeye ve taşıtı belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan düzenek, yönelteç.

direkt 1. s. Fr. Aracısız. 2. z. Doğru olarak, hiçbir yerde durmadan, duraksız, doğruca. 3. z. Doğrudan, doğrudan doğruya.

direktif a. Fr. directive. Yönerge. (Bu kelimenin eril hali 'directif' şeklindedir ve kuvvetle muhtemeldir ki Türkçeye eril hali geçmiştir, o yüzden kaynak gösterilirken kelimenin eril halinin gösterilmesi gerekir.)

direktör a. Fr. directeur. Yönetmen.

disfazi a. Fr. dysphasie. Sinir merkezlerindeki bir bozukluktan dolayı konuşma bozukluğu veya güçlüğü.

disimilasyon a. Fr. Benzeşmezlik.

disiplin a. Fr. discipline. 1. Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt. 2. Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü. 3. Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı.

disipline s. Fr. discipliné. 'Sıkı düzen ve denetim altına alınmak, zapturapt altına alınmak, denetim altında tutulmak' anlamlarında disipline edilmek, 'sıkı düzen ve denetim altına almak, zapturapt altına almak' anlamlarında disipline etmek, 'kendi kendine veya dış etkilerle düzen ve denetim altına girmek' anlamında disipline olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz.

disk a. Fr. disque. 1. Disk atmada kullanılan, erkekler için 2, kadınlar için 1 kilogram ağırlığında, genellikle metal bir çember ile çevrelenmiş tahta ağırşak. 2. Gramofon plağı. 3. İçinde jelatin benzeri madde içeren omurlar arasındaki kapsüllü yuvarlak yapı.

diskalifiye s. Fr. disqualifié. Yarış dışı bırakılmış.

disket a. Fr. disquette. Bilgisayardaki işlemlerin kaydedildiği manyetik araç.

diskotek a. Fr. discothèque. 1. Plak, ses bandı koleksiyonu. 2. Çalınan plak, bant vb. eşliğinde dans edilen kulüp, disko.

diskur a. Fr. discours. Söylev, nutuk.

dispanser a. Fr. dispensaire. Sağlık ocağı.

disponibilite s. Fr. disponibilite. Bankalarda mevcut nakit ve derhâl paraya çevrilebilecek kıymet.

disprosyum a. Fr. dysprosium. Atom numarası 66, atom ağırlığı 162,5, yoğunluğu 8,54 olan, 1500 °C'de eriyen, açık yeşil renkte çözeltiler veren, az bulunan bir element (simgesi Dy).

distribütör a. Fr. distributeur. Dağıtıcı.

ditiramp a. Fr. dityrambe. Eski Yunanların Dionysos şerefine okudukları tören şarkısı.

divitin a. Fr. duvetine. Bir yüzü havlı, pamuklu veya yünlü kumaş.

diya a. Fr. diapositive. Slayt.

diyabaz a. Fr. diabase. Feldspatlardan bir plajiyoklaz ile ojitten oluşmuş yeşil renkli bir kütle.

diyabet a. Fr. diabète. Şeker hastalığı.

diyabetik s. Fr. diabétique. Şeker hastalığı ile ilgili.

diyabetoloji a. Fr. diabétologie. Diyabet bilimi.

diyabetolog a. Fr. diabétologue. Diyabet uzmanı.

diyafram a. Fr. diaphragme. 1. Göğüs ve karın boşluklarını birbirinden ayıran ince ve geniş kas. 2. Bir ışık demetinde uçtaki ışıkları tutmak ve optik cihazlarda daha net bir görüntü elde etmek için kullanılan çapı ayarlanabilir ışık geçirmez levha.

diyagonal a. Fr. diagonale. 1. Eğri bir biçimde dokunmuş kumaş. 2. Köşegen.

diyagram a. Fr. diagramme. 1. Herhangi bir olayın değişimini gösteren grafik. Bir çiçeğin bütün ayrıntılarını gösteren taslak.

diyaklaz a. Fr. diacalse. Çatlak.

diyakroni a. Fr. diachronie. Art zamanlılık.

diyakronik s. Fr. diachronique. Art zamanlı.

diyalaj a. Fr. diallage. Piroksen cinsinden, doğal kalsiyum, magnezyum ve demir silikası.

diyalekt a. Fr. dialecte. Lehçe.

diyalektik a. Fr. dialectique. Gerçekliği ve onun çelişmelerini incelemeye yarayan ve bu çelişmeleri aşmayı sağlayan yolları aramayı öngören akıl yürütme yöntemi, eytişim.

diyalektolog a. Fr. dialectologue. Diyalektoloji uzmanı.

diyalektoloji a. Fr. dialectologie. Lehçe bilimi.

diyalektolojik s. Fr. dialectologieque. Lehçe bilimsel.

diyalel a. Fr. diallèle. Bir önermeyi başka bir önerme ile tanıtlamak yoluyla yapılan sofizm, üstü örtülü bir tür kısır döngü..

diyaliz a. Fr. Vücut sıvılarındaki istenmeyen maddelerin yarı geçirgen zar aracılığıyla vücuttan uzaklaştırılması temeline dayanan bir çözümleme veya arıtma yöntemi.

diyalog a. Fr. dialogue. 1. Karşılıklı konuşma. 2. Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması. 3. Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser.

diyapazon a. Fr. diapason. Titreştirildiğinde ana seslerden birini veren, U biçiminde, küçük bir çelik araç.

diyapozitif a. Fr. diapositive. Saydam.

diyastaz a. Fr. diastase. Nişastayı dekstrin ve glikoz durumuna getiren, tükürükte ve pankreasın salgısında bulunan bir enzim.

diyastol a. Fr. diastole. 1. Sistolden sonra kulakçıkların veya karıncıkların genişlemesi. 2. Gevşeme.

diyatome a. Fr. diatomées. Silisli sert kabukları olan ve fosilleri, kalın yer katmanları oluşturan bir algler familyası. (Burada kaynak olarak gösterilen Fransızca kelime çoğul haldedir.)

diyet a. Fr. diète. Sağlığı korumak veya düzeltmek amacıyla uygulanan beslenme düzeni, perhiz, rejim.

diyetetik a. Fr. diététique. Kötü beslenmenin yol açtığı hastalıkları, yiyeceklerin besin değerlerini inceleyen sağlık bilgisi dalı.

diyetisyen a. Fr. diététicien. Diyet uzmanı.

diyez Fr. dièse. 1. a. Bir sesin yarım ton inceltileceğini gösteren nota işareti. 2. s. Yarım ton inceltilmiş (ses).

diyoptri a. Fr. dioptrie. Optik sistemlerin yakınsaklık birimi.

diyorit a. Fr. diorite. Özellikle plajiyoklazdan oluşan, saydam, üstü tanecikli derinlik kayacı.

diyot a. Fr. diode. Yalnızca bir yönde akım geçiren devre.

dizanteri a. Fr. dysenterie.

dizyem a. Fr. dixième. Sıcaklıkölçerde santigradın onda biri.

dogmatik s. Fr. dogmatique. Deney bilgisini, deneye dayanan kanıtları hiçe sayarak kanılarını inanç öğretilerinden çıkaran (düşünce biçimi), inaksal.

dogmatizm a. Fr. Dogmacılık.

doktor a. Fr. docteur. 1. Hekim. 2. Bir fakülteyi veya bir yüksekokulu bitirdikten sonra belli bir bilim dalında en yükseköğrenim basamağına vardığını, geçirdiği özel sınavla ve başarılı bir eserle gösterenlere verilen akademik unvan.

doktora a. Fr. doctorat. Bir fakülte veya yüksekokulu bitirdikten sonra o bilim dalında sınav ve bilimsel bir eserle erişilen derece, basamak.

doktrin a. Fr. doctrine. Öğreti.

doküman a. Fr. document. Belge.

dokümantasyon a. Fr. documentation. Belgeleme.

dokümanter s. Fr. documentaire. Belgesel.

dolar a. Fr. dollar. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada vb. devletlerin para birimi.

dolikosefal s. Fr. dolichocéphale. Uzun kafalı.

dolomit a. Fr. dolomite. Kalsiyum ve magnezyumlu karbonat birleşiminde bir mineral.

domestik s. Fr. domestique. 1. Evcil. 2. Yerel, yerli.

dominant s. Fr. dominante. Baskın.

domino a. Fr. domino. 1. Üzerleri noktalarla işaretli dikdörtgen biçiminde yirmi sekiz taşla masa üzerinde oynanan bir oyun. 2. Maskeli balolarda giyilen kukuletalı uzun giysi.

dominyon a. Fr. dominion. İngiliz Uluslar Topluluğu'na üye olmalarının ve İngiliz Krallığı'na bağlı bulunmalarının yanı sıra kendi kendilerini yöneten ülkelere verilen genel ad.

done a. Fr. donnée. Veri.

donör a. Fr. donneur. Verici.

dore Fr. doré. 1. a. Altın rengi. 2. s. Bu renkte olan.

dosya a. Fr. dossier. 1. Aynı konu, aynı kimse, aynı işle ilgili belgeler bütünü. 2. Bu gibi belgelerin toplandığı kartondan kap.

doz a. Fr. dose. Bir ilacın bir defada veya bir günde alınması gereken miktarı, dozaj.

dömifinal a. Fr. demifinale. Yarı final.

dömivole a. Fr. demivolée. Futbolda topun yere vurup sektiği anda, ayakla yapılan vuruş.

döper a. Fr. deuxpaire. Bazı iskambil oyunlarında farklı renklerden benzer iki kart yanında farklı renklerden benzer iki kart daha bulunması durumu.

döpiyes a. Fr. deuxpièces. Etek ceketten oluşan iki parçalı kadın giysisi.

döteryum a. Fr. deuterium. Çekirdeğinde bir proton ve bir nötron bulunduran hidrojen atomunun bir izotopu, ağır hidrojen (simgesi D).

döviz a. Fr. devise. 1. Ülkeler arası ödemelerde kullanılabilecek para, çek, poliçe vb. her türlü ödeme aracı. 2. Yabancı ülke parası. 3. Herhangi bir konuyu tanıtmaya, duyurma, propaganda yapma amacıyla üzerine yazı yazılmış bez veya karton.

dragoman a. Fr. dragoman. Çevirmen.

dragon a. Fr. dragon. Ejderha. (Kaynak olarak Fransızca gösterilen bu kelimenin kökeni Yunancaya aittir.)

draje a. Fr. dragée. 1. Üstü şekerli, renkli ve parlak bir madde ile kaplanmış hap. 2. Genellikle çikolata ile kaplanmış kuru yemiş.

dram a. Fr. drame. 1. Sahnede oynanmak için yazılmış oyun, drama. 2. Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi, drama.

dramatik s. Fr. dramatique. 1. Sahne oyununa özgü olan. 2. İçinde gerilim, çatışma vb. olaylar bulunan, insan ilişkileri ile gelişen. 3. Coşku veren, duyguları kamçılayan.

dramatize s. Fr. dramatisé. 1. Radyo, televizyon veya sahne oyunu biçimine getirilen. 2. Olduğundan daha acıklı, abartılı bir biçimde ortaya konulan.

dramaturji a. Fr. dramaturgie. Oyun yazma ve yönetme bilgisi.

dren a. Fr. drain. 1. Ark. 2. Ameliyat sonrası vücut içinde kalan doku artıklarını ve sıvıları dışarı atmak veya yara üzerindeki iltihabı akıtmakta kullanılan bükülgen tüp, akıtaç.

drenaj a. Fr. drainage. 1. Toprakta bitkilerin yetişmesine zararlı olan fazla suların akıtılması, akaçlama. 2. Yarada biriken sıvıyı akaçla boşaltma.

drezin a. Fr. draisine. Demir yollarında yol kontrol ve bakımı için kullanılan küçük araba.

drog a. Fr. drogue. Hayvan ve bitkilerden kurutularak veya özel metotlarla toplanarak elde edilen, eczacılık ve kısmen sanayide kullanılan ham veya yarı ham madde.

drosera a. Fr. drosera. Droseragillerden, topuz biçimindeki yapraklarının üst yüzeyi, böcekleri yakalayan yapışkan tüyler ile örtülü otsu bir bitki (Drosera rotundifolia).

duayen a. Fr. doyen. 1. Aksakal. 2. Kordiplomatikte kıdemlilik bakımından başta gelen diplomat.

dublaj a. Fr. doublage. 1. Seslendirme. 2. Yabancı dildeki filmlerin başka bir dile çevrilmesi işi.

duble a. Fr. doublé. 1. Belirli miktarın veya büyüklüğün iki katı. 2. Giysilerin iç bölümüne geçirilip kumaşla birlikte dikilen astar veya giysilerin içine ayrı olarak giyilen giyecek. 3. s. İçkide belirli olan tek ölçüsünün iki katı.

dubleks a. Fr. duplex. İki katlı (ev).

dublör a. Fr. doubleur. Benzer.

duş a. Fr. douche. 1. Temizlik veya tedavi amacıyla suyu yüksekten üzerine doğru püskürtme yoluyla yıkanma. 2. Bu biçimde yıkanmaya yarayan alet.

duy a. Fr. douille. Elektrik ampulünün takıldığı bakır veya pirinçten yivli yer.

düalist a. Fr. dualiste. İkici.

düalizm a. Fr. dualisme. İkiçilik.

düet a. Fr. duet. 1. İki ses veya iki müzik. 2. İki kişi tarafından karşılıklı söylenen şarkı.

dük a. Fr. duc. Avrupa ülkelerinde prensten sonra gelen en yüksek soyluluk unvanı.

dünit a. Fr. dunite. Temel maddesi olivin olan iri taneli kayaç.

düşes a. Fr. duchesse. Dükün karısı.

ebonit a. Fr. ébonite. Yüz kısım kauçuğun otuz iki kısım kükürtle işlenmesinden elde edilen plastik madde.

ebülyoskop a. Fr. ébullioscope. Cisimlerin kaynama sıcaklığını tespit etmeye yarayan cihaz.

edisyon a. Fr. édition. 1. Bası. 2. Baskı.

editör a. Fr. éditeur. 1. Yayımcı. 2. Yazıları yeniden düzenleyerek yayıma hazırlayan kimse.

efekt a. Fr. effect. Radyo ve televizyon yayınlarında, tiyatro oyunlarında veya film seslendirmelerinde, hareketleri izlemesi gereken seslerin doğal kaynakların dışında, optik, mekanik, kimyasal yöntemlerle gerçekleştirilmesi.

efektif a. Fr. effectif. 1. Bankacılıkta nakit para. 2. Banknot ve metal para. 3. Merkez Bankası tarafından alım satımı yapılan ve Türk lirası olarak kurları belirlenen yabancı ülke parası.

efemine s. Fr. efféminé. Kadınsı.

efor a. Fr. effort. Çaba, güç.

efriz a. Fr. frise. Friz.

egale s. Fr. égal. 'Bir rekoru yinelemek' anlamındaki egale etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (*Türkçe Sözlük*'te Fransızca kaynak gösterilen kelimenin orijinal hali yanlış verilmiştir. Doğrusu yukarıda gösterildiği gibidir).

eglog a. Fr. églogue. Kısa kır manzumesi, çoban türküsü.

egoist s. Fr. égoïste. Bencil.

egoizm a. Fr. égoïsme. Bencilik.

egosantrik s. Fr. égocentrique. Beniçincilik yanlısı.

egosantrist s. Fr. égocentrisme. Beniçinci.

egosantrizm a. Fr. égocentrisme. Beniçincilik.

egotizm a. Fr. égotisme. Benlikçilik.

egzama a. Fr. eczéma. Mayasıl.

egzersiz a. Fr. exercice. Alıştırma.

egzistansiyalist s. Fr. existentialiste. Varoluşçu.

egzistansiyalizm a. Fr. existentialisme. Varoluşçuluk.

egzogami a. Fr. exogamie. Dış evlilik.

egzomorfizm a. Fr. exomorphisme. Dış başkalaşım.

egzotik s. Fr. exotique. Yabancı.

egzotizm a. Fr. exotisme. Yabancıllık.

ejektör a. Fr. éjecteur. Fıskırtıcı.

ekarte s. Fr. écarté. 'Saf dışı etmek, konu dışında tutmak' anlamındaki ekarte etmek, saf dışı edilmek, konu dışında tutulmak' anlamındaki ekarte olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. (Söz konusu madde başı Fransızcada geçişli bir fiildir ve orijinalinin doğru kullanımı "écarter" şeklindedir. *Türkçe Sözlük*'te yanlış gösterilmiştir.)

ekinokok a. Fr. échinocoque. Etoburların gelişmiş dönemlerinde bağırsaklarında yaşayan bir tür tenya.

ekinoks a. Fr. équinoxe. Gün tün eşitliği.

ekip a. Fr. équipe. Takım.

ekipman a. Fr. équipement. Takım.

eklektik s. Fr. éclectique. Seçmeci.

eklektizm a. Fr. éclectisme. Seçmecilik.

ekler a. Fr. éclair. İçi krema ile doldurulmuş bir pasta türü.

ekliptik a. Fr. éclipse. Tutulum.

eko a. Fr. écho. Yankı. (Kaynak olarak gösterilen Fransızca kelimenin yazımı *Türkçe Sözlük*'te yanlış olarak gösterilmiştir. Doğrusu yukarıda belirtildiği gibidir).

ekol a. Fr. école. Bir bilim ve sanat kolunda ayrı nitelik ve özellikleri bulunan yöntem veya akım, okul.

ekolali a. Fr. écolalie. Yankılı konuşma.

ekolog a. Fr. écologue. Ekolojiyle uğraşan kimse, ekoloji uzmanı.

ekoloji a. Fr. écologie. Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı.

ekolojik s. Fr. écologique. Ekolojiyle ilgili olan.

ekolojist a. Fr. écologiste. Ekolojizmi savunan kimse.

ekolojizm a. Fr. écologisme. Olgulara bütünsel olarak ve doğa merkezli bakış açısıyla yaklaşan bir düşünce akımı.

ekonometri a. Fr. économétrie. Ekonomik olayların açıklanmasında çok sayıda değişkeni göz önüne alarak ve karşılıklı bağıntılar kurarak teorik çalışmaların deneylerle doğrulanmasını sağlayan matematiksel yöntem.

ekonomi a. Fr. économie. 1. İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat. 2. Bu ilişkileri inceleyen bilim dalı, iktisat. 3. Tutum.

ekonomik s. Fr. économique. 1. Ekonomi ile ilgili olan, iktisadi. 2. Az masraflı, hesaplı, iktisadi. 3. En az çabayla en çok verim alınan, kazançlı.

ekonomist a. Fr. économiste. Ekonomi uzmanı, iktisatçı.

ekonomizm a. Fr. économiisme. Her şeyin ekonomik sebeplerle belirlendiği ve işçi sınıfı mücadelesinin yalnızca ekonomik bir mücadele olduğunu ileri süren düşünce akımı.

ekopraksi a. Fr. échopraxie. Yansıca.

ekose s. Fr. écosais. Çeşitli renk ve büyüklükteki karelerden oluşan (desen veya kumaş).

ekosistem a. Fr. écosystème. Belirli bir alanda bulunan canlılar ile bunları saran çevrenin karşılıklı ilişkileri ile meydana gelen ve süreklilik gösteren ekolojik sistem.

ekran a. Fr. écran. 1. Üzerine bir cismin ışık yoluyla görüntüsü düşürülen, saydam olmayan düz yüzey, görüntülük. 2. Beyaz perde, görüntülük. 3. Televizyon camı, görüntülük.

eksantrik s. Fr. excentrique. 1. Dış merkezli. 2. Ayrık.

eksaserebasyon a. Fr. exacerbation. Alevlenme.

ekselans a. Fr. excellence. Bakanlık ve elçilikten başlayarak cumhurbaşkanlığına kadar yükselen, yüksek makam sahibi yabancılara verilen şeref unvanı.

eksibisyonizm a. Fr. exhibitionnisme. Göstermecilik.

ekskavatör a. Fr. excavateur. Kazaratar.

eksper a. Fr. expert. Bilirkişi.

eksperimantalist s. Fr. expérimentaliste. Deneyselci.

eksperimantalizm a. Fr. expérimentalisme. Deneyselcilik.

ekspertiz a. Fr. expertise. Bilirkişi tarafından yapılan inceleme.

eksperyans a. Fr. expérience. Deneyim.

ekspoze a. Fr. exposé. 'Sergilemek, gözler önüne sürmek' anlamındaki ekspoze etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

ekspozisyon a. Fr. exposition. Sergileme.

ekspres a. Fr. Express. Yalnız belirli duraklarda duran tren, otobüs veya gemi.

ekspresyonist s. Fr. expressioniste. Dışa vurumcu.

ekspresyonizm a. Fr. expressionisme. Dışa vurumculuk.

ekstra Fr. extra. 1. s. En iyi, üstün nitelikli. 2. z. Fazladan, alışılan ve gerekenden başka, ek olarak.

ekstrafor a. Fr. extrafort. Giysilerin etek, kol, yaka parçalarına, perdelerin ucuna geçirilen seyrek dokunmuş keten şerit.

ekstrasistol a. Fr. extrasystole. Yürekte normal dışı bir odaktan kaynaklanan ve beklenen zamandan önce ortaya çıkan atma.

ekstre a. Fr. extrait. 1. Öz. 2. Hesap özeti.

ekstrem s. Fr. extrême. 1. Aşırı. 2. Uç. 3. Sıradışı.

ektoderm a. Fr. ectoderme. Dış deri.

ekü a. Fr. écu. Avro.

eküri a. Fr. écurie. Ahırdaş.

ekvator a. Fr. équateur. Yer yuvarlağının eksenine dik olarak geçtiği ve yer yuvarını iki eşit parçaya böldüğü varsayılan en büyük çember, eşlek, istiva hattı.

ekvatorial Fr.équatorial. 1. a. Gök cisimlerinin sağ açıklık ve dik açıklıklarını temel alan kurgu. 2. s. Ekvatorla ilgili.

ekzotermik s. Fr. exothermique. Isıveren.

elastik s. Fr. élastique. Esnek.

eleji a. Fr. élégie. İçli, acıklı yakarışları, yakınmaları ve melankolik duyguları anlatan şiir.

elektrifikasyon a. Fr. électrification. Elektrik enerjisini endüstri, ulaşım ve gündelik hayata uygulama, elektrikleendirme.

elektrobiyoloji a. Fr. électrobiologie. Canlılarda görülen elektrik olaylarını inceleyen bilim.

elektrobiyolojik s. Fr. électrobiologique. Elektrobiyoloji ile ilgili.

elektrodinamik Fr. électrodynamique. 1. a. Elektrik akımlarının dinamik hareketini konu edinen fizik dalı. 2. s. Bu dalla ilgili olan.

elektrodinamometre a. Fr. électrodynamomètre. Elektrik akımının şiddetini ölçen cihaz.

elektrodiyaliz a. Fr. électrodialyse. Birtakım koloitlerin ortamdaki öteki parçacıklara oranla gözenekli zarlardan daha kolay geçmesi özelliğine dayanan kimyasal arıtma yönteminin elektrik enerjisiyle hızlandırılmış türü.

elektroensefalograf a. Fr. électroencéphlographe. Beyinde oluşan elektriksel etkinliği kaydeden cihaz.

elektroensefalografi a. Fr. électroencéphalographie. Beyinde oluşan elektriksel etkinliğin kafa derisine konan elektrotlarla çizge hâlinde kaydedilmesi yöntemi, beyin çizgesi yöntemi.

elektroensefalogram a. Fr. électroencéphalogramme. Beyinde oluşan elektriksel etkinliğin kafa derisine konan elektrotlarla kaydedilmesi ile oluşturulan çizge, beyin çizgesi.

elektrofil a. Fr. électrophile. Bir atom veya iyondan elektron alabilen, onunla elektron paylaşabilen madde.

elektrofon a. Fr. électrophone. Fonograf kayıtlarını okumak ve elektrik akımının aracılığıyla yükselterek sese çevirmek için gerekli araçları içinde toplayan cihaz.

elektrogitar a. Fr. électroguitar. Elektrikten yararlanılarak sesi yükseltile gitar.

elektrojen a. Fr. électrogène. Elektrik üreten (sistem).

elektrokardiyagraf a. Fr. électrocardiographie. Kalpte oluşan elektriksel etkinliği kaydeden cihaz, kardiyograf.

elektrokardiyografi a. Fr. électro-cardiographie. Kalpte oluşan elektriksel etkinliğin göğüs duvarının, kolların ve bacakların belli noktalarına konan elektrotlarla çizge hâlinde kaydedilmesi yöntemi, kalp çizgesi yöntemi, elektro, kardiyografi.

elektrokardiyogram a. Fr. électrocardiogramme. Kalpte oluşan elektriksel etkinliğin göğüs duvarının, kolların ve bacakların belli noktalarına konan elektrotlarla oluşturulan çizge, kalp çizgesi, kardiyogram.

elektrolit a. Fr. électrolyte. Elektroliz işlemiyle çözölen madde.

elektromobil a. Fr. électromobile. Elektrik enerjisiyle işleyen otomobil.

elektromotor a. Fr. électromoteur. Elektrik enerjisini mekanik enerjiye çeviren cihaz.

elektron a. Fr. électron. Bütün atomlarda bulunan negatif yüke sahip temel parçacık, pozitron karşıtı.

elektronegatif s. Fr. électronégatif. Elektrolizde artı kutupta toplanma niteliği olan (cisimler).

elektropozitif s. Fr. électropositif. Elektrolizde eksi kutupta toplanma niteliği olan (cisimler).

elektronik s. Fr. électronique. Elektron temeline dayanan, elektronla ilgili.

elektoradyoloji a. Fr. électroradiologie. Hastalıkların tanı ve tedavi edilmesinde elektrik ışınlarının uygulanmasını öngören tıp dalı.

elektroskop a. Fr. électroscope. Bir cismin elektriklenmesini ve bu elektriklenmenin derecesini gösteren araç.

elektrostatik s. Fr. électrostatique. Elektrikle ilgili.

elektroşok a. Fr. électrochoc. Ruh hastalıklarında, beyinden, kalp atışındaki düzensizliklerde göğüs duvarından çok kısa süreli yüksek elektrik akımı geçirerek hastayı iyileştirme yöntemi.

elektrot a. Fr. électrode. Bir elektrolitin içine daldırılan, artısına anot, eksisine katot denilen iki iletken çubuktan her biri.

elektroteknik s. Fr. électroecnique. Elektrik tekniğine ait, elektrik tekniği ile ilgili.

eleman a. Fr. élément. 1. Öge. 2. Bir toplulukta çalışan insanların her biri. 3. Kümeye ait varlıklardan her biri.

eliminasyon a. Fr. élimination. Eleme.

elimine a. Fr. éliminé. `Elemek` anlamındaki elimine etmek, `elenmek` anlamındaki elimine olmak (veya edilmek) birleşik fiillerinde geçen bir söz.

elips a. Fr. ellipse. Bütün noktalarının belirli iki ayrı noktaya olan uzaklıklarının toplamı birbirine denk olan kapalı eğri.

elipsoid s. Fr. ellipsoïdal. Elipsoitle ilgili, elipsoit biçiminde olan.

elipsoit Fr. elipsoïde. 1. s. Elipse benzeyen. 2. Bir elipsin kendi ekseni etrafında döndürülmesiyle oluşan cismin biçimi.

eliptik s. Fr. elliptique. 1. Elips ile ilgili, elips biçiminde olan. 2. Kısaltılmış, eksiltili.

elit s. Fr. élite. Seçkin.

eman a. Fr. éman. Radyoaktif cisimlerde ölçü birimi.

emay a. Fr. émail. Bazı maddeleri korumak, belirli bir parlaklık kazandırmak veya boyamak için kullanılan, saydam veya donuk cama benzeyen cila.

emaye s. Fr. émaillé. Üzeri emayla kaplanmış olan.

emboli a. Fr. embolie. Damar tıkanıklığı.

embesil s. Fr. imbécile. Budala, aptal, ahmak.

embriyo a. Fr. embryon. Oğulcuk.

embriyolog a. Fr. embryologue. Embriyoloji uzmanı.

embriyoloji a. Fr. embryologie. Dölüt durumuna gelinceye kadar oğulcuğun geçirdiği gelişim evrelerini inceleyen biyoloji kolu.

embriyolojik s. Fr. embryologique. Embriyoloji ile ilgili.

emisyon a. Fr. émission. Çıkarma.

empati a. Fr. empathie. Duygudaşlık.

empermeable a. Fr. imperméable. Yağmurluk.

emperyalist s. Fr. impérialiste. Emperyalizm yanlısı olan, yayılmacı, yayılımcı.

emperyalizm a. Fr. imp rialisme. Bir milletin sömürü temeline dayanarak başka bir milleti siyasi ve ekonomik egemenliği altına alıp yayılması veya yayılmayı istemesi, yayılmacılık, yayılımcılık, emperyalistlik.

empoze s. Fr. impos . 'Dayatmak' anlamındaki empoze etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

empresyonist s. Fr. impressionniste.  zlenimci.

empresyonizm a. Fr. impressionnisme.  zlenimcilik.

emprezaryo a. Fr. impresario. Bir sanatçının çalışma programlarını ve anla malarını belli bir yüzde karşılığında düzenleyen kimse.

emprime Fr. imprim . 1. a. Değişik renkte boya kullanılarak kumaş üzerine desen ve zemin basma işlemi. 2. s. Bu işleme uğratılan (ipekli, y nl  vb. kumaş).

emprovizasyon a. Fr. improvisation. DoĐaçlama.

emprovize z. Fr. improvis . DoĐaçlama.

endeks a. Fr. index. Dizin.

endemik s. Fr. end mique. Sadece bir bölgede yetişen veya yaşayan (bitki, hayvan).

endirekt s. Fr. indirect. Dolaylı.

endoderm a. Fr. endoderme.    deri.

endogami a. Fr. endogamie.    evlilik.

endokrin a. Fr. endocrine.    salgı.

endokrinoloji a. Fr. endocrinologie.    salgı bilimi.

endokrinolojik s. Fr. endocrinologique.    salgı bilimi ile ilgili.

endoskop a. Fr. endoscope.  nsan vücudunun herhangi bir boşluğunu, muayeneyi kolaylaştırmak için aydınlatıp görünür duruma getiren alet, i g re .

endoskopi a. Fr. endoscopie.  nsan vücudunda, organ veya kovuk i lerinin endoskoplara muayenesi, i  görüm.

endoskopik s. Fr. endoscopique. Endoskopi ile ilgili, i  görümlü.

endotermik s. Fr. endothermique. Isıalan.

endüksiyon a. Fr. induction. Tümevarım.

endüstri a. Fr. industrie. Sanayi.

end strializm a. Fr. industrialisme. Sanayicilik.

endüstriyel s. Fr. industriel. Sınai.

enerji a. Fr.  nergie. 1. Maddede var olan ve ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan g  , erke. 2. Organların çalışabilmesi ve vücut ısısının sürdürülebilmesini sağlayan besin ögelerinin oluşturduğu g  . 3. Manevi g  .

enerjik s. Fr. *énergique*. 1. Enerji ile ilgili. 2. Güçlü ve hareketli, aktif.

enfarktüs a. Fr. *infarctus*. Bir organı besleyen bir atardamarın tıkanması sonucu gelişen doku ölümü.

enfeksiyon a. Fr. *infection*. Organizmada hastalığa yol açan mikrop, virüs, parazit vb. etkenlerin genel veya yerel gelişmesi, yayılması.

enflamasyon a. Fr. *inflammation*. Yangı.

enflasyon a. Fr. *inflation*. 1. Para şişkinliği. 2. Gereğinden fazla artış, şişkinlik.

enflasyonist s. Fr. *inflationniste*. Enflasyonla ilgili, enflasyona dayanan, enflasyona bağlı.

enformasyon a. Fr. *information*. Danışma, tanıtma.

enformatik a. Fr. *informatique*. Bilişim.

enfraruj a. Fr. *infrarouge*. Kızılötesi.

enfrastrüktür a. Fr. *infrastructure*. Altyapı.

engizisyon a. Fr. *inquisition*. Orta Çağda, Katoliklerde katı din inançlarına karşı gelenleri cezalandırmak için kurulan kilise mahkemelerinin adı.

enjeksiyon a. Fr. *injection*. Vücutta damar, doku, kanal veya boşluk içine enjektör aracılığıyla sıvı veya ilaç verme, zerk etme.

enjekte s. Fr. *injecté*. İç itilmiş.

enjektör a. Fr. *injecteur*. Silindir ve pistondan oluşan ve ucuna iğne takılabilen, sıvı maddeleri vermek veya çekmek için kullanılan tıbbi araç, şırınga.

ensefal a. Fr. *encéphale*. Beyin.

ensefalit a. Fr. *encéphalite*. Beyin yangısı.

ensest a. Fr. *inceste*. Aile içi yasak ilişki.

enstantane a. Fr. *instantané*. Işıklama süresi saniyenin 1/25'i veya daha kısa olan hızlı bir hareketi çekme yöntemi.

enstitü a. Fr. *institut*. Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu.

enstrüman a. Fr. *instrument*. Çalgı.

enstrümantal s. Fr. *instrumental*. 1. Çalgısal, sözsüz. 2. Vasıta hâli.

enstrümantalizm a. Fr. *instrumentalisme*. Araççılık.

entegrasyon a. Fr. *intégration*. Bütünleşme, uyum.

entegre s. Fr. *intégré*. Bütünleşmiş.

entelekt a. Fr. *intellect*. Anlık. (Bu kelime Fransızcada akıl, zihin, idrak gibi anlamlara gelir).

entelektüalizm a. Fr. intellectualisme. Anlıkçılık.

entelektüel s. Fr. intellectuel. Aydın.

enteresan s. Fr. intéressant. İlgi çekici, ilginç.

enterfon a. Fr. interphone. İç telefon donanımı.

enterit a. Fr. entérite. İnce bağırsak yangısı.

enternasyonal a. Fr. internationale. Uluslararası.

enternasyonalist s. Fr. internationaliste. Uluslararasııcı.

enternasyonalizm a. Fr. internationalisme. Uluslararasııcılık.

enterne s. Fr. interné. 'Gözüne almak' anlamındaki enterne etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

enterograf a. Fr. entérographe. Bağırsak kasılmalarını ölçmeye yarayan alet.

enterosel a. Fr. entérocel. İnce bağırsak fıtığı.

enterostomi a. Fr. entérostomie. Bağırsak düğümünün kesilip alınması.

entimem a. Fr. enthymème. Bir veya birden çok öncülü, önceden bilindiği varsayılarak kaldırılmış olan tasımsal çıkarım.

entomolog a. Fr. entomologue. Böcek bilimci.

entomoloji a. Fr. entomologie. Böcek bilimi.

entomolojik s. Fr. entomologique. Böcek bilimsel.

entomolojist a. Fr. entomologiste. Böcek bilimci.

entrika a. Fr. intrigue. Bir işi sağlamak veya bozmak için girilen gizli çalışma, oyun, dolap, düzen, dalavere, desise, hile.

entropi a. Fr. entropie. İstatistik kurallarına göre yönlendirilen bir haber kaynağının haber içeriklerinin oranı.

envanter a. Fr. inventaire. Bir ticaret kuruluşunun para, mal ve diğer varlıklarıyla genel olarak borçlu ve alacaklı durumlarını, nicelikleri ve değerleriyle ayrıntılı olarak gösterme.

envestisman a. Fr. investissement. Yatırım.

enzim a. Fr. enzyme. Bir kimyasal tepkimeyi gerçekleştiren ve onu hızlandıran, çoğunlukla protein yapısında olan organik madde.

eosen a. Fr. éocène. Üçüncü Çağın, memelilerin olduğu dönemi.

epe a. Fr. épée. Delici kılıç.

epidemi a. Fr. épidémie. Salgın.

epidemik s. Fr. épidémique. Salgın hastalıkla ilgili.

epidemioloji a. Fr. épidémiologie. Salgın hastalıkları inceleyen hekimlik dalı.

epiderm a. Fr. épiderme. Üst deri.

epifit a. Fr. épiphyte. Üst bitken.

epigenez a. Fr. épigénèse. Sıralı oluş.

epigrafi a. Fr. épigraphie. Yazıt bilimi.

epigram a. Fr. épigramme. Her türlü konuda yapılmış kısa manzume.

epik s. Fr. épique. Destansı.

epikerem a. Fr. épichérème. Önerilerinin biri veya her ikisi kanıtıyla birlikte ileri sürülen tasım

epikriz a. Fr. épicrise. Çıkış özeti.

epilasyon a. Fr. épilation. Vücutta istenmeyen tüyleri alma.

epilepsi a. Fr. épilepsie. Sara.

epileptik s. Fr. épileptique. Sara hastalığı ile ilgili.

epilog a. Fr. épilogue. Son söz.

episantır a. Fr. épicerie. Deprem ortası.

epistemoloji a. Fr. épistémologie. Bilgi kuramı.

epistemolojik s. Fr. épistémologique. Bilgi kuramı ile ilgili.

epitelyum a. Fr. épithélium. Epitel.

epizot a. Fr. épisode. Bir romandaki veya hikâyedeki olay.

epope a. Fr. épopée. Destan.

epsilon a. Fr. epsilon. Yunan alfabesinin beşinci harfi (e).

eradikasyon a. Fr. éradication. Yok etme.

erbin a. Fr. erbine. Erbiyum oksit (Er_2O_3) veya erbiyum hidroksit, $\text{Er}(\text{OH})_2$.

erbiyum a. Fr. erbium. Atom numarası 68, atom ağırlığı 167,2 olan, tabiatta çok az bulunan, uygulama alanı olmayan bir element (simgesi Er).

erg a. Fr. erg. CGS sisteminde, uygulama noktasını, kuvvet yönünde 1 santimetre hareket ettiren 1 dinlik kuvvetin yaptığı işe eşit olan iş birimi: Bir kilogrammetre 981×10^5 erge eşittir.

erg a. Fr. erg. Büyük Sahra'da kumullarla örtülü bölge.

ergonomi a. Fr. ergonomie. İş bilimi.

ergonomik s. Fr. ergonomique. Kullanışlı.

eristik a. Fr. éristique. Didişim.

eritrosit a. Fr. érythrocyte. Alyuvar.

ermin a. Fr. hermine. Kakım.

eroïn a. Fr. héroïne. Morfinden kimyasal yolla elde edilen uyuşturucu bir madde.

eroïnman a. Fr. héroïnomane. Eroinci.

eros a. Fr. érôs. Ruhsal çözümleme açısından cinsel eğilimler ve bundan doğan isteklerin tümü.

erotik s. Fr. erotique. Cinsel duyular veya onlara bağlı olan duyuların uyandırdığı duygu ve coşkularla ilgili olan, kösnül, şehvani, şehvi, erosal.

erotizm a. Fr. érotisme. Cinsel duygu ve isteklerine çok düşkün olma durumu, kösnüllük, erosçuluk, şehvaniyet.

erozyon a. Fr. érosion. Yer kabuğunu oluşturan kayaların, başta akarsular olmak üzere türlü dış etmenlerle yıpratılıp yerinden koparılarak eritilmeleri veya bir yerden başka bir yere taşınması olayı, aşınma, aşınım, itikâl.

erupsiyon a. Fr. éruption. Yanardağın püskürmesi.

esans a. Fr. essence. Bitkilerden türlü yollarla çıkarılan veya kimyasal yöntemlerle yapılan, kokulu ve uçucu sıvı.

eskalasyon a. Fr. escalation. İhalelerde sözleşme fiyatının maliyetlerdeki artışa göre güncellenmesi.

eskalop a. Fr. escalope. İnce dövülmüş, yağsız, sinirsiz tavuk veya dana eti.

eskiz a. Fr. esquisse. Mimari eserler ve resim için çizimlerle yapılan ön çalışma, taslak.

eskort a. Fr. escorte. Koruma aracı.

eskrim a. Fr. escrime. Dürtücü kılıç, kesici kılıç ve delici kılıç adı verilen silahlarla yapılan spor, kılıç oyunu.

espadril a. Fr. espadrille. Üstü keten, tabanı ipten örme ayakkabı.

espas a. Fr. espace. Basımcılıkta bir kelimenin harflerini ayırmak için kullanılan harflerden daha kısa ve küçük metal çubuk.

espiyonaj a. Fr. espionnage. Casusluk.

espri a. Fr. esprit. İnce söz, nükte.

espritüel s. Fr. espritüel. Yerinde ve zamanında, güzel ve hoş karşılanan, ince anlamlı, düşündürücü söz söyleyen, nükte yapan (kimse).

estamp a. Fr. estampe. Oyma baskı.

estampaj a. Fr. estampage. Metal, tahta vb. üzerine resim basma, çoğaltma yöntemi.

estet a. Fr. esthète. Sanatsal ürünler arasında güzeli en üstün, en yüce değer sayan kişi.

estetik s. Fr. esthétique. Güzellik duygusu ile ilgili olan.

estetizm a. Fr. esthétique. Estetikçilik.

estomp a. Fr. estompe. Kara kalem resimde çizgiyi veya pastel boyasını yaymak için kullanılan, kendi üzerine sarılmış kâğıt veya deri.

eşantiyon a. Fr. échantillon. Bir malın niteliğini belirtmek, özelliklerini göstermek amacıyla parasız verilen veya gönderilen mal.

eşarp a. Fr. écharpe. Başörtüsü.

eşel mobil a. Fr. échelle mobile. Üretilen mal değerlerinin iniş çıkışına göre tespit edilen ücret ödeme düzeni.

eşofman a. Fr. échauffement. Genellikle spor çalışmalarında giyilen, pamuklu veya sentetik kumaştan, iki parçalı giysi.

etajer a. Fr. étagère. Raflı, taşınabilir, küçük dolap.

etalon a. Fr. étalon. Ağırlık ve uzunluk ölçüleri için kabul edilmiş yasal ölçü modeli.

etamin a. Fr. etamine. Pamuk, keten veya ipektan, seyrek dokunmuş delikli bir kumaş türü.

etap a. Fr. étape. Aşama, adım.

eter a. Fr. éther. Oksijenli asitlerin alkollerle birleşmesinden oluşan sıvılar.

etik a. Fr. éthique. Etik bilimi.

etiket a. Fr. étiquette. Bir malın tür, miktar, fiyat vb. nitelikleri veya kitap, defter vb. şeylerin kime ait olduğunu belirtmek için üzerlerine konulan küçük kâğıt.

etil a. Fr. éthyle. Organik birleşiklerin birleşimine giren karbon ve hidrojen atomları grubu.

etilen a. Fr. éthylène. Yanıcı, renksiz, az kokulu, 0,97 yoğunluğunda karbon ve hidrojen birleşimi.

etimolog a. Fr. étymologue. Köken bilimci.

etimoloji a. Fr. étymologie. Köken bilimi.

etimolojik s. Fr. étymologique. Köken bilimsel.

etnik s. Fr. ethnique. Kavimle ilgili, budunsal, kavmî.

etnograf a. Fr. ethnographe. Etnografya uzmanı, budun betimci.

etnografik s. Fr. ethnographique. Etnografya ile ilgili.

etnolog a. Fr. ethnologue. Irk bilimci.

etnoloji a. Fr. ethnologie. Irk bilimi.

etnolojik s. Fr. ethnologique. Irk bilimsel.

etriye a. Fr. étrier. Dikme kiriş bağlantılarında direnci sağlayan sargı.

etüt a. Fr. étude. . Herhangi bir konuda yapılan inceleme, araştırma. 2. Belli bir konuyu inceleyen, araştıran eser veya yazı. 3. Öğrencilerin, bir belletmenin gözetimi, denetimi altında ders çalışmaları, mütalaa, müzakere.

etüv a. Fr. étuve. Yiyecekleri, nesneleri yüksek ısıyla sterilize ve dezenfekte etmekte kullanılan kapalı araç.

evaze s. Fr. évasé. Etek ucuna doğru genişleyen (giysi).

evdemonist s. Fr. eudémoniste. Mutçu.

evdemonizm a. Fr. Mutçuluk.

eviye a. Fr. évier. Mutfakta musluk altında bulaşık yıkamaya yarayan tekne.

evolüsyon a. Fr. evolution. Gelişme.

evropiyum a. Fr. europium. Atom numarası 63, atom ağırlığı 122 olan, yalnız tuzları ve bir tek oksidi bulunan, parlak gri renkte bir element (simgesi Eu).

ezofori a. Fr. ésophorie. İki gözde görme bozukluğu.

ezoterik s. Fr. ésotérique. İçrek.

fabl a. Fr. fable. Kahramanları çoklukla hayvanlardan seçilen, sonunda ders verme amacı güden, genellikle manzum hikâye, öykünce.

fabrikasyon s. Fr. fabrication. Fabrikada yapılarak tüketime hazır duruma getirilen (madde).

fabrikatör a. Fr. fabricant. Fabrikacı.

fagosit a. Fr. phagocyte. Yutar hücre.

fagositoz a. Fr. phagocytose. Hücre yutarlığı.

fakirizm a. Fr. fakirisme. Hint felsefesinde insan vücudu bütün kötülüklerin kaynağı sayıldığından, bedene eziyeti ruhun kurtuluşu ve mutluluğu için gerekli gören çilekeşlik.

faksimile a. Fr. facsimilé. Tıpkıbasım.

faktitif a. Fr. factitif. Ettirgen fiil.

faktör a. Fr. facteur. Etmen, etken.

fakül a. Fr. facule. Benek.

fakülte a. Fr. faculté. Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri.

falanj a. Fr. phalange. Eski Yunanlarda, özellikle Makedonya yayalarının çekirdeğini oluşturan mızraklı alay.

falanjist a. Fr. phalangiste. İspanya'da falanj üyesi. (Sıfat olmasına rağmen *Türkçe Sözlük*'te ad olarak gösterilmiş).

falez a. Fr. falaise. Yalı yar.

fallus a. Fr. phallus. Erkeklik organı. (Kelime Latince kökenlidir).

fanatik s. Fr. fanatique. Bağnaz.

fanatizm a. Fr. fanatisme. Bağnazlık.

fanfar a. Fr. fanfare. Bakır üflemeli çalgılardan oluşan orkestra.

fani a. Fr. phanie. İnsan gözünün algıladığı ışık şiddeti.

fantasma a. Fr. phantasme. Gerçekte olmadığı hâlde var gibi görünen hayal.

fantastik s. Fr. fantastique. Hayalî.

fantezi a. Fr. fantaisie. Sonsuz, sınırsız hayal, fantazya.

fantezist s. Fr. fantaisiste. Fantezi meraklısı, fanteziye düşkün kimse. (Türü sıfat olmasına rağmen *TS*'de ad olarak verilmiştir).

fantom a. Fr. fantôme. Hayalet.

far a. Fr. phare. Taşıtların ön bölümünde bulunan, kısa ve uzun mesafeyi aydınlatmaya yarayan ışık düzeneği.

far a. Fr. fard. Kadınların süs için göz kapaklarına sürdükleri çeşitli renkte boya, düzgün.

farbala a. Fr. farbala. Fırfır.

farenjit a. Fr. pharyngite. Yutak iltihabı.

farmakodinami a. Fr. pharmacodynamie. İlaçların organizma üzerindeki etkisini inceleyen ilaç bilimi dalı.

farmakodinamik s. Fr. pharmacodynamique. Farmakodinami ile ilgili.

farmakognozi a. Fr. pharmacognosie. İlaçların doğada bulundukları durumda incelenmesi.

farmakolog a. Fr. pharmacologue. İlaç bilimi ile uğraşan, ilaç bilimi uzmanı.

farmakoloji a. Fr. pharmacologie. İlaç bilimi.

farmakolojik s. Fr. pharmacologique. İlaç bilimi ile ilgili.

farmakope a. Fr. pharmacopoeia. İlaç üretiminde kullanılan etkin ve yardımcı maddelerin nitel ve nicel çözümleme yöntemlerinin yer aldığı yasal ve bilimsel olarak uyulması gereken ulusal ve uluslararası kuralları ve yöntemleri içeren resmî kitap. (Kaynak dil olarak Fransızca gösterilen bu kelime Yunanca kökenlidir).

farmason a. Fr. francmaçon. Mason.

fars a. Fr. farce. Güldürü.

faset a. Fr. facette. Baskı işlerinde harf ve satırları formada tutmak ve sıkmak için kullanılan kama.

fasikül a. Fr. fascicule. Büyük eserlerin ayrı ayrı bölümler hâlinde yayımlanan parçalarından her biri, cüz.

fason a. Fr. façon. Kesim.

fasone a. Fr. façonné. Çözüğü veya atkının kumaş yüzeyi üzerinde, kendiliğinden bir desen oluşturduğu her tür kumaş.

faşist s. Fr. fasciste. Faşizm yanlısı olan kimse, görüş vb. (Hem sıfat hem de ad olarak kullanılmasına rağmen sadece ad olarak gösterilmiştir *TS*'de).

faşizan s. Fr. fascisant. Faşist eğilimli.

faşizm a. Fr. fascisme. 1. İtalya'da 1922-1943 yılları arasında etkinliğini sürdüren, meslek kuruluşlarına dayanan, devlet sınırlarını genişletmeyi amaçlayan, yetkinin, tek partinin elinde toplandığı düzen. 2. Demokratik düzenin yerine aşırı bir ulusçuluk ve baskı düzeni kurmayı amaçlayan öğretisi.

fatalist s. Fr. fataliste. Yazgıcı.

fatalite a. Fr. fatalité. Alın yazısı, yazgı, kader, uğursuzluk.

fatalizm a. Fr. fatalisme. Yazgıcılık.

favori s. Fr. favori. 1. Herhangi bir iş veya yarışmada üstünlük sağlayacağına inanılan (kimse, taraf, takım vb.). 2. Gözde.

fay a. Fr. faille. Kayaç kütlelerinin bir kırılma düzlemi boyunca yerlerinden kayması, kırık.

fayans a. Fr. faïence. Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve türlü desenlerle bezenmiş, pişmiş balçıktan levha.

fayton a. Fr. phaéton. Tek körüklü, dört tekerlekli, genellikle çift atlı binek arabası, payton.

faz a. Fr. phase. Elektrik geriliminde evre.

federal s. Fr. fédérale. Federasyon durumunda birleşmiş olan.

federalist a. Fr. fédéraliste. Federalizme bağlı olan kimse. (Yine hem ad hem de sıfat olarak kullanımı bulunan bu kelime sadece ad olarak belirtilmiştir).

federalizm a. Fr. fédéralisme. Birçok devletin özel yasalara ve bağımsızlığa sahip olarak tek bir devlet durumunda birleşmeleri yöntemi.

federasyon a. Fr. fédération. Savunma ve dış politika alanında dayanışma amacıyla birden fazla devletin bir birlik devleti içinde birleşmesi.

federatif s. Fr. fédératif. Federalizme bağlı veya uygun olan.

federe s. Fr. fédéré. Bir federasyona bağlı olan.

fekül a. Fr. fécule. Patates gibi bazı bitkilerin yumrularında bulunan nişasta.

feldmareşal a. Fr. feldmaréchal. Alman, Avusturya, İngiliz, Rus ve İsveç askerî hiyerarşisinde en yüksek rütbe.

feminen s. Fr. féminin. Kadınsı.

feminist a. Fr. féministe. Feminizm yanlısı kimse veya görüş. (Hem ad hem de sıfat olarak kullanımı vardır ancak sadece ad olarak gösterilmiştir.)

feminizm a. Fr. féminisme. Toplumda kadının haklarını çoğaltma, erkeğinkiler düzeyine çıkarma, eşitlik sağlama amacını güden düşünce akımı, kadın hareketi.

fenol a. Fr. phénol. Boyacılıkla, plastik maddelerin ve bazı ilaçların yapımında kullanılan, çoğunlukla maden kömürünün katranından çıkarılan benzinin oksijenli türevi, asit fenik.

fenoloji a. Fr. phénologie. Belirti bilimi.

fenolojik s. Fr. phénologique. Belirti bilimsel.

fenomen a. Fr. phénomène. 1. Olay. 2. Görüngü.

fenomenal s. Fr. phénoménal. 1. Şaşılabak, olağanüstü. 2. Olguya ilişkin.

fenomenist s. Fr. Görüngücü.

fenomenizm a. Fr. phénoménisme. Görüngücülük.

fenomenoloji a. Fr. phénoménologie. Görüngü bilimi.

fenomenolojik s. Fr. phénoménologique. Görüngü bilimsel.

feodal s. Fr. féodal. Derebeylikle ilgili.

feodalite a. Fr. féodalité. Derebeylik.

feodalizm a. Fr. féodalisme. Derebeylik sistemi.

ferforje a. Fr. ferforgé. Kapılara, pencerelere veya evlerin iç bölümlerine süsleme amacıyla yapıpıp takılan dövme demir.

fermantasyon a. Fr. f rmantation. Mayalanma.

fermej p a. Fr. ferm jup.  ıt ıt.

ferment a. Fr. ferment. Maya.

fermiyum a. Fr. fermium. Ayn ştaynyumla aynı zamanda bulunan ve atom sayısı 100 olan yapay element (simgesi Fm).

fermuar a. Fr. fermoir. Giysi,  anta vb. yerlerde kullanılan, karşılıklı di ler ve bunların üzerinde yürüyen kapatıcıdan oluşan düzenek, cırcır, carcur.

fernez a. Fr. Maurice Fernez. Sünger toplamak için kullanılan makineli dalma aracı.

festival a. Fr. festival. 1. Dönemi, yapıldığı  evre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi. 2. Belli bir sanat dalında oyun ve filmlerin sunulması ve gösterilmesi sonunda ödül, derece verilmesi biçiminde düzenlenen ulusal veya uluslararası gösteri dizisi,  enlik.

feti  a. Fr. f tiche. 1. Put. 2. Uđurlu sayılan şey. 3. Saplantılı bir biçimde cinsel coşku uyandıran karşı cinse ait elbise, ayakkabı vb.   ya.

feti ist a. Fr. f tichiste. 1. Feti izmi uygulayan kimse veya görüş. 2. Feti izme düşkün kimse. (Hem ad hem de sıfat olarak kullanımı olmasına rağmen *Türkçe S zl k rk e Sözlük*'te türü sadece ad olarak gösterilmiştir.)

fetişizm a. Fr. fétichisme. 1. İlkel toplumlarda doğaüstü bir güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesnelere tapınma, tapıncakçılık, putperestlik. 2. Karşı cinsin giysi vb. şeyleriyle cinsel coşku ve doygunluk sağlama.

fiber a. Fr. fiber. Sıkıştırılmış bitki tellerinden yapılmış mukavva veya tahta.

fibrin a. Fr. fibrine. Kanda pıhtılaşma sonucu oluşan bir protein.

fibrinojen a. Fr. fibrinogène. Pıhtılaşma sırasında fibrine dönüşen bir kan proteini.

fiction a. Fr. fiction. Kurgu. (Bu kelime eğer Fransızcadan alınmış olsaydı, alınan diğer kelimeler gibi telaffuz farkı olmazdı, dolayısıyla bu kelimenin İngilizceden alınmış olması kuvvetle muhtemeldir.)

fideist s. Fr. fidéiste. İnancı. (Kelimenin hem sıfat hem de isim olarak kullanımı olmasına rağmen *Türkçe Sözlük*'te sadece sıfat olarak belirtilmiştir.)

fideizm a. Fr. fidéisme. İnancılık.

fifre a. Fr. fifre. Yanlamasına çalınan, altı tane deliği olan, tahtadan bir flüt türü.

figür a. Fr. figure. 1. Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi. 2. Bir dansı veya oyunu oluşturan ölçülü adımlarla beliren zincirleme hareketlerden her biri.

figüran a. Fr. figurant. 1. Genellikle tiyatro ve sinemada, konuşması olmayan veya konuşması çok az olan rollere çıkan kimse. 2. Bir toplumda, bir toplulukta sönük, etkisiz olan kimse.

figürasyon a. Fr. figuration. Biçimleme.

figüratif s. Fr. figüratif. Betili.

fiks menü a. Fr. fixe menu. Tek liste.

fiktif a. Fr. fictif. İtibari. (Sıfat olmasına rağmen *Türkçe Sözlük*'te ad olarak gösterilmiştir.)

filaman a. Fr. filament. Elektrik ampullerinden akım geçtiğinde akkor duruma gelen ince iletken tel.

filantrop s. Fr. philanthrope. İnsansever, insanların iyiliği için çalışan. (Hem sıfat hem ad olarak kullanımı vardır, ayrıca *Türkçe Sözlük*'te kelimenin orijinal hali eksik belirtilmiştir.)

filarmoni a. Fr. philharmonie. Güçlü müzik sevgisi.

filarmonik Fr. philharmonique. 1. a. Müzikseverlerin kurduğu dernek. 2. s. Müziği seven (kimse).

filateli a. Fr. philatélie. Pulculuk.

filatelist a. Fr. philatéliste. Pulcu.

fildekoz Fr. fil d'Écosse. 1. a. İskoçya ipliği. 2. s. Bu iplikten yapılan.

file a. Fr. filet. 1. Yün, pamuk vb. ipliklerden düğümlerle oluşmuş ağ. 2. Alışverişte öteberi taşımak için kullanılan, ilmeklerden oluşan ağ torba. 2. Saçların dağılmaması için kullanılan ağ biçiminde örgü.

filigran a. Fr. filigrane. Suyolu.

film a. Fr. film. 1. Fotoğrafçılıkta, radyografide ve sinemacılıkta resim çekmek için kullanılan, selülozdan, saydam, bükülebilir şerit. 2. Camlara yapıştırılarak içeriğinin görünmesini engelleyen bir tür ince yaprak. 3. Sinemalarda gösterilen eser.

filogeneze a. Fr. phylogenèse. Soy oluş.

filoksera a. Fr. phylloxéra. 1. Asma biti. 2. Asma bitinin yol açtığı bağ hastalığı.

filolog a. Fr. philologue. Dil bilimci.

filoloji a. Fr. philologie. 1. Dili ve yazılı belgeleri dil ve tarih açısından inceleme. 2. Dil bilimi.

filolojik s. Fr. philologique. Dil bilimsel.

filozofik s. Fr. philosophique. Felsefe ile ilgili, felsefeye dayanan.

filtre a. Fr. filtre. Süzgeç, süzek.

final a. Fr. 1. Bir işin sonu. 2. Dönem sonu sınavı. 3. Bitiş. 4. Elemeli yarışmalarda sonucu belirten karşılaşma. (Aynı zamanda sıfat olarak kullanımı da vardır ancak TS’de sadece ad olarak gösterilmiştir.)

finalist Fr. finaliste. 1. a. Şampiyonu belirleyecek son yarışmaya kalan sporcu veya takım. 2. s. Ereğçi.

finalizm a. Fr. finalisme. Ereğçilik.

finans a. Fr. finance. Para, mal, mali işler.

finanse s. Fr. financer. ‘Akçalanmak’ anlamındaki finanse edilmek, ‘akçalamak’ anlamındaki finanse etmek birleşik fiillerinde geçen bir söz. (TS’de sıfat olarak gösterilen bu kelime aslında geçişli bir fiildir ve orijinali olarak gösterilen “financé” şeklinde bir kullanım söz konusu değildir. Doğrusu ve fiil hali yukarıda gösterildiği şekildedir.)

finansman a. Fr. financement. Bir girişime işleyebilmesi, gelişebilmesi için gereken para ve krediyi sağlama işi.

fiskal s. Fr. fiscal. Hazineye ilişkin.

fistül a. Fr. fistüle. Akarca.

fiş a. Fr. fiche. 1. Prizden elektrik akımı almaya yarayan araç. 2. Alışverişlerde ödenen paranın miktarını, vergilerini, alışverişin yapıldığı tarihi gösteren belge. 3. Bir eserin hazırlanmasında kolaylık sağlamak veya bir işe kılavuzluk etmek için yazılıp sınıflandırılan küçük kâğıt yapraklarından her biri. 4. Kumarda, bazı alışveriş işlerinde

para yerine kullanılan pul vb. şey. 5. Bir işi yaptırmak veya gereken sıranın alındığını belirtmek için bir koçandan koparılmış kâğıtlardan her biri, makbuz.

fîşe s. Fr. fiche. Bazı mobilya kilitlerinin içinde bulunan, birbirinin benzeri fakat farklı ölçüdeki uçları yaylı kilit elemanı.

fitin a. Fr. pytine. Fitik asidin $C_6H_6[OPO(OH)_2]_6$, bir tuzu olan, fosforu tek mideliler tarafından değerlendirilemeyen organik bir bileşik.

fitopatoloji a. Fr. phytopathologie. Bitki hastalıklarını inceleyen bilim dalı.

fitopatolojik s. Fr. phytopathologique. Fitopatoloji ile ilgili.

fiyort a. Fr. fjord. Norveç, İskoçya ve Kuzey Amerika kıyılarında buzulların oluşturdukları dik yamaçlı, derin eski buzul koyaklarının aşağı kesimlerinin deniz altında kalmasıyla oluşan körfez.

fizik a. Fr. physique. 1. Maddenin kimyasal yapısındaki değişiklikler dışında genel veya geçici yasalara bağlı, deneysel olarak araştırılabilen, ölçülebilen, matematiksel olarak tanımlanabilen madde ve enerji olgularıyla uğraşan bilim dalı. 2. İnsanın doğal yapısı.

fizyokrat s. Fr. physiocrate. XVIII. yüzyılda ortaya çıkan, tarım emeğinin üretici emek olduğunu ve yalnızca bu emeğin değeri yarattığını ileri süren ekonomi görüşünü savunan.

fizyolog a. Fr. physiologue. Fizyolojist.

fizyoloji a. Fr. physiologie. Canlıların hücre, doku ve organlarının görevlerini ve bu görevlerin nasıl yerine geldiklerini inceleyen bilim dalı.

fizyolojik s. Fr. physiologique. Fizyoloji ile ilgili, vücutla ilgili.

fizyolojist a. Fr. physiologiste. Fizyoloji bilgini, fizyolog.

fizyonomi a. Fr. physionomie. Yüz çizgilerinin genel durumundan çıkan anlam.

fizyoterapi a. Fr. physiothérapie. Fizik tedavi.

fizyoterapist a. Fr. physiothérapeute. Fizik tedavi ve rehabilitasyon değerlendirmelerini ve uygulamalarını yapan kimse.

Flaman a. Fr. flamand. Flandra ülkesi halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.

flambe a. Fr. flamber. Aleve tutarak pişirme yöntemi. (TS’de orijinal hali “flambé” olarak gösterilen ve ad olarak belirtilen bu madde aslında geçişli bir fiildir ve doğrusu yukarıda gösterildiği gibidir.)

flanel a. Fr. flanelle. Keten ve yünden dokunan kumaş

flaş a. Fr. flash. 1. Fotoğraf çekiminde ışık yeterli olmadığında bir görüntüyü net almak için kullanılan çok kısa süreli ve güçlü parıltı. 2. Fotoğraf çekiminde güçlü parıltıya gereksinim duyulduğunda kullanılan lamba. (TS’de kökeni Fransızca olarak gösterilen bu madde aslında dilimize İngilizceden geçmiştir.)

flaşör a. Fr. flasheur. Dörtlü. (Fransızcada böyle bir kelime bulunmamaktadır.)

flebit a. Fr. phlébite. Toplardamarlarda iç zar yangısı.

flegmon a. Fr. phlegmon. Deri altındaki veya organlar arasındaki katılgan dokunun iltihaplanması.

fleol a. Fr. phléole. Çayır otu.

flor a. Fr. phluor. Atom numarası 9, atom ağırlığı 19, yoğunluğu 1,265 olan, kokusu ozonu andıran, yeşilimtırak sarı renkte, halojenler grubunun ilk elementi olan basit element (simgesi F).

floresan a. Fr. fluorescent. Florışıl.

floresans a. Fr. fluorescence. Florışı.

florin a. Fr. florin. Hollanda para birimi, gulden.

florit a. Fr. fluoride. Çeşitli renkleri olan, kalsiyum florür birleşiminde bir mineral.

florür a. Fr. fluorure. Florun başka bir elementle verdiği ikili birleşik.

floş a. Fr. floche. Selülozdan yapılan, parlak, bükümsüz iplik.

flöre a. Fr. flueret. Dörtücü kılıç.

flört a. Fr. flirt. Kadınla erkek arasındaki duygusal ilişki. (Fransızca değil İngilizce kökenli bir kelimedir.)

flu Fr. flou. 1. s. Tam olarak belli olmayan. 2. a. Fotoğrafta net olmayan görüntü.

flüt a. Fr. flûte. Yan tutularak çalınan, orkestrada yer alan bir üflemeli çalgı, flavta.

fobi a. Fr. phobie. Belirli nesneler veya durumlar karşısında duyulan olağan dışı güçlü korku, yılgı.

fok a. Fr. phoque. Etçiller takımının fokgiller familyasından, 1-2 metre boyunda, postu değerli, memeli deniz hayvanı, ayı balığı.

fokstrot a. Fr. fox-trott. Dört tempolu bir dans. (Fransızca kökenli değil İngilizce kökenlidir.)

folklor a. Fr. folklore. Halk bilimi.

folklorik s. Fr. folklorique. Halk bilimi ile ilgili.

folklorist a. Fr. folkloriste. Folklorcu.

fon a. Fr. fond. 1. Belirli bir iş için gerektiğince harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak. 2. Bir kuruluşun mali kaynaklarının tümünün göstergesi. 3. Sinemada, tiyatrodan oyuncuların arkasındaki resim, fotoğraf veya çeşitli plastik öğelerden oluşan dekor, görüntü.

fondan a. Fr. fondant. İçinde likör, tatlı veya hoş kokulu maddeler bulunan, ağızda kolayca eriyen bir şekerleme türü

fondöten a. Fr. fond de teint. Cildi pürüzsüz göstermesi, renk vermesi için yüze sürülen yarı sıvı veya boyalı krem, düzgün.

fondü a. Fr. fondue. Terbiyelenmiş ve şişe dizilmiş kuşbaşı etin veya peynirin önceden kızdırılan yağ içinde ve ortaya konulan ispiro ocağı üzerindeki kapta pişirilmesiyle yenilen bir tür yemek.

fonem a. Fr. phonème. Ses birimi.

fonetik Fr. phonétique. 1. a. Ses bilgisi. 2. s. Sesçil.

fonksiyon a. Fr. fonction. İşlev.

fonskiyonalizm a. Fr. fonctionnalisme. İşlevcilik.

fonksiyonel s. Fr. fonctionnel. İşlevsel.

fonograf a. Fr. phonographe. Gramofon.

fonografi a. Fr. phonographie. Seslerin gerektiğçe tekrarlanmasını sağlamak için bunların titreşimlerini, madde üzerine iz olarak geçirme yöntemi.

fonojenik s. Fr. phonogénique. Sesi radyoya veya fonografa uygun olan.

fonolit a. Fr. phonolite. Sesli taş.

fonolog a. Fr. phonologue. Ses bilimci.

fonoloji a. Fr. phonologie. Ses bilimi.

fonolojik s. Fr. phologique. Ses bilimsel.

fonotelgraf a. Fr. phonotélégraphe. Telefonla iletilen telgraf.

form a. Fr. forme. 1. Biçim, şekil. 2. Bir şeyin istenilen ve olması gereken durumu.

formaldehit a. Fr. formaldéhyde. Doymuş aldehytlerin ilk üyesi olan, renksiz, keskin ve yakıcı kokulu, mukozaları aşırı tahriş eden, kolayca alevlenen bir gaz.

formalist s. Fr. formaliste. Biçimci.

formalite a. Fr. formalité. Yerine getirilmesi kanunca zorunlu kılınan işlem.

formalizm a. Fr. formalisme. Biçimcilik.

formasyon a. Fr. formation. Biçimlenme.

formatör a. Fr. formateur. Belirli bir alanda özel bir eğitimden geçirilerek yetiştirilen öğretici.

formel s. Fr. formel. Biçimsel, resmi.

formik asit a. Fr. acide formique. Karıncalarda ve bazı bitkilerde bulunan asit, karınca asidi.

formol a. Fr. formol. Formaldehitin % 40'lık sulu çözeltisi.

formül a. Fr. formule. 1. Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan matematiksel anlatım. 2. Bir ilacın hazırlanmasında bir sonucun

elde edilmesinde izlenecek işlemlerin çeşitli sayılar ve semboller kullanılarak ifade edildiği özgün kavram. 3. Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı.

formülasyon a. Fr. formulation. Herhangi bir ürünün oluşturulması sırasında karıştırılacak ham maddelerin oranlarının hesaplanması.

formüle a. Fr. formuler. 'Bir düşünceye bir anlatım biçimi vermek' anlamında kullanılan formüle etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (Söz konusu madde başının orijinali TS'de "formulé" olarak gösterilmiştir ki bu yanlıştır, doğrusu geçişli bir fiildir ve düzeltildiği gibidir.)

forseps a. Fr. forceps. Tutçek.

fors majör a. Fr. force majeure. Zorlayıcı sebep.

fort pense a. Fr. fort pince. Küçük başlı vidaları sıkmakta kullanılan özel bir alet.

foseptik a. Fr. fosse septique. Lağım çukuru.

fosfat a. Fr. phosphate. Yapay gübre ve bazı ilaçların yapımında kullanılan fosforik asidin tuzu veya esteri.

fosfor a. Fr. phosphore. Atom numarası 15, atom ağırlığı 30,97, yoğunluğu 1,83 olan, yarı saydam, bal mumu kıvamında, karanlıkta ışıldayan, sarımsak kokulu, zehirli bir element (simgesi P).

fosgen a. Fr. phosgène. Karbonmonoksit ile klordan meydana gelen boğucu bir gaz.

fosil a. Fr. fossile. Geçmiş yer bilimi zamanlarına ilişkin hayvanların ve bitkilerin, yer kabuğu kayalarları içindeki kalıntıları veya izleri, müstehase, taşıl.

foto a. Fr. photo. Işık, fotoğraf.

fotoelektrik a. Fr. photoélectrique. Işığın etkisiyle elektrik üretme.

fotofiniş a. Fr. photofinish. Bir yarışta, yarışanların varış anını belirleyen aygıt.

fotoğraf a. Fr. photographie. 1. Çeşitli araç ve malzeme kullanarak görüntüyü özel bir yüzey üzerinde sabitleme. 2. Bu yöntemle aktarılarak çoğaltılan resim, foto.

fotoğrafik s. Fr. photographie. Fotoğrafla ilgili.

fotojen s. Fr. photogène. Işık yaratan, doğuran.

fotojenik s. Fr. photogénique. 1. Işığın bazı cisimler üzerine yaptığı kimyasal etki ile ilgili veya bu etkileri yaratma özelliği taşıyan. 2. Fotoğraf kâğıdını çok etkileyen.

fotokinezi a. Fr. photokinésie. Bazı hayvanları karanlıkta ışık, çok aydınlıkta ise karanlık aramaya iteleyeni dürtü.

fotokopi a. Fr. photocopie. Tıpkıçekim.

fotolitografi a. Fr. photolithographie. Taş, maden üzerindeki örneklerin, ışığa duyarlı tabakalar üzerinde fotoğraf veya kopya yoluyla çıkarılmasında kullanılan baskı tekniği.

fotomekanik s. Fr. photomécanique. Fotoğraftan baskı klişesi elde etmek için uygulanan her türlü yöntem.

fotometre a. Fr. photomètre. Işıkkölçer.

fotometri a. Fr. photométrie. Işık ölçümü.

fotomodel a. Fr. photomodèle. Fotoğraf veya reklam fotoğrafları için modellik eden kimse.

fotomontaj a. Fr. photomontage. Bir konu üzerindeki eksik bölümleri tamamlamak veya daha çok konuyu bir araya toplamak için birkaç fotoğrafın birleştirilmesi.

fotomorfoz a. Fr. photomorphose. Canlı varlıkların birey oluş sırasındaki gelişimi üzerinde ışığın yaptığı etki.

fotosentez a. Fr. photosynthèse. Yeşil bitkilerin ışıkta basit birleşiklerinden karmaşık yapılı organik moleküller üretmesi.

fotosfer a. Fr. photosphère. Işık yuvarı.

fotoskop a. Fr. photoscope. Merceklerin uyumundaki değişiklikleri, onların yüzeylerindeki yansımalarla gözlemeye yarayan alet.

fotoşimi a. Fr. photochimie. Fotokimya.

fototaksi a. Fr. phototaxie. Işığa göçüm.

fototaktizm a. Fr. phototactisme. Işığa göçüm.

fototek a. Fr. photothèque. Fotoğraf belgeliği.

fototerapi a. Fr. photothérapie. Işık kullanılarak yapılan tedavi.

fototropizm a. Fr. phototropisme. Işığa doğrulum.

fötr Fr. feutre. 1. a. Şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince ve yumuşak keçe. 2. s. Bu keçeden yapılmış (şapka).

föy a. Fr. feuille. Kısa bilgileri içeren belge.

fragman a. Fr. fragment. Tanıtma filmi.

frak a. Fr. frac. Resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı.

fraksiyon a. Fr. fraction. Bir siyasi partinin politikasını parlamentoda, yerel yönetimlerde, çeşitli kuruluşlarda yürütmek için teşkilatlanmış grup, bölüntü, bölüngü.

frambuaz a. Fr. framboise. Ahududu.

frank a. Fr. franc. Fransa, İsviçre, Belçika vb. ülkelerin para birimi.

fransiyum a. Fr. francium. Atom numarası 87, atom ağırlığı 223 olan, aktinyumdan elde edilen radyoaktif element (simgesi Fr).

frapan s. Fr. frappant. Göz alıcı, göze çarpıcı, alımlı.

frape a. Fr. frappé. Buzlu veya dondurulmuş olarak sunulan içki, meşrubat.

frekans a. Fr. fréquence. Sıklık.

fren a. Fr. frein. Bir makinenin, herhangi bir taşıtın hızını kesmeye veya onu durdurmaya yarayan mekanizma.

frenoloji a. Fr. phrénologie. Kafatasının biçimine bakarak insanın karakterini ve zihinsel yeteneğini inceleme.

frenolojik s. Fr. phrénologique. Frenoloji ile ilgili.

frer a. Fr. frère. Yabancılara ait okullarda görevli papaz.

fresk a. Fr. fresque. Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madenî boyalarla resim yapma yöntemi.

frigo a. Fr. frigo. Dondurulmuş krema.

frigorifik a. Fr. frigorifique. Soğutma özelliği olan, soğutucu. (TS’de yanlış verilen yazım burada düzeltilmiştir.)

frijider a. Fr. frigidaire. Buzdolabı.

frijidite a. Fr. frigidité. Kadında cinsel isteksizlik.

frijit s. Fr. frigide. Cinsel bakımdan soğuk.

friksiyon a. Fr. friction. Ovma, ovuşturma.

fritöz a. Fr. friteuse. Yiyecekleri özellikle patatesi kızartmaya yarayan özel kap.

friz a. Fr. frise. Tavandan inerek sahnenin üst kısmını, sahne boyunca kaplayan kısa, dar perde.

fruktoz a. Fr. fructose. Meyve şekeri.

fuar a. Fr. foire. Belli zamanlarda, belli yerlerde ticari mal sergilemek amacıyla açılan büyük sergi.

fuaye a. Fr. foyer. Dinlenmelik.

fujer a. Fr. fougère. Eğrelti otu.

fular a. Fr. foulard. Genellikle boyna bağlanan, bir tür ince ipek kumaş.

fule a. Fr. foulée. Adım aralığı.

fundamentalist s. Fr. fondamentaliste. Kökten dinci.

fundamentalizm a. Fr. fondamentalisme. Kökten dincilik.

furgon a. Fr. fourgon. Yolcu katarlarına eklenen yük vagonu.

füg a. Fr. fugue. Çok sesli müzikte üretici bir konunun birbirine benzer biçimde yenilenmesinden oluşan bir beste türü.

füme a. Fr. fumée. Duman rengi. (Renk ismi olarak gösterilen bu kelimenin yazımı düzenlendiği gibidir ve *TS*'deki gösterimi yanlıştır.)

fümerol a. Fr. fumerolle. Etkin olmayan dönemlerde, yanardağların ağzından yayılan gaz.

füniküler a. Fr. funiculaire. Çekmeli vagon.

fütürist s. Fr. futuriste. Gelecekçi.

fütürizm a. Fr. futurisme. Gelecekçilik.

fütürolog a. Fr. futurologue. Gelecek bilimci.

fütüroloji a. Fr. futurologie. Gelecek bilimi.

fütürolojik s. Fr. futurologique. Gelecek bilimsel.

füze a. Fr. fusée. Bir yanıcı ve bir yakıcı maddenin sürekli olarak yanmasından doğan itiş gücü ile hareket eden düzenek.

füzen a. Fr. fusain. Kömür kalem.

füzyometre a. Fr. fusiomètre. Erime ısını ölçmeye yarayan cihaz.

füzyon a. Fr. fusion. Birleşme, kaynaşma.

gabardin Fr. gabardine. 1. a. Sık dokunmuş bir tür ince yünlü veya pamuklu kumaş. 2. s. Bu kumaştan yapılmış.

gabari a. Fr. gabarit. 1. Bazı eşyaya verilmesi gereken boyutları, yan görüşü çizmeye, hazırlamaya veya denetlemeye yarayan örnek. 2. Bir binanın, yöre imar dairesinin öngördüğü azami yüksekliği.

gaf a. Fr. gaffe. Yersiz, beceriksiz, zamansız söz veya davranış, patavatsızlık, pot.

galaksi a. Fr. galaxie. Gök ada.

gale a. Fr. galée. İçerisinde kalıp yapılan üç tarafı kaplı, bir tarafı açık tepsi şeklinde dizgi aleti. (Yanlış yazılmıştır *Türkçe Sözlük*'te.)

galeri a. Fr. galerie. 1. Bir yapının birçok bölümünü aynı katta birbirine bağlayan içten veya dıştan yapılmış geniş geçit. 2. Sanat eserlerinin veya herhangi bir malın sergilendiği salon. 3. Maden ocaklarında açılan yer altı yolu. 4. Otomobil alınıp satılan yer.

galop a. Fr. galop. At yarışında veya hazırlık çalışmasında atın yaptığı derece.

galoş a. Fr. galoche. 1. Sağlık kurumları, müzeler vb. yerlerde özel bölümlere girerken ayakkabıya geçirilen ince ve şeffaf kılıf. 2. Tabanı tahtadan yapılmış deri ayakkabı.

gam a. Fr. gamme. Sekiz notanın kalın sestene inceye veya inceden kalına gitmek üzere sıralanmış dizisi.

gamet a. Fr. gamète. Erkek veya dişi üreme hücresi.

ganyan Fr. gagnant. 1. s. At yarışlarında birinciliği kazanan. 2. a. Bu at için alınan bilet.

gar a. Fr. gare. Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu.

geometri a. Fr. géométrie. Nokta, çizgi, açı, yüzey ve cisimlerin birbirleriyle ilişkilerini, ölçümelerini, özelliklerini inceleyen matematik dalı, hendese.

geometrik s. Fr. géométrique. Geometriyle ilgili veya geometriye uygun olan, hendesi.

gidon a. Fr. guidon. Yönelteç.

gişe a. Fr. guichet. İstasyon, sinema, banka, mağaza ve bazı giriş kapılarında bilet veya para alıp verilen, çoğu küçük pencere biçiminde olan yer, şalter.

gitar a. Fr. guitare. Genellikle ahşap gövdeli, perdeli, altı teli olan, telleri parmakla çekilerek veya pena ile vurularak çalınan bir telli çalgı.

gitarist a. Fr. guitariste. Gitarıcı.

giyotin a. Fr. guillotine. Fransa'da ölüm cezasına çarptırılanların başını kesmek için kullanılan araç.

global s. Fr. global. Küresel.

goblen a. Fr. gobelin. Kanaviçe veya telleri sayılabilecek türde kumaş üzerine renkli ipliklerle yapılan özel bir işleme.

gofret a. Fr. gaufrette. Üzeri petek biçiminde, arasında krema bulunan, bisküviye benzer tatlı, hafif bir yiyecek.

gondol a. Fr. gondole. Genellikle Venedik'te kullanılan, ayakta, kış tarafta tek kürekle yürütülen, 10 metre uzunluğunda, yassı ve iki başı yukarıya kıvrık kayık.

gonokok a. Fr. gonocoque. Belsoğukluğu mikrobi.

gramaj a. Fr. grammage. Ekmek ve kâğıt için ağırlık ölçüsü.

gramatik s. Fr. grammatique. Dil bilgisi ile ilgili.

gramatikal s. Fr. grammatical. Dil bilgisi kurallarına uygun.

gramofon a. Fr. gramophone. Önceden özel bir madde üzerine kaydedilmiş sesleri, istenildiğinde dinleten alet, sesyazar, fonograf.

grandük a. Fr. grand-duc. Büyük bir düklüğün egemenine verilen ad.

hal a. Fr. halle. Sebze, meyve, bakliyat vb.nin satıldığı yer.

halter a. Fr. haltère. Birbirine metal sapla bağlanmış iki gülle veya disklerden yapılmış araç.

halüsinasyon a. Fr. hallucination. Sanrı.

haploloji a. Fr. haplogie. Orta hece düşmesi.

harmoni a. Fr. harmonie. Uyum, düzen, ahenk. (Fransızcada “h” sesi sessiz kabul edilip okunmaz ve bu kelime Türkçeye hem *armoni* hem de *harmoni* olarak girmiştir. Oysa Fransızcada da *armoni* şeklinde okunmaktadır.)

helen a. Fr. hellène. Yunan uygarlığının MÖ 323 ile MÖ 146 yılları arasındaki döneminde yaşamış olan halk. (*Türkçe Sözlük*’te sadece ad olarak gösterilmiştir ancak sıfat olarak kullanımları da vardır.)

helenist Fr. helléniste. 1. s. Helen kültürüne ait olan. 2. a. Helen kültürü, tarihi, dili ve edebiyatı konularında uzman olan kimse.

helenistik a. Fr. hellénistique. Büyük İskender'den sonraki Helen sanatı, tarihi, kültürü ile ilgili olan.

helikopter a. Fr. hélicoptère. Dik iniş ve çıkış yapabildiği için dar yerlerde de kullanılabilen, tepeden pervaneli, uçan taşıt.

heterojen s. Fr. hétérogène. Ayırışık.

heteroseksüel s. Fr. hétérosexuel. Karşı cinsi arzulayan.

hibrit a. Fr. hybride. Melez. (Sıfat olarak kullanımları da olmasına rağmen sadece ad olarak gösterilmiştir.)

hidra a. Fr. hydre. Hidralar takımından, 1 santimetre uzunluğundaki, vücudu torba biçiminde, ağız çevresinde 6-10 dokunacı olan tatlı su hayvanı (Hydra).

hidrojen a. Fr. hydrogène. Oksijenle birleşerek suyu oluşturan, atom numarası 1, rengi, kokusu ve tadı olmayan bir gaz, müvellidülma (simgesi H). (Yazımı burada düzeltilmiştir.)

hidrolik s. Fr. hydraulique. 1. Su ile ilgili. 2. Su veya başka bir sıvı basıncıyla işleyen (makine, cendere vb.).

hidrolog a. Fr. hydrologue. Su bilimci.

hidroloji a. Fr. hydrologie. Su bilimi.

hidrosfer a. Fr. hydrosphère. Su yuvarı.

hijyen a. Fr. hygiène. 1. Sağlık bilgisi. 2. Sağlığa zarar verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınan temizlik önlemlerinin tümü.

hijyenik s. Fr. hygiénique. 1. Sağlıklı. 2. Temiz. 3. Sağlık kurallarına uygun.

hiperaktivite a. Fr. hyperactivité. Aşırı etkinlik.

hipnotize s. Fr. hypnotisé. Hipnotizma yoluyla uyutulmuş, etki altında kalmış. (Bu örnekte olduğu gibi “é” söz konusu aksan genelde fiilden sıfat yapımında kullanılır.)

hipotetik s. Fr. hypothétique. Varsayımsal.

hipotez a. Fr. hypothèse. Varsayım.

histeri a. Fr. hystérie. Duyu bozuklukları, çırpınma, kasılmalar ve bazen inmelerle kendini gösteren bir ruhsal bozukluk, isteri.

histerik s. Fr. hystérique. Histeriye tutulmuş olan, isterik.

homojen s. Fr. homogène. Bağdaşık.

homoseksüel s. Fr. homosexuel. Bağdaşık.

hoparlör a. Fr. haut-parleur. Elektrik dalgalarını ses dalgasına çeviren ve gerektiğinde sesi yükselten alet.

hormon a. Fr. hormone. İç salgı bezlerinden kana geçen ve organların işlemlerini düzenleyen adrenalin, insülin, tiroksin vb. fizyolojik etkisi olan maddelerin genel adı.

hormonal s. Fr. hormonal. Hormonla ilgili, hormona ait.

hümanist a. Fr. humaniste. İnsancıl.

hümanizm a. Fr. humanisme. İnsancılık.

ideal Fr. idéal. 1. a. Ülkü. 2. s. Düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan. 3. Uygun.

idealist Fr. idealiste. 1. a. İdealizm öğretisine bağlı filozof. 2. s. Ülkücü.

idealize s. Fr. idéalisé. 'İdealleştirmek' anlamındaki idealize etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (Doğrusunun *idéaliser* olması gerekir.)

idealizm a. Fr. idéalisme. Ülkücülük.

ideolog a. Fr. idéologue. 1. Bir felsefi veya toplumsal öğretiye sistemli biçimde bağlanan kimse. 2. Bir ideolojinin akıl hocalığını yapan kimse. 3. Fransa'da fizikötesini ortadan kaldırarak manevi bilimleri antropolojiye ve psikolojiye dayandırmayı amaçlayan, Condillac'a bağlı felsefe okulunun taraftarı.

ideoloji a. Fr. idéologie. Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü.

ideolojik s. Fr. idéologique. İdeoloji ile ilgili.

illegal a. Fr. illegal. Yasa dışı.

illüzyon a. Fr. illusion. Göz bağı.

illüzyonist a. Fr. illusioniste. Göz bağcı.

illüzyonizm a. Fr. illusionisme. Göz bağcılık.

implant a. Fr. implant. Doku ekimi.

indeks a. Fr. index. Dizin. (İngilizceden girmiştir.)

indikatör a. Fr. indicateur. Gösterge.

informel s. Fr. informel. Biçimsel olmayan, resmî olmayan.

inisiyatif a. Fr. initiative. 1. Öncecilik, üstünlük. 2. Karar verme yetkisi. 3. Gerekli kararları almayı bilen kişinin niteliği.

integrasyon a. Fr. intégration. Bilinen bir diferansiyelin denklemini çözme işlemi.

ipotek a. Fr. hypothèque. Tutu.

ironi a. Fr. ironie. 1. Gülmece. 2. Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme.

ironik s. Fr. ironique. İroniye dayalı.

ispiyon a. Fr. espion. Birinin sırlarını, davranışlarını, düşüncelerini gözleyip başkalarına bildirerek çıkar sağlama, ispiyonlama, gammazlama.

istasyon a. Fr. station. 1. Tren, metro durağı. 2. Araştırma kuruluşu. 3. Satış, bakım, aşı vb. işler yapılan kuruluş veya yer.

isteri a. Fr. hystérie. Histeri.

isterik s. Fr. hystérique. Histerik.

izole a. Fr. isolé. Yalıtılmış. (Doğru sıfat kullanımı)

janr a. Fr. genre. Tarz, tür.

jant a. Fr. jante. Taşıtlarda, lastiklerin takıldığı tekerleğin çember biçimindeki bölümü, ispit.

japon a. Fr. Japon. Japonya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.

japone s. Fr. japonais. Kolsuz, bol ve geniş kadın giysisi.

jelatin a. Fr. gélatine.

jenerasyon a. Fr. génération. Kuşak.

jeneratör a. Fr. générateur. Üreteç.

jest a. Fr. geste. Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareket.

jeton a. Fr. jeton. Gişelerde, telefon ve türlü oyunlarda para yerine kullanılan küçük, metal veya plastik nesne.

jöle a. Fr. gelée. 1. Meyve suyunun şekerle kaynatılmasıyla istenilen yoğunlukta elde edilmiş şekerleme. 2. Et suyunun soğuduktan sonra gevşek ve esnek bir kıvam almış durumu. 3. Saçın düzgün bir biçimde uzun süre kalmasını sağlayan yağlı, parlak ve yapışkan madde.

jön Fr. jeune. 1. s. Genç. 2. a. Önemli rollerde oynayan genç erkek oyuncu, jönpömiye.

jurnal a. Fr. journal. 1. Biriyle ilgili olarak yetkililere verilen kötüleme, ihbar yazısı. 2. Günlük.

kaban a. Fr. caban. Çeşitli kumaşlardan yapılmış, kalçaya kadar inen ve paltoya benzeyen

üst giysisi.

kabare a. Fr. cabaret. 1. Çeşitli gösterilerin yapıldığı eğlence yeri. 2. Meyhane.

kablo a. Fr. câbleau. Elektrik akımı iletiminde kullanılan ve yalıtkan bir madde ile sarılı bulunan metal tel.

kabotaj a. Fr. cabotage. Bir ülkenin iskele veya limanları arasında gemi işletme işi.

kadraj a. Fr. cadrage. Sinema ve fotoğrafçılıkta görüntüyü çerçeve içine alma.

kafetarya a. Fr. cafeteria. 1. Müşterilerin kendi kendilerine servis yaptıkları lokanta. 2. Çay, kahve vb. içeceklerle bazı yiyeceklerin satıldığı yer.

kakofoni a. Fr. cacophonie. Ses uyumsuzluğu.

kalifikasyon a. Fr. qualification. Niteliklilik.

kalifiye s. Fr. qualifié. Nitelikli.

kalitatif s. Fr. qualitatif. Nitel. (Hem eril hem de dişil formu vardır ve *Türkçe Sözlük*'te eril formu kaynak gösterilerek doğru yapılmıştır).

kalite a. Fr. qualité. Nitelik.

kame a. Fr. camée. Değişik renkli üst üste iki katmandan oluşan ve üstteki katmanına kabartma bir desen yapılan değerli taş.

kamp a. Fr. camp. 1. Çadır, baraka vb. eğreti araçlardan oluşturulan konak yeri. 2. Bu yerde konaklama. 3. Kurum ve kuruluşlarda çalışanların dinlenmek, eğlenmek için gittikleri konaklama yeri. 4. Tutsakların veya siyasi sürgünlerin toplanıldığı yer. 5. Belli bir düşünce çevresinde birleşen topluluk.

kamping a. Fr. camping. Kamp kurma yeri. (İngilizceden alındığı çok açıktır.)

kanadiyen s. Fr. canadienne. Kanadalı tuzak avcılarının ceketlerine benzeyen içi kürklü veya pamuklu, şal yakalı, kemerli kruvaze ceket.

kanalize s. Fr. canalisé. 'Yönlendirmek, bir düzene koymak' anlamındaki kanalize etmek, 'yönlenmek, bir düzene konulmak' anlamındaki kanalize olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. (Doğrusunun *canaliser* olmasa gerekirken *Türkçe Sözlük*'te kaynak yanlış gösterilmiştir.)

kanser a. Fr. cancer. Bir organ veya dokudaki hücrelerin kontrolsüz olarak bölünüp çoğalmasına bağlı olarak yakın dokulara yayılmasıyla veya uzak dokulara sıçramasıyla beliren hastalık, amansız hastalık, incitmebeni, dokunmabana.

kanserojen s. Fr. cancérogène. Kanser yapıcı.

kanseroloji a. Fr. cancérologie. Kanser bilimi.

kanserolojik s. Fr. cancérologique. Kanser bilimsel.

kapasite a. Fr. capacité. 1. Bir şeyi içine alma, sığdırma sınırı, kapsama gücü, sığa. 2.

Belli bir alana sığabilecek kişi veya nesne sayısı. 3. Bir işletmenin üretim miktarı.

kapital a. Fr. capital. Sermaye.

kapitalist a. Fr. capitaliste. Anamalcı.

kapitalizm a. Fr. capitalisme. Anamalcılık.

kapitülasyon a. Fr. capitulation. Bir ülkede yurttaşların zararına olarak yabancılara verilen ayrıcalık hakları.

kargo a. Fr. cargo. 1. Yük taşıyan uçak veya gemi. 2. Uçak, gemi vb. bir taşıtla taşınan eşya, yük. 3. Bir yerden bir yere yük veya posta taşıyan şirket.

karizma a. Fr. charisme. Etkileyicilik.

karizmatik s. Fr. charismatique. Etkileyici.

kartvizit a. Fr. carte de visite. Kart.

kask a. Fr. casque. Başlı darbelerden korumak için sertleştirilmiş sentetik maddelerden yapılmış sağlam başlık.

kasket a. Fr. casquette. Genellikle erkeklerin giydiği, önü siperli başlık.

kaşe a. Fr. cachet. Damga, mühür.

kataliz a. Fr. catalyse. Bir maddenin kimyasal bir tepkimede hiçbir değişmeye uğramadan tepkimenin olmasını veya hızının değişmesini sağlayan etkisi.

katalizör a. Fr. catalyseur. Kimyasal tepkimenin olmasını veya hızının değişmesini molekül yapısını değiştirmeden sağlayan, katalitik etkiye yol açan madde.

katalog a. Fr. catalogue. Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist.

katastrof a. Fr. catastrophe. 1. Yıkım, felaket. 2. Doğal afet. 3. Bir şiir veya tiyatro oyununun sonu.

kategori a. Fr. catégorie. Aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tamamı, grup, ulam.

kategorik Fr. catégorique. 1. s. Kesin, açık. 2. z. Kesinlikle, şartsız olarak.

kategorize s. Fr. catégorisé. 'Sınıflamak, ayıklamak' anlamlarındaki kategorize etmek birleşik fiilinde kullanılır. (Doğrusu *catégoriser* olmalıydı.)

keton a. Fr. céton. Karbonil grubuna iki alkil kökünün bağlanmasıyla türeyen birleşik.

kermes a. Fr. kermesse. Bir derneğe, bir çalışmaya yardım sağlamak amacıyla genellikle açık havada satış yapılarak gelir sağlanan toplantı.

kırlent a. Fr. quirlende. Çiçek veya yaprak işlemeli süs.

kilogram a. Fr. kilogramme. Bin gramlık bir ağırlık ölçü birimi, kilo (kg).

klan a. Fr. clan. Boy.

klas a. Fr. classe. Sınıf.

klasik a. Fr. classique. 1. Üzerinden çok zaman geçtiği hâlde değerini yitirmeyen, türünde örnek olarak görülen eser. 2. XVII. yüzyıl Fransız dili, sanatı ve yazarları ile ilgili olan. 3. Alışılmış.

klasisizm a. Fr. classicisme. Eski Yunan, Roma sanatından, edebiyatından kaynaklanan, XVII. yüzyılda Fransa'dan yayılan sanat ve edebiyat çıkışı.

klasman a. Fr. classement. Bölümleme, sınıflama, tasnif.

klozet a. Fr. closette. Alafranga tuvalet.

koalisyon a. Fr. coalition. Çeşitli güçlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan birlik, ortak yönetim.

kod a. Fr. code. Harf, şifre.

kolaj a. Fr. collage. Kesyap.

kolej a. Fr. collège. Öğretim programında yabancı bir dil öğretimine ağırlık veren okul.

kolektif s. Fr. collectif. Birçok kimseyi veya nesneyi içine alan, birçok kişi ve nesnenin bir araya gelmesi sonucu olan.

koleksiyon a. Fr. collection. Öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü, derlem.

kolektör a. Fr. collecteur. Atık suların akmasını sağlayan boru.

koloni a. Fr. colonie. 1. Sömürge. 2. Göçmen topluluğu veya bu topluluğun yerleştiği yer. 3. Birlik durumunda yaşayan aynı türden organizmaların oluşturduğu topluluk.

kolye a. Fr. collier. Ucuna süs eşyaları konularak boyna takılan takı.

komple s. Fr. complet. 1. Dolu. 2. Eksiksiz, gerekli her şeyi tamam olan, tam. 3. Bütünü aynı şeyden olup bir takım oluşturan.

kompetitif a. Fr. compétitif. Rekabetçi. (Sıfat olması gerekiyor).

komplikasyon a. Fr. complication. Karmaşıklık.

komplike s. Fr. compliqué. Karmaşık.

kompoze s. Fr. composé. 'Ögelerini birleştirmek, bütünleştirmek, yeniden oluşturmak' anlamlarındaki kompoze etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (Doğrusunun *composer* olması gerekiyor.)

konstantre s. Fr. consantré. Yoğun, derişik.

konservatif a. Fr. conservative. Sağlığın korunması, işlevlerin yeniden kazanılması veya vücut yapılarının tamirinde varis çorabı, bandaj vb. malzemeler kullanılarak yapılan tedavi yöntemi. (Eril formu *conservatif* olan bu kelimenin dişil formu *conservative*

şeklindedir ve *Türkçe Sözlük*'te eril formu alınmışken dişil formu kaynak gösterilmiştir.)

kontör a. Fr. compteur. 1. Belirli bir sürenin bir birim olarak kabul edildiği ve telefonda toplam konuşma süresinin kaç birim olduğunu sayısal olarak gösteren araç. 2. Telefon, gaz, su vb.nde tüketim birimi.

kortej a. Fr. cortège. Bir devlet büyüğünün yanında bulunan kimseler, maiyet.

korkteks a. Fr. cortex. Kabuk, dış katman.

kreasyon a. Fr. creation. Yaratma işi.

kredi a. Fr. crédit. 1. Borç ödemede güvenilir olma durumu. 2. Ödünç alınan veya verilen mal, para. 3. Belli bir öğrenimin tamamlanması için öğrencilerden istenen her türlü kuramsal ve uygulamalı çalışmalar göz önünde tutularak bir yarıyıl veya bir öğretim yılı okutulan herhangi bir dersin, okul programı bütünlüğü içindeki değerini nicelik olarak gösteren birim.

kreatif a. Fr. créatif. Yaratıcı. (Doğru cinsiyet formu kaynak gösterilmiştir.)

kreatör a. Fr. créateur. Yaratımcı.

kurs a. Fr. cours. Resmî ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen derslere dayanan ve belli bir süresi olan eğitim etkinliği.

kursiyer a. Fr. coursier. Kurs öğrencisi.

kurye a. Fr. courrier. 1. Genellikle elçilik postasını yerine ulaştırmakla görevli kimse. 2. Posta, kargo, mektup vb. gönderileri alıcıya ulaştıran kimse. 3. Uçakla gönderilen mektup, koli veya havale.

kuzen a. Fr. cousin. Erkek yeğen.

kuzin a. Fr. cousine. Kız yeğen.

kültür a. Fr. culture. T arihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. 3. Bireyin kazandığı bilgi. 4. Tarım.

kültürel s. Fr. culturel. Kültüre ilişkin, kültürle ilgili.

küratör a. Fr. curateur. Müze, kütüphane, sergi, hayvanat bahçesi vb.ni yöneten ve etkinliklerini düzenleyen yetkili kimse.

küvet a. Fr. cuvette. İçinde bazı şeyler veya el yıkanan kap. 2. Banyoda içinde yıkanılan tekne.

labirent a. Fr. labyrinthe 1. Çıkış yeri kolay bulunamayacak kadar karışık koridorları olan

yapı.

laik s. Fr. laïque. Din işlerini devlet işlerine karıştırmayan, devlet işlerini dinden ayrı tutan.

lake s. Fr. laqué. Lak ile cilalanmış.

lamaist s. Fr. lamaïst. Lamacı.

lamaizm a. Fr. lamaïsm. Lamacılık.

lambader a. Fr. lampadaire. Odaların genellikle köşelerine konulan, ayaklı aydınlatma aracı.

lambri a. Fr. lambris. 1. Bir yapının iç duvar kaplaması. 2. Tavana yapılan ahşap kaplama.

lanse s. Fr. lancé. Önceleme.

lav a. Fr. lave. Yanardağların püskürme sırasında yeryüzüne çıkardıkları, dünyanın derinlik-lerinden gelen kızgın, erimiş maddeler, püskürtü.

lavabo a. Fr. lavabo 1. Üzerinde su muslukları bulunan, porselen, emaye, sac vb.nden yapılmış, el, yüz, bulaşık yıkamaya yarar, çukur yer veya eşya. 2. Tuvalet.

lavaj a. Fr. lavage 1. Bir işlem sonrası, metal yüzeyleri su ile yıkama. 2. Bir organı su vererek yıkayıp temizleme.

lavman a. Fr. lavement 1. Anüs yoluyla kalın bağırsağa tanı veya tedavi amacıyla sıvı verme. 2. Bu iş için kullanılan alet ve sıvı.

legal s. Fr. légal. Yasal.

lejyon a. Fr. légion. 1. Eski Romalılarda piyade ve süvarinin oluşturduğu askerî birlik. 2. Fransa'da genellikle yabancılardan kurulu, birkaç takımdan oluşan piyade birliği.

lejyoner a. Fr. légionnaire ask. 1. Lejyon asker. 2. Yabancı uyruklu sporcu.

leksikograf a. Fr. lexicographe Sözlükçü.

leksikografi a. Fr. lexicographie Sözlükçülük.

leksikolog a. Fr. lexicologue Sözcük bilimci.

leksikoloji a. Fr. lexicologie Sözcük bilimi.

leksikolojik s. Fr. lexicologique Sözcük bilimi ile ilgili.

lektör a. Fr. lecteur. 1. Okutman. 2. Yayınevlerinde yayımlanması düşünülen eserleri inceleyerek değerlendiren kimse.

lengüist a. Fr. linguist. Dil bilimci.

lengüistik a. Fr. linguistique. Dilbilimi.

lesepassé a. Fr. laissez-passer. 1. Bir sınırdan geçebilmek için verilen yazılı izin. 2. Bu izni gösteren belge.

levanten a. Fr. levantin. 1. Özellikle Tanzimat sonrasında büyük liman kentlerinde

yoğunlaşan ve ticaretle uğraşan, Hristiyanlara verilen ad, tatlısu Frengi. 2. s. Avrupalı gibi görünmeye özenen, züppe tavrılı.

lezar a. Fr. lézard. Kertenkele derisinin sepilenmesiyle elde edilen bir deri türü.

lezbiyen a. Fr. lesbienne. Sevicî.

lezbiyenizm a. Fr. lesbianisme. Sevicilik.

lezyon a. Fr. lésion. Doku bozukluğu.

liberal s. Fr. liberal. 1. Hürriyet ve serbestlikle ilgili. 2. Serbest ekonomiden yana olan liberalist. 3. Hoşgörülü.

liberalist s. Fr. libéraliste. Liberal.

liberalizm a. Fr. libéralisme. 1. Serbestlik. 2. Erkinçilik.

likide s. Fr. liquidé. Alacak ve verecekleri hesaplayarak sonucu belirlenmiş.

likidite a. Fr. liquidité. Akışkanlık.

likit s. Fr. liquide. 1. Sıvı. 2. Nakit.

likör a. Fr. liqueur. Meyve veya bazı bitkiler ile alkol, esans karışımından yapılan şekerli içki.

lim a. Fr. lime. Küçük limon.

limit a. Fr. limite. Sınır.

lir a. Fr. lyre. Kaynağı mi-ütolojik çağlara dayanan kırıltılı bir çalgı.

liret a. Fr. lirette. İtalya'nın para birimi.

lirik s. Fr. lyrique. 1. Coşkunun, ilhamla dolu. 2. a. Çok etkili, coşkunun, genellikle kişisel duyguları dile getiren edebiyat. 3. Eski Yunan edebiyatında lir eşliğinde söylenen (şair).

lirizm a. Fr. lyrisme. Kişisel duyguların ilham yolu ile coşkulu ve etkili anlatımı.

lise a. Fr. lycée. 1. Sekiz yıllık ilköğretimden sonra en az dört yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu, ortaöğretim.

literatür a. Fr. littérature. 1. Edebiyat. 2. Kaynak.

logaritma a. Fr. logarithme Bir üssel eşitlikte taban ve sonuç belirliken üssün bulunması yolu.

logaritmik s. Fr. logarithmique. Logaritmaya ilişkin.

lojik s. Fr. logique 1. Mantıkla ilgili. 2. Mantıklı. 3. a. Mantık.

lojistik a. Fr. logistique 1. ask. Geri hizmet. 2. s. Geri hizmetle ilgili. 3. Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması. 4. Modern mantık.

lojman a. Fr. logement Bir kuruluş veya iş yerindeki çalışanlara parasız veya az bir kira

karşılığında verilen konut.

lokal a. Fr. local. 1. Müzikli eğlencelerin yapıldığı yer. 2. Dernekevi. 3. s. Yöresel. 4. s. Yerel.

lokalizasyon a. Fr. localisation. Kuruluş yeri seçimi.

lokalize a. Fr. localisé. "Yerini ve niteliğini belirlemek, sınırlamak" anlamındaki lokalize etmek, "yeri ve niteliği belirlenmek, sınırlanmak" anlamındaki lokalize olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. (Doğru kaynak gösterimi *localiser* olmalıydı).

lokatif a. Fr. locatif. Bulunma durumu.

losyon a. Fr. lotion. Deri ve saç bakımında kullanılan alkollü veya alkolsüz, kokulu sıvı.

lösemi a. Fr. leusémie. Kan kanseri.

lünet a. Fr. lunette. Gözlük.

lüks Fr. luxe. 1. a. Giyimde, eşyada, harcamada aşırı gitme, gösteriş, şatafat. 2. s. Gösterişli, şatafatlı olan. 3. s. Aşırı, fazla olan.

maç a. Fr. match. Karşılaşma.

madam a. Fr. madame. 1. Fransada evli kadınlara verilen unvan. 2. Türkiyede Müslüman olmayan evli kadın.

majeste a. Fr. majeste. 1. Devlet başkanları için kullanılan san. 2. Hükümdarlara verilen san.

majör a. Fr. majeur. 1. Büyük ve önemli. 2. Bir makam, bir akort veya bir aralığın oluşma biçimi.

maksi s. Fr. maxi. Uzun.

maksimal s. Fr. maximale. 1. Azami. 2. Maksimum.

maksimum s. Fr. Azami.

makyaj a. Fr. maquillage. Yüzü güzelleştirmek için boyama, yüz boyama.

mamut a. Fr. mammoth. Filgillerden, dördüncü zamanda Avrupa ve Asya'da yaşamış olan, şimdi ancak fosili bulunan iri, kıllı bir hayvan.

manipülasyon a. Fr. manipulation. 1. Yönlendirme. 2. Seçme, ekleme ve çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme.

manipülatör a. Fr. manipulateur. Manipleyi kullanan kimse.

manşet a. Fr. manchette. 1. Gömleğin kol ağzına geçirilen, genellikle çift katlı kumaştan yapılan bölüm, kolluk. 2. Gazetelerin ilk sayfasına iri puntolarla konulan başlık.

mantalite a. Fr. mentalité. Anlayış.

manyak s. Fr. maniaque. Maniye yakalanmış.

manyetize s. Fr. magnétisé. Manyetizma ile etki altına alınmış.

marke s. Fr. marqué. "Takım oyunlarında karşı takımdaki bir oyuncuyu yakından izlemek, tutmak, gölgelemek, markaja almak" anlamındaki marke etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (Doğru kaynak gösterimi *marquer* olmalıydı.)

markör a. Fr. marquer. Önemli ibareleri işaretlemeye yarayan kalem.

maske a. Fr. masqué. 1. Boyalı karton, kumaş veya plastikten yapılan ve başkalarınca tanınmamak için yüze geçirilerek kullanılan yapma yüz. 2. Korunmak için özel olarak yapılıp yüze geçirilen şey.

maskülen s. Fr. masculin. Erkeksi.

masör a. Fr. maseur. Erkek masajcı.

masöz a. Fr. masseuse. Kadın masajcı.

melodi a. Fr. mélodie. Ezgi.

melodik s. Fr. mélodique. Ezgili.

menopoz a. Fr. ménopause. Kadınlarda gebe kalma ve doğurma yeteneğinin sona ermesi, âdetten kesilme, yaş dönümü.

mentor a. Fr. mentor. Yönder.

menü a. Fr. menu. Yemek listesi.

metabolizma a. Fr. métabolisme. Canlı organizmada veya canlı hücrelerde hareketi, enerjiyi sağlamak için oluşan, biyolojik ve kimyasal değişimlerin bütünü, özümlemenin ve yadımlamanın toplamı.

metafor a. Fr. métaphore. Mecaz.

metaforik s. Fr. métaphorique. Metaforla ilgili.

metatez a. Fr. métathèse. Göçüşme.

meteor a. Fr. meteor. Gök taşı.

meteorit a. Fr. météorite. Gök taşı.

meteorolog a. Fr. météorologue. Hava tahmincisi.

meteoroloji a. Fr. météorologie. Hava koşullarında meydana gelen değişimleri, iklim türlerini araştırıp hava durumu tahminlerinde bu-lunan bilim dalı, hava bilgisi.

meteorolojik s. Fr. météorologique. Meteoroloji ile ilgili olan.

mikrop a. Fr. microbe. Mikroskopla görülebilen, çürümeye, mayalanmaya ve hastalıklara yol açan bir hücreli canlı.

mikroskobik s. Fr. microscopique. Mikroskopla görülebilecek kadar küçük olan.

mikroskop a. Fr. microscope. Bir mercek yardımıyla küçük nesneleri büyütüp daha belirgin duruma getirmeye ve çıplak gözle görünmeyenlere göstermeye yarayan alet.

mil a. Fr. mille. Karada 1609, denizde 1852 metre olarak kabul edilen bir uzaklık ölçü

birimi.

milföy a. Fr. millefeuille. Milföy hamuru.

milis a. Fr. milice. 1. Savaş sı-rasında orduya yardımcı olarak toplanan silahlı halk gücü. 2. Bazı ülkelerde yardımcı güvenlik gücü.

militan a. Fr. militant. 1. Bir düşüncenin, bir görüşün başarı kazanması için savaşı, mücadele eden kimse. 2. Bir siyasal örgütün etkin üyesi.

milyar a. Fr. milliard. 1. Milyon kere bin, bin milyon, 1.000.000.000. 2. Bu sayının adı, bilyon.

milyarder a. Fr. milliadaire 1. Bir veya daha çok milyarı olan kimse. 2. Maddi varlığı bakımından zengin sayılan kimse.

milyon s. Fr. million 1. Bin kere bin, 1.000.000. 2. a. Bu sayının adı.

milyoner a. Fr. millionnaire 1. Bir veya daha çok milyonu olan kimse. 2. Maddi varlığı bakımından zengince sayılan kimse.

mobil s. Fr. mobile. 1. Hareketli, taşınabilir. 2. a. Parçalar hâlinde yapılmış olup hava hareketleriyle kımıldayan heykel.

mobilize s. Fr. mobilisé. Hareketli.

molekül a. Fr. molécule. 1. Element veya bileşikler oluşturan ve onların özgül niteliklerini gösteren en küçük birim, madde. 2. Fiziksel kimyada bir veya birkaç atomun birleşmesinden oluş-an, birkaç çekirdek veya elektronlu yapı.

moleküler s. Fr. moléculaire Moleküle ilişkin, moleküle ilgili.

monolog a. Fr. monologue. Bir oyunda, kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma. 2. Bir kişinin dinleyicilere anlattığı, genellikle güldüren olay.

monte a. Fr. monté. Montaj. (Dopru kaynak gösteriminin *monter* olması gerekir.)

morfem a. Fr. morphème. Biçimbirim.

motivasyon a. Fr. motivation. İsteklendirme.

motive a. Fr. motivé. "İsteklen-dirmek, güdülemek" anlamındaki motive etmek, "isteklenmek, güdülenmek" anla-mındaki motive olmak birleşik fiillerinde geçen bir söz. (Doğru kaynak gösteriminin *motiver* şeklinde olması gerekir.)

mutasyon a. Fr. Değişim.

müze a. Fr. musée. Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı.

naif s. Fr. naïf 1. Saf, deneyimsiz. 2. Güzel sanatların özellikle resim alanında kendi kendini yetiştirmiş sanatçısı veya onun yapıtı.

narsisizm a. Fr. narcissisme. Özseverlik.

narsist s. Fr. narcissiste. Özsever.

natür a. Fr. nature Doğa.

natüralist s. Fr. naturaliste Natüralizm akımını benimseyen (kimse).

natüralizm a. Fr. naturalisme. Doğalcılık.

natürel s. Fr. naturel Doğal: Natürel renk.

natürist s. Fr. natüriste. Doğacı.

natürizm a. Fr. naturisme. Doğacılık.

natürmort a. Fr. nature morte. Ölüdoğa.

nevrotik s. Fr. névrotique. Sinirsel.

nevroz a. Fr. névrose. Genellikle bunalım ve beden görevleri üzerinde yakınmalarla beliren, kişiliğin ve uyumun bütününe etkilemeyen, ruhsal kaynaklı sinir hastalığı, sinirce.

norm a. Fr. norme. 1. Yargılama ve değerlendirmenin kendisine göre yapıldığı ölçüt, uyulması gereken kural, düzgü.

normal a. Fr. normale. Kurala uygun.

not a. Fr. note. Bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı.

numen a. Fr. noumène. Nesnenin kendisi, görüngü karşıtı.

nüans a. Fr. nuance. Ayrıntı.

nütasyon a. Fr. nutation. Üğrüm.

obez s. Fr. obèse. Çok şişman.

obezite a. Fr. obésité. Çok şişmanlık.

obje a. Fr. objet. Nesne.

objektif s. Fr. objectif. Nesnel.

objektivite a. Fr. objectivité. Nesnellik.

ofans a. Fr. offence. Atak.

ofansif s. Fr. offensive. Atağa dayalı. (Eril formu alınıp dişil formu kaynak gösterilmiştir.)

omnivor s. Fr. omnivore. Hem et hem de ot ile beslenen canlı.

ons a. Fr. once. Genellikle gümüş, altın ve platin gibi kıymetli metallerin veya elmas, yakut gibi değerli taşların kütlelerinin ölçülmesi için kullanılan, Fransa'da 30,59 gr, İngiltere'de 28,349 gr ağırlığında bir ağırlık ölçüsü birimi.

onur a. Fr. honneur. 1. İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis. 2. Başkalarının gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, şeref, itibar.

operasyon a. Fr. operation. 1. Dizi eylem. 2. Güvenlik güçlerince suçluların yakalanması

için düzenlenen dizi eylem.

operatör a. Fr. operateur. 1. Cerrah. 2. İşletmeci.

operatris a. Fr. opératrice. Kadın operatör.

oral s. Fr. oral. 1. Ağızcıl. 2. Sözlü.

organ a. Fr. organe. Vücudun, belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, uzuv.

organel a. Fr. organel. Hücre içerisinde bulunan kendi içinde özelleşmiş yapı.

organizasyon a. Fr. organisation 1. Düzenleme. 2. Devlet, idare, toplum vb.nin düzenleniş biçimi. 3. Düzenli bir grubun üyeleri-nin tamamı. 4. Kuruluş, kurum, teşkilat.

organizatör a. Fr. organisateur Düzenleyici.

orijin a. Fr. origine. Soy sop, köken.

orijinal s. Fr. original. Özgün.

otel a. Fr. hôtel. Yolcu ve turistlere geceleme imkânı sağlamak, bunun yanında yemek, eğlence vb. hizmetleri sunmak amacıyla kurulmuş işletme.

otogar a. Fr. autogare. Şehirler arası çalışan motorlu taşıtların yolcularını aldıkları ve indirdikleri yer.

otokrasi a. Fr. autocratie. Hükümdarın, bütün siyasi kudreti elinde bulundurduğu yönetim biçimi.

otomasyon a. Fr. automation. Özişler.

otomobil a. Fr. automobile. Motorlu, dört tekerlekli kara taşıtı

otorite a. Fr. autorité 1. Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü, yetke, sulat, velayet.

ozon a. Fr. ozone. Molekülünde üç atom bulunan oksijenden oluşan, ağır kokulu, gaz durumundaki basit element.

önolog a. Fr. oénologie. Şarapla ve şarap yapımıyla ilgilenen kimse.

önoloji a. Fr. oénologie. Şarapla ve şarap yapımıyla ilgilenen bilim dalı.

ötanazi a. Fr. euthanasie. Ölme hakkı

pratik s. Fr. pratique. Kolaylıkla uygulanabilir, kullanışlı.

prediksiyon a. Fr. prédiction. Kehanet.

prematüre s. Fr. prématuré. Erken doğan.

prensip a. Fr. principe. İlke.

prese s. Fr. pressé. Sıkıştırılmış.

prezante s. Fr. présenté. "Tanıtmak" anlamındaki prezante etmek birleşik fiilinde geçen bir söz. (Doğru kaynak gösterimi *présenter* olmalıydı.)

primitif s. Fr. primitif. İlkel. (Eril formu alınıp eril formu kaynak gösterilmiş dolayısıyla doğru bir kullanım söz konusu.)

problem a. Fr. probleme. 1. Teoremler veya kurallar yardımıyla çözülmesi istenen soru, mesele. 2. Sorun.

projeksiyon a. Fr. projection. 1. Bir film veya belgenin ışık kaynağından çıkan ışınlarla ekran veya perde üzerinde görüntüsünün oluşturulma işi, iz düşümü. 2. Bu yolla oluşturulan görüntü, iz düşümü.

projektör a. Fr. projecteur. Işıldak.

protein a. Fr. protéine. Canlı hücrelerin ana maddesini oluşturan, genellikle sülfür, oksijen ve karbon ögeleri bulunan amino asit birleşiminden oluşmuş, yumurta akı, et, süt vb. yiyeceklerde bulunan, karmaşık yapıli doğal madde.

protokol a. Fr. protocole. 1. Bir toplantı, oturma, soruşturma sonunda imzalanan belge. 2. Diplomatlar arasında yapılan anlaşma tutanağı.

prototip a. Fr. prototype. İlk örnek, model.

psikoloji a. Fr. psychologie. 1. Ruh bilimi, ruhiyat. 2. Bir grubu, bir bireyi belirleyen hareket et-me, düşünme, duygulanma biçimlerinin bütünü.

psikolojik s. Fr. psychologique. 1. Ruh bilimsel. 2. Ruhsal.

psikoz a. Fr. psychose. Türlü sebeplerle kişiliğin bütünlük ve uyum gücünü geniş ölçüde yıkan ruhsal bozukluk.

puan a. Fr. point. 1. Çeşitli sporlarda kullanılan ölçüsü ve değeri değişken birim. 2. Genellikle test biçimindeki sınavlarda cevaplandırılacak soruların sayı olarak değeri veya cevaplayanın başarı değeri. 3. Kumaşlardaki benek, nokta

puset a. Fr. poussette Elle sürülen, hafif, küçük çocuk arabası.

püre a. Fr. purée. Sebzeyi, eti ezerek veya süzgeçten geçirerek elde edilen ezme: Patates püresi. Kestane püresi.

radikal s. Fr. radical. Kökten.

radyatör a. Fr. radiateur 1. Hava, su veya buharı ısıtmak veya soğutmak suretiyle meydana gelen sıcaklığı veya soğukluğu yayan, böylece ısıtma ve soğutmada kullanılan cihaz.

radio a. Fr. radio. 1. Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi. 2. Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş.

radioaktif s. Fr. radioactive. Işın etkin.

radiofoni a. Fr. radiophonie. . Elektromanyetik dalgaların özelliklerinden yararlanarak

sesleri ileten sistem.

radıyofonik s. Fr. radiophonique Radyo ile ilgili, radyo ile yayımlanan

radıyoloji a. Fr. radiologie Işın bilimi.

radıyolojik s. Fr. radiologique Radyoloji ile ilgili.

randevu a. Fr. rendez-vous. Belli bir saatte, belli bir yerde iki veya daha çok kişi arasında kararlaştırılan buluşma.

rapor a. Fr. rapport. Herhangi bir işte, bir konuda yapılan inceleme, araştırma sonucunu, düşünceleri veya tespit edilenleri bildiren yazı, yazanak.

raportör a. Fr. rapporteur. Bir komisyonun verdiği kararların gerekçesini kaleme alıp genel kurul karşısında savunmakla görevlendirilen üye.

rasyonalist s. Fr. rationaliste. Akılcı.

rasyonalite a. Fr. rationalité. Ussallık.

rasyonalizasyon a. Fr. rationalisation. Ussallaştırma.

rasyonalizm a. Fr. rationalisme. Akılcılık.

rasyonel s. Fr. rationnel Akla uygun, aklın kurallarına dayanan, ölçülü, ussal, hesaplı.

reaktif a. Fr. réactif. Ayıraç, belirteç.

realist s. Fr. realiste. Gerçekçi.

realizasyon a. Fr. réalisation Gerçekleştirme.

realizm a. Fr. réalisme. Gerçekçilik.

reel s. Fr. réel. Gerçek.

reform a. Fr. réforme Düzeltme

reformist a. Fr. réformiste Düzeltmeci.

refüj a. Fr. refuge Orta kaldırım.

reklam a. Fr. réclame 1. Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol.

rektifiye a. Fr. rectifier. Motor yenileme.

repertuar a. Fr. répertoire. Bir tiyatro kurulunun oynamak için seçip hazırlamış olduğu oyunların listesi.

replik a. Fr. réplique. Oyuncunun sözü karşısındakine bira-kırken söyleyeceği son söz.

reseptör a. Fr. récepteur. Almaç.

resesif s. Fr. récessi. Çekinik.

resesyon a. Fr. recésion. Durgunluk.

ritüel a. Fr. ritüel. 1. Ayin. 2. s. Âdet hâline gelmiş.

roket a. Fr. roquette. 1. Atış sırasında mekanik olarak yön verilen, yörüngesinin

başlangıcında öz itmeli olarak yol alan ve daha sonra yalnız balistik kanunlarına bağlı kalan mermi. 2. Bir çeşit füze.

romantik s. Fr. romantique. Davranışlarında duygu ve coşkunun aşırı ölçüde etkisi bulunan.

rotasyon a. Fr. rotation Yer değiştirme.

rozet a. Fr. rosette. Yakaya takılmak için çeşitli biçimlerde yapılan, bir kuruluşun sembolü sayılacak genellikle küçük metal nesne.

röportaj a. Fr. reportage. Konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı.

rövanş a. Fr. revanche. Sporda veya oyunda yenilmiş olanın aynı rakiple oynadığı ikinci oyun.

ruj a. Fr. rouge. Türlü renklerde dudak boyası.

rutin s. Fr. routine. 1. Sıradanlık, çeşitlilik göstermeyen, alışlagelmiş düzen içinde yapılan. 2. a. Yapılması alışkanlık hâline gelmiş iş.

sabotaj a. Fr. sabotage. Baltalama.

sabote a. Fr. saboté. Baltalama. (Doğru kaynak gösterimi *saboter* olmalıydı.)

safari a. Fr. safari 1. Afrika'nın doğusunda toplu olarak yapılan vahşi hayvan avı. 2. Toplu olarak ava çıkma.

salamanje a. Fr. salle à manger. Yemek odası.

salon a. Fr. salon. Bir evde konukları ağırlamakta kullanılan en geniş oda.

santimantal s. Fr. sentimental Duygulu, içli, hassas.

santimetre a. Fr. centimètre mat. Bir metrenin yüzde biri uzunluğunda bir ölçü birimi, santim (cm).

satanist a. Fr. sataniste Şey-tana tapan kimse.

satanizm a. Fr. satanisme Şey-tana tapma.

segment a. Fr. segment. Bir or-gan, yapı veya bütünün doğal veya yapay olarak sınırlanmış her bir bölümü.

sekreter a. Fr. secrétaire. 1. Özel veya kamu kuruluşlarında belli bir makama, kişiye yardımcı olmak amacıyla haberleşmeyi sağlayan, yazışma yapabilen görevli. 2. Özel kuruluşlarda veya kamu kuruluşlarında yönetim ve yazışmalardan sorumlu kimse, yazman.

sektör a. Fr. secteur. 1. Bölüm, kol, dal, kesim. 2. Aynı işi yapan topluluk.

seleksiyon a. Fr. sélection. 1. Seçme. 2. Ayıklanma.

selektif s. Fr. sélectif. Seçmeli. (Eril formu alınıp eril formu kaynak gösterilmiştir.)

selektör a. Fr. sélecteur. 1. Tahılı yabancı maddelerden ayırmak için kullanılan aygıt. 2.

Taşıtlarda farların uzun ve kısa uzaklıkta yanmasını sağlayan araç.

seman a. Fr. ciment. Diş köklerini kaplayan sert madde.

semantik Fr. sémantique 1. a. Anlam bilimi. 2. s. Anlam bilim-sel.

sembol a. Fr. symbole. Simge.

sembolik s. Fr. symbolique. Simgesel.

sembolist s. Fr. symboliste. Simgeci.

sempati a. Fr. sympathie. Sıcakkanlılık.

sempatik s. Fr. sympathique. Sıcakkanlı.

sendika a. Fr. syndicat. İşçilerin veya işverenlerin iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular bakımından çıkarlarını korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik.

senkron s. Fr. synchrone. Eş zaman, asenkron karşıtı.

senkroni a. Fr. synchronie. Eş zamanlılık.

senkronik s. Fr. synchronique. Eş zamanlı.

senkronizasyon a. Fr. synchronisation. Eşleme.

septik s. Fr. sceptique. Kuşkucu.

septisizm a. Fr. scepticisme. Kuşkuculuk.

sertifikasyon a. Fr. certification Onaylama.

servis a. Fr. service. 1. Sofrada hizmet etmekle görevli kimsenin yaptığı iş ve bu işin yapılma biçimi, sofra hizmeti. 2. Yemekte gerekli olan tabak, çatal, bıçak, kaşık, peçete vb. şeylerin tümü.

sezaryen a. Fr. césarienne. tıp Karın ve döl yatağının kesilerek bebeğin alınmasına dayanan doğum yöntemi.

sezon a. Fr. saison. 1. Mevsim. 2. Belirli bir süre.

silindir a. Fr. cylindre. Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel iki yüzeyin sınırladığı cisim, üstüvane.

silo a. Fr. silo. Tahıl vb. ürünlerin korunduğu, saklandığı veya depolandığı, genellikle silindir biçiminde ambar.

silüet a. Fr. silhouette. 1. Karaltı.

sinema a. Fr. cinéma 1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi. 2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı.

sinerji a. Fr. synergie 1. Artı güç. 2. Görevdaşlık.

sinonim s. Fr. synonyme. Eş anlamlı.

sinüs a. Fr. sinus. Organların veya dokuların arasında bulunan boşluklar.

sinüzit a. Fr. sinusite. Ateş, baş ağrısı, burun tıkanıklığı ve akıntısı ile beliren yüz sinüslerinin iltihaplanması.

sinyal a. Fr. signal. Bir şey bildirmek için verilen işaret.

siren a. Fr. sirène. İtfaiye, cankurtaran ve polis araçlarında bulunan, tiz ses çıkaran uyarıcı alet.

sistem a. Fr. système. Düzen.

sistematik s. Fr. systématique Sistemli.

slogan a. Fr. slogan. Bir dü-şünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı söz, motto.

solidarist s. Fr. solidariste. Dayanışmacı.

solist a. Fr. soliste. Bir müzik eserini tek başına söyleyen, çalan sanatçı.

sonar a. Fr. sonar. 1. Batmış olan nesnenin, yüzeye yakın balıkların yerini ve durumunu yansıtan ses dalgalarıyla belirleyen sistem. 2. Bu sistemden yararlanılarak yapılmış, denizaltılarda kullanılan cihaz.

sosis a. Fr. saucisse. Kıyılmış etin baharatla yoğurulduktan sonra ya tam ya da yarı pişirilerek hayvan bağırsağı içine doldurulmasıyla hazırlanan bir yiyecek türü.

sosyal s. Fr. social. Toplumsal.

sosyalist a. Fr. socialiste. Toplumcu.

sosyalistik s. Fr. socialistique. Toplumculukla ilgili, toplumculuğa ait.

sosyetik s. Fr. sociétique. 1. Sosyete ile ilgili. 2. Yüksek sınıfın yaşama biçimine özenen, asortik.

sosyokültürel s. Fr. socioculturel Aynı anda bir toplumu veya toplumsal bir grubu ve ken-dine özgü olan kültürü ilgilendiren.

sosyolengüistik a. Fr. sociolinguistique. Dil, toplum ve kültür arasındaki ilişkileri konu edinen dil bilimi dalı.

sosyolog a. Fr. sociologue Toplum bilimci.

spazm a. Fr. spasme. Özellik-le kalp, mide, bağırsak ve kasların elde olmadan kasılması.

spekülatif s. Fr. spéculatif. 1. Kurgusal. 2. Saptırıcı.

sperm a. Fr. sperme. Meni.

spesifik s. Fr. spécifique. Özelliikli.

sportif s. Fr. sportif. Sporla ilgili. (Doğru cinsiyet formu kullanılarak kaynak gösterilmiştir.)

staj a. Fr. stage. Herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi

sterilizasyon a. Fr. stérilisation Arınlık.

stil a. Fr. style. Üslup, biçem.

sterilize s. Fr. stérilisé. Bozulmasına yol açabilecek mikroorga-nizmalardan ve mayalardan sterilizasyon yöntemiyle arınmış olan.

subjektif s. Fr. subjectif. Öznel, objektif karşıtı. (Doğru cinsiyet formu kullanılarak kaynak gösterilmiştir.)

sürpriz a. Fr. surprise. Şaşırtı.

sürrealist s. Fr. surréaliste. Gerçeküstücü.

sürrealite a. Fr. surréalité. Gerçeküstü.

sürrealizm a. Fr. surréalisme. Gerçeküstücülük.

şampiyon a. Fr. champion. Ulusal ve uluslararası bir yarışmada ilk dere-ceyi alan, birinci olan kimse veya takım, böke.

şampiyona a. Fr. championnat. 1. Şampiyonluk yarışması, bökeli. 2. Şampiyonluk, bökeli.

şanson a. Fr. chanson. Mısra dizisi, melodi.

şantör a. Fr. chanteur. Erkek şarkıcı.

şantöz a. Fr. chanteuse. Kadın şarkıcı.

şarjör a. Fr. chargeur. Otomatik silahlarda, belli sayıda mermi taşıyan ve bu mermileri namluya arka arkaya sürmeye yarayan mekanizma.

şart a. Fr. charte. Temel kural belgesi.

şato a. Fr. château. 1. Avrupa'da soylu kimselerin oturduğu, çevresi hendek, sur ve kulelerle çevrili konak. 2. Geniş toprağı olan büyük konut.

şef a. Fr. chef. 1. Yetki ve sorum-luluğı olan, yöneten kimse. 2. Önder, lider.

şezlong a. Fr. chaiselongue Üzerine uzanılabilecek biçimde ayarlanan, döşeme yerine bez gerilen bir tür taşınabilir koltuk.

şimendifer a. Fr. chemin de fer. 1. Demir yolu. 2. Tren.

şike a. Fr. chiqué. Bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma.

şizofren a. Fr. schizophrène. Şizofreniye tutulmuş kimse.

şizofreni a. Fr. schizophrénie. Gerçeklerle olan ilişkilerin büyük ölçüde azalması, düşünce, duygu ve davranış alanlarında önemli bozulmaların ortaya çıkması vb. belirtiler gösteren bir ruh hastalığı.

şoför a. Fr. chauffeur. Sürücü.

şok a. Fr. choc. Ani bir değişik-lik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık.

şoke s. Fr. choqué. "Birdenbire şaşırtmak, hoşla gitmeyecek bir şey yap-mak" anlamlarındaki şoke etmek ve "bir-denbire şaşırmak, hoşla gitmeyecek bir şeyle karşılaşmak" anlamlarındaki şoke olmak deyimlerinde kullanılan bir söz. (Doğru kaynak gösterimi *choquer* olmalıydı.)

şömine a. Fr. cheminée. Odalarda, genellikle duvar kenarlarında tuğla veya taştan yapılmış, bacası olan yer, ocak.

şövalye a. Fr. chevalier. 1. Eski Roma'da üç sınıftan ikincisinin üyesi olan yurttaş. 2. Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı.

tablo a. Fr. tableau 1. Bez, tahta, kâğıt vb. maddeler üzerine yapılmış yağlı boya, sulu boya, pastel veya kara kalem resim.

taksonomi a. Fr. taxonomie. Sınıflandırılma ve bu sınıflandır-mada kullanılan kurallar bütünü.

taktik a. Fr. tactique. 1. Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştire-rek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı.

tansiyon a. Fr. tension. Kan basıncı.

taşeron a. Fr. tâcheron. Büyük bir işin bir bölümünü yaptırmayı, asıl müteahhitten alarak kendisi üstlenen diğer yüklenici.

teknik a. . Fr. technique. Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi.

teknisyen a. Fr. technicien. Teknikçi.

teknoloji a. Fr. technologie. Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi.

teknolojik a. Fr. technologique. Teknoloji ile ilgili.

telefon a. Fr. téléphone. 1. Konuşmaları ileten ve yansıtan düzenek. 2. Birbirinden uzakta bulunan kişilerin konuşmasını sağlayan aygıt.

telepati a. Fr. télépathie. Birinin düşündükle-rini veya uzakta geçen bir olayı hiçbir bağ-lantı olmadan algılama, uza duyum.

telepatik s. Fr. télépathique Telepati ile ilgili.

telesekreter a. Fr. télésecrétaire. Telefon cihazının içinde yer alan, arayanların mesajlarını kaydeden araç.

telesinema a. Fr. télécinéma. 1. Bir sinema filmini televizyonda göstermeye yarayan cihaz. 2. Televizyonda filmleri iletme ve yansıtma işi ile uğraşan bölüm.

telgraf a. Fr. télégraphe. İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya bel-gelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni.

testosteron a. Fr. testostérone. Erkek cinsiyet hormonu.

tipik s. Fr. typique. Bir kimseyi veya nesneyi niteleyen, karakteristik.

tolerans a. Fr. tolérance. 1. Hoşgörü. 2. İşlenmiş bir parçanın yapım ölçüsünde olabilecek özür payı. 3. Yüksek dozda verilen herhangi bir ilaca karşı vücudun gösterdiği dayanma gücü.

tonaj a. Fr. tonnage. 1. Bir taşıtın alabildiği ton miktarı. 2. Bir ticaret gemisinin iç hacminin hesaplanmasıyla bulunan taşıma kapasitesi.

tradisyon a. Fr. tradition. Gelenek.

tradisyonel s. Fr. traditionnel. Geleneksel.

tren a. Fr. train. Demir yolunda yolcu ve yük taşımakta kullanılan, bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi, katar, şimendifer.

tur a. Fr. tour. Dolaşma.

turist a. Fr. touriste. Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla geziye çıkan kimse, gezgin, gezmen, seyyah.

türkolog a. Fr. turcologue. Türklük bilimi uzmanı.

türkoloji a. Fr. turcologie. Türklük bilimi.

ultrason a. Fr. ultrason. Yansılanım.

ultraviyole a. Fr. ultraviolet. Kırmızı ötesi.

uvertür a. Fr. ouverture. Operada perde açılmadan önce orkestranın çaldığı parça.

ülser a. Fr. ulcère. 1. Yara. 2. Sindirim organlarında ve özellikle mide ile onikiparmak bağırsağında görülen yara, karha.

ünite a. Fr. unité. 1. Birlik, birleşmiş olma durumu. 2. Bir kümenin her elemanı veya bir çokluğu oluşturan varlık-ların her biri, birim.

üniter s. Fr. unitaire. Birlikçi, birlikten yana, birleştirici.

üniversal s. Fr. universel Evrensel.

üniversite a. Fr. université. Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birim-lerden oluşan öğretim kurumu, darülfü-nun.

ütöpik s. Fr. utopique. Hayalî.

vagon a. Fr. wagon. Yük ve yolcu taşımakta kullanılan, lokomotifin çektiği demir yolu aracı.

valiz a. Fr. valise. Genellikle yolculukta içine çamaşır vb. eşya konulan küçük el bavulu.

vantilatör a. Fr. ventilateur. Sıcak ve durgun hava-yı dalgalandırarak esinti sağlayan veya böyle bir ortama temiz hava üfleyen alet.

vapur a. Fr. vapeur. Su buharı gücüyle çalışan gemi.

varyant a. Fr. variante. Bir yol şebekesi üzerinde, belli bir noktadan ayrılarak başka bir noktadan aynı yolla birleşen ikinci derecedeki yol.

varyasyon a. Fr. variation. Değişik biçim, varyete.

vejetaryen a. Fr. végétarien. Etyemez.

vektör a. Fr. vecteur. Doğrultusu, yönü, uzunluğu belirli olan ve bir ok işaretiyle gösterilen doğru çizgi.

versiyon a. Fr. version. Yorum.

veteriner a. Fr. vétérinaire. Veteriner hekim.

vibrasyon a. Fr. vibration. Titreşim.

vibratör a. Fr. vibreur. Titreşim yaratan araç.

vidanjör a. Fr. vidangeur. Boşaltıcı.

vinterizasyon a. Fr. winterisation. Kademeli olarak soğutulan ve düşük sıcaklıklarda yavaşça karıştırılıp bekletilerek elde edilen donmuş asitlerin süzülerek yağdan uzaklaştırılması.

vinterize a. Fr. winterisé. "Vinterizasyon işleminden geçirmek" anlamındaki vinterize etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.

vitamin a. Fr. vitamine. Besinlerde bulunan, vücutta genellikle yapılmayan, yağda veya suda çözünbilme özelliği olan, eksikliği veya fazlalığı çeşitli hastalıklara yol açan maddelere verilen genel ad.

vites a. Fr. vitesse. Otomobillerin çekiş ve hızını ayarlamaya yarayan dişliler düzeni.

vitrin a. Fr. vitrine. Bir dükkân veya mağazanın dışarıdan camla ayrılan ve mal sergilemek için kullanılan yeri, sergen.

vize a. Fr. visa. 1. Bazı resmî kâğıtlara "görölmüşdür" anlamında konulan işaret ve bu işareti koyma işi. 2. eğt. Ara sınav. 3. huk. Bir ülkeye girmek veya bir ülkeden çıkmak için yetkili ma-kamlardan alınması gerekli izin.

vokabüler a. Fr. vocabulaire. 1. Sözvarlığı. 2. Küçük sözlük.

vokal s. Fr. vocal 1. Sesle ilgili. 2. a. İyi işlenmiş, düzenlenmiş ses.

volkan a. Fr. volcan. Yanardağ.

volkanik s. Fr. volcanique 1. Volkanla ilgili: Volkanik kaya. 2. Volkan özelliği taşıyan: Süphan volkanik bir dağdır. 3. Yanardağın püskürmesi sonucu oluşan.

volt a. Fr. volt. Elektromotor gücün veya gerilimin birimi.

voltaj a. Fr. voltage. Gerilim.

zigot a. Fr. zygote. Erkek ve dişi gametin birleşmesiyle oluşan döllenmiş hücre.

zoolog a. Fr. zoologue Hayvan bilimci.

zooloji a. Fr. zoologie Hayvan bilimi.

zoolojik s. Fr. zoologique Hayvan bilimsel.

4.2. *Kâmus-ı Türkî*'de Latince Olarak Betimlenen Ancak *Türkçe Sözlük*'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler

albüm a. Fr. album 1. Fotoğraf, pul vb.ni dizip saklamaya yarayan bir defter türü. 2. Herhangi bir konu ile ilgili kısa açıklamalar verilerek resimler basılmış olan kitap. 3. Uzunçalar.

baryum a. Fr. baryum. Atom sayısı 56, yoğunluğu 3,78 olan, doğada en çok baryum sülfat ve baryum karbonat olarak bulunan, havada çabuk oksitlenen, gümüş rengine, katı ve basit bir element (simgesi Ba).

4.3. *Kâmus-ı Türkî*'de İtalyanca Olarak Betimlenip *Türkçe Sözlük*'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler

acyo a. İta. Aggio. 1. Herhangi bir paranın gerçek değeriyle sürüm değeri arasında veya bir ticaret senedinin üzerinde yazılı miktar ile indirimden sonraki tutarı arasında doğan fark. 2. Bir ticaret senedinin yenilenmesinde alınan komisyon. 3. Bankaların senetli kredi işlemlerinde yaptıkları tahsilat.

badana a. İta. Duvarlara vurulan kireç veya aşı boya şerbeti

gomalak a. Mühür mumu imaline yarar bir cins zamlak.

4.4. *Kâmus-ı Türkî*'de Yunanca Olarak Betimlenen Ancak *Türkçe Sözlük*'te Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler

akademiya a. Fr. académie. 1. Yüksekokul. 2. Çıplak modelden yapılmış insan resmi. 3. Bilginler, yazarlar, sanatçılar kurulu.

anonim s. Fr. anonyme. 1. Adı sanı bilinmeyen. 2. Çok ortaklı. 3. Yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen, laedri.

antrasit a. Fr. anthracite. Güçlülkle tutuşan, koku, duman çıkarmadan büyük bir ısı vererek yanan bir taş kömürü türü.

arsenik a. Fr. arsenic. Atom numarası 33, atom ağırlığı 74,91, yoğunluğu 5,7 olan, atmosfer basıncı altında 450 °C'de süblimleşen, maden filizle-rinde çok yaygın bulunan, metal görünümünde basit element, sıçanotu, zırnık (simgesi As).

atlas a. Fr. atlas 1. Dünyanın, bir ülkenin, bir bölgenin fiziksel ve siyasal coğrafyası ile ekonomi, tarih vb. konularda toplu bilgi vermek için bir araya getirilmiş coğrafya haritaları derlemesi. 2. Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap: Anatomi atlası. Dil atlası.

despot s. Fr. despote. 1. Bir ülkeyi zora ve baskıya dayanarak yöneten kimse. 2. Her istediğini ve dilediğini yaptırmak isteyen kimse, tiran. 3. s. Zorba.

diplomat a. Fr. diplomate. Dış politikayla uğraşan ve ülkesini temsil etmekle görevlendirilen kimse.

elektrik a. Fr. électricité. Bazı ecsamda her şeyi kendine çekmek hassası. (*Kamus-ı Türkî*'de aslının Yunanca olduğu belirtilmiştir).

filozof a. Fr. philosophe. Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, feylesof.

katolik a. Fr. catholique. 1. Roma kilisesinin kendine verdiği ad. 2. Hristiyanlığın mezheplerinden biri. 3. Katolik mezhebinden olan kimse.

4.5. *Kâmus-ı Türkî*'de Fransızca Olarak Betimlenen ve *Türkçe Sözlük*'te de Fransızca Olarak Gösterilen Sözlükbirimler

abone Fr. abonné 1. a. Süreli yayınları, parasını önceden ödeyerek alma işi. 2. Bir şeyi sürekli olarak kullanmak için hizmeti verenle sözleşme yapan kimse, sürdürümcü. 3. s. Bir yere gitmeyi alışkanlık hâline getiren (kimse).

abonman a. Fr. abonnement 1. Bir satıcı veya kamu kuruluşu ile alıcılar arasında yapılan anlaşma, sürdürüm: Elektrik abonmanı. 2. Kent içinde ulaşımı sağlayan otobüslerde para yerine geçen bilet veya kart. 3. Abone olma durumunu gösteren belge.

aksiyon a. Fr. action 1. Bir kuvvetin, maddi bir etkenin, bir düşüncenin ortaya çıkması. 2. İnsan etkinliğinin veya iradesinin açığa çıkması. 3. Hareket, iş. 4. Sermayenin belirli bir bölümü. 5. Hisse senedi. 6. Bir oyuncunun sahne üzerindeki hareketi. 7. Oyunun temasını geliştiren başlıca olay, hikâye, gelişim.

aktör a. Fr. acteur 1. Erkek oyuncu. 2. Herhangi bir olayda etkisi veya katkısı olan kimse.

aktris a. Fr. actrice. Kadın oyuncu.

alman a. Fr. allemand 1. Cermen soyundan olan halk. 2. Bu halktan olan kimse.

amerikan. s. Fr. américain, Amerikalılara özgü olan.

antimon a. Fr. antimoine, kim. atom numarası 51, atom ağırlığı 121,76 olan, 630 °C'de eriyen, haddede veya çekiç altında işlenemeyen, çoğunlukla basım harfleri alaşımında kullanılan, mavimsi beyaz renkte bir element (simgesi Sb).

apartman a. Fr. appartement, birkaç katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapı.

arş ünl. Fr. marche. "Yürü" komutu.

asansör a. Fr. ascenseur, insanları, yükleri bir yapının bir katından ötekine veya yüksek yerlere çıkarıp indiren, elektrikle işleyen araç.

balkon a. Fr. balcon. Üstü açık ve genişçe şehnişin.

balon a. Fr. ballon. 1. Havadan hafif bir gaz kuvvetiyle havada yukarıya kalkan muhterî'a ki mezkûr gazı havi büyük ve hafif bir mahfaza ile ona merbut adamların oturmasına mahsus sandal gibi bir sepetten mürekkeptir, sefinetü'l-hevâ'. 2. Çocuk oyuncağı kabilinden gazla memlû havada durur lastikten top.

bandrol a. Fr. bandrole. 1. Denetim pulu. 2. Bayrak direğinin tepesine süs olarak konulan uzun, kumaş şerit.

banker a. Fr. banquier. Bankar sahibi, bir banka idare eden büyük sarraf.

bilet a. Fr. billet. Para ile alınan ve konser, sinema, tiyatro vb. eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge

bizmut a. Fr. bismut. Kâbız beyazımtırak bir toz.

bütçe a. Fr. budget. Bir senelik varidat ve masarifin muvazenesi.

debboy a. Fr. dépôt. Esliha ve elbise-i askeriyye ambarı.

enflüanza a. Fr. influenza. Nöbetli ve şiddetli nezle suretinde nev-zuhûr bir salgın hastalık.

goril a. Fr. gorille. Büyük nasnas ecnas-ı erbaasından en büyük ve en vahşi cins.

gram a. Fr. gramme. Kilogramın binde biri değerindeki ağırlık ölçüsü birimi.

kanal a. Fr. canal. 1. Bazı bölgeleri sulamak, kurutmak amacıyla veya gemilerin işlemlerine elverişli, insan eliyle açılmış su yolu. 2. Telefon, telgraf, radyo, televizyon vb. araçlarla iletişimi sağlayan yol, hat. 3. Tahtanın liflerine dik yönde açılan kırlangıç kuyruğu biçimli girinti. 4. İçinden damar, sinir veya bir sıvı geçen yol. 5. İki kıyı arasındaki dar ve derin deniz.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada *Türkçe Sözlük*'te verici dil olarak Fransızca gösterilen madde başlarının *Kamus-ı Türkî*'deki görünüşleri ve varlıkları ortaya konmuştur. Fransızcadan kopyalanan 5253 adet Fransızca maddebaşlarının türlerinin ezici yoğunluğunu adların ve sıfatların oluşturması ve 5 zarf, 1 tane de ünlem kopyalanmış olması söz konusu dil ilişkisinin yüzeysel olduğunu, sözvarlığının bile en dış sözlükbirimler düzeyinde kaldığını gösterir. Gerçekte, bilindiği üzere, dış yapı unsuru olarak sözvarlığı etkilenmeye çok açıktır, bir dil bir başka dilden çok rahat sözcük alır ve başka bir dile -çeşitli parametrelere göre değişmekle birlikte- çok rahat sözcük verir ancak anlaşılan o ki sözvarlığında da bir hiyerarşi söz konusudur. Çünkü Türkçenin Fransızcadan en çok kopyaladığı sözlükbirimler isimler ve sıfatlardır, diğer sözvarlığı öğeleri (zamirler, zarflar, edatlar, bağlaçlar ve ünlemler) çok daha az kopyalanmıştır.

Yapılan taramalar sonucunda anlaşılmıştır ki sözlük yazarlarının kopyalanan maddeleri yazarlarken söz konusu dildeki orijinal kullanımı yanlış gösterdikleri, sözcüklerin türlerinin yanlış veya eksik gösterdikleri, Fransızcadaki aksan işaretlerinin yanlış kullandıkları ve kopyalanan sözcüğün eril veya dişil formunun alınmış olmasına dikkat etmedikleri ve orijinal halini verirlerken bu dikkatsizlik dolayısıyla yanlış gösterdikleri tespit edilmiştir. Aşağıda bu yanlışlar tasnif edilerek tespit edilen madde başlarıyla birlikte verilmiştir.

A. Sözcüklerin Kaynak Gösteriminde Yapılan Yanlışlar

Türkçe Sözlük Fransızca madde başları bağlamında incelenirken sözlük içerisinde bulunan bazı kelimelerin türü, sözlük yazarlarının Fransızca dilbilgisi eksikliği dolayısıyla yanlış gösterilmiştir. Örneğin a harfi içerisinde yer alan madde başlarından birisi olan *absorbe* kelimesinin orijinal formu olarak *absorbé* gösterilmiştir ancak bu form, Fransızcada sıfat yapımında kullanılır. Bu sıfat formu ile aynı telaffuza sahip olan kelimenin mastar hali ise *absorber* şeklindedir ve geçişli fiildir. Bilindiği üzere Türkçe, tarihin en eski zamanlarından beri kopyaladığı fiilleri önce isimleştirerek daha sonra ise söz konusu kopyalanan fiilleri birtakım morfolojik yollarla kendi dilbilgisi kurallarına uyarlayarak kullanmıştır ancak yukarıda sözü edilmiş olan madde başının fiil hali değil sıfat hali kaynak gösterilmiştir. Yapılan bu yaygın yanlışın nedeni Fransızcadaki bazı

fiillerin üçüncü hallerinin sıfat olarak kullanılmasındandır -aynı İngilizcede olduğu gibi- ve sözlük yazarlarının Fransızca dilbilgisi eksikliği de bu yanlışla sebebiyet vermiştir. Aşağıda benzeri şekilde hatalı kullanılan madde başları önce *Türkçe Sözlük*'teki halleri sonra da karşısına doğruları gelecek şekilde sıralanmıştır. Sıralanan ve *Türkçe Sözlük*'teki gösterimine karşılık gelen kısımdaki sözcükler yukarıda bahsedildiği gibi fiillerin üçüncü halleridir ve sıfat konumundadırlar.

abandonné - abandonner

absorbé - absorber

affiché - afficher

agité- agiter

emballé - emballer

engagé - engager

arrangé - arranger

assimilé - assimiler

déclaré - déclarer

déplacé - déplacer

discipliné - discipliner

égalé - égaler

écarté - écarter

exposé - exposer

interné - interner

financé - financer

flambé - flamber

formulé - formuler

hipnotisé - hipnotiser

idéalisé - idéaliser

canalisé - canaliser

catégorisé - catégoriser

composé - composer

localisé - localiser

marqué - marquer

motivé - motiver

présenté - présenter

saboté - saboter

choqué - choquer

B. Kaynak Gösteriminde Gramatikal Cinsiyet Nedeniyle Yapılan Yanlışlar

Fransızcada sıfatlarda da cinsiyet uyumu durumu söz konusudur. Aşağıda sıralanmış ve Fransızcadan Türkçeye kopyalanmış olan bu madde başları *Türkçe Sözlük* içerisine dahil edilirken söz konusu cinsiyet uyumunun dikkate alınmadığı ve kaynak gösteriminde rastgele bir tutum sergilendiği tespit edilmiştir. Aşağıda sıralanan bu madde başlarının kaynak gösteriminde, eril hali alınmış olmasına rağmen dişil halinin gösterilmesi ve bazı durumlarda da dişil halinin alınmış olmasına rağmen eril halinin gösterilmesi durumu mevcuttur. 12 adet benzeri sıfatların ise doğru hallerinin gösterilmiş olduğu tespit edilmiştir. Bu durum da *Türkçe Sözlük*'ün kaynak gösterimindeki tutarsızlık iddiasını kuvvetlendirmektedir. Aşağıda ilk sırada verilen madde başları *Türkçe Sözlük*'te söz konusu kelimelerin kaynak olarak gösterilmiş versiyonlarıdır, yanlarına ise kelimelerin hem eril hem de dişil halleri verilmiştir.

défensive - défensif (e), défensive (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

directive – directif (e), directive (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

fumé - fumée (Renk olarak kullanılan bu kelime direkt dişildir ancak sözlükte dişil hali kullanılmamıştır.)

initiative – initiatif (e) , initiative (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

qualitatif – qualitatif (e) , qualitative (d)

conservative – conservatif (e), conservative (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

offensif – offensif (e) , offensive (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

radioactive – radioactif (e), radioactive (d). (Dişil hali kaynak gösterilmiştir ancak Türkçede eril hali kullanılmaktadır.)

C. Kaynak Gösteriminde İngilizce Olduğu Bilinen Kelimelerin Fransızca Olarak Gösterilmesi

Aşağıda sıralanmış olan bu 4 madde başının kökenlerinin İngilizce olduğu açıkça bilinmesine rağmen Fransızca gösterilmişlerdir.

déetective - détective (-to detect fiilinden türetilmiş bir kelimedir ancak bu fiilin Fransızca karşılığı -découvrir şeklindedir ve düzensiz bir fiildir.)

destroyer – destructeur (Söz konusu kelime 1. Dünya Savaşında denizaltılarının imhası için üretilmiş özel bir savaş gemisidir ve Türkçeye İngilizceden geçmiştir.)

fiction – fiction (Söz konusu bu madde başı sözlükte *fiction* şeklinde gösterilmiştir ve İngilizce olduğu bu sebepten açıktır. Eğer Fransızcadan kopyalanmış olsaydı Türkçeye *fiksiyon* şeklinde girmesi gerekirdi. Bu durum için Esenkova'nın *Türk Dilinde Fransız Tesiri* adlı kitabında yapmış olduğu şu yorum, ileri sürdüğüm hipotezi destekler niteliktedir: “İngilizcenin *college*’ı (telaffuza ithafen) değil Fransızcanın *kolej*’i alınmıştır.”

gentleman (*centilmen* olarak çevrilen bu kelimenin kaynağı Fransızca gösterilmiştir ancak Fransızca ile ilgisi olmayıp İngilizcedir.)

D. Türleri Eksik Gösterilen Madde Başları

Aşağıda sıralanmış olan bu iki madde başı tür olarak hem sıfat hem de ad formunda kullanılmaktadır ancak sadece tek formu belirtilmiştir.

Helen

Hibrit

E. Genel Sözlük İçerisinde Bulunan Özel Terim Fazlalığı

Türkçe Sözlük genel bir sözlüktür ve içerisinde bulunan maddeler genel anlamda *Kâmûs-ı Türkî*’ye dayandırılır. Ancak *Türkçe Sözlük* içerisinde *Kâmûs-ı Türkî*’de yer almayan ve kaynak olarak Fransızca gösterilen tıp, bitkibilim gibi bilim dallarından ve periyodik tablodan dan *Türkçe Sözlük* içerisine dahil edilen 862 adet özel terim vardır ve bu terimler halk arasında yaygın değildir. Dolayısıyla genel sözlük içerisinde bulunmaları sorgulanabilir. Bu durum da *Türk Dil Kurumu*’nun genel sözlük ile terim sözlük arasındaki sınırı tam çekmediğini ve neyin dahil edilip neyin dahil edilmeyeceği konusunda bir tutarlılık sahibi olmadığını gösterir. *Türkçe Sözlük* bu bağlamda tekrar incelenip değerlendirilebilir.

Bütün bunlardan yola çıkarak denilebilir ki Türkiyede yazılan sözlüklerde dil ilişkileri konusu ihmal edilmiştir çünkü sık sık sözcüklerin kökeniyle ilgili yanlış bilgiler verilmiştir. Sözlüklerin dil ilişkileri konusundaki analizleri yapılarak tekrar yazılmaları ve düzeltilmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağıldere, S. T. (2010). XVIII. Yüzyıl Avrupasında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi: Osmanlı İmparatorluğunda Fransız Dil Öğlanları Okulu (1669-1873), *Turkish Studies*, 5, 693-704.
- Akyüz, K. (2015). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bay, F. Ö. (2013). *Fransız Edebiyatından Yapılan İlk Çeviriler Üzerine Analitik Bir Uygulama (1860-1900)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bozkurt, A. (2011). Fransanın Osmanlı Devletindeki Katolikleri Himaye Hakkı ve Bunun Sona Ermesi. *Tarih Dergisi*, 52, 123-150.
- Çiçek, A. (2009). Sözlük Bilimi Açısından Kamus-ı Türkî Üzerine Bir İnceleme, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11:2, 187-188.
- Demirkol, N. (2015). *1850-1900 Yılları Arasında Edebiyat Yayıncılığının Yeniden Biçimlenmesi ve Edebiyat Çevirileri Piyasasının Doğuşu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Erciyas, O. (2011). Osmanlı'da Batı Dillerine Ait Sözlükler. *EUL Journal of Social Sciences*, 2:2, 72-76.
- Ergene, O. (2014). Alıntı Sözcükler İçin Verilen Kaynak Dil ve Özgün Biçim Bilgileri Açısından Türkçe Sözlüklerin Karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 9:3.
- Esenkova, E. (1959). *Türk Dilinde Fransız Tesiri*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık A. Ş.
- Foçi, A. (2010). Türk Romanının Başlangıcında Fransız Edebiyatı ile Türk Hikayeciliğinin Arasında Bir İkileme = Dualism between the French Novel and the Turkish Narrative at the start of the Turkish Novel. *LCPJ Publishing*, 3:1, 26.
- Johanson, L. (2018). *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler*. (Çeviren: N. Demir). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaynak, Mehmet. (2021). Ana Çizgileriyle Sözlükbilimi ve Türk Sözlükçülüğü. *Kafdağı*, 6, 79-101.
- Kahraman, M. (2016). Sözlük Bilim Kuram, İlke ve Yöntemler Üzerine. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8, 3288-3312.

- Karaağaç, G. (2008). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özyıldız, L., & Tarhan, İ. (2019). *Türkçe Sözlük'teki İngilizce Kelimeler*. (Yayımlanmamış Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Şemseddin Sami (2019). *Kamus-ı Türkî*. (Hazırlayan: P. Yavuzarslan). Ankara: 3. Baskı Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sonyel, S. R. (1991). Osmanlı İmparatorluğunda Koruma (Protégé) Sistemi ve Kötü Kullanılışı. *Belleten*, 213, 359-370.
- Şimşek, H. (2014). Osmanlı Devletinde Özel Okullar ve İlk Türk Özel Okulunun Tarihçesine Dair Yeni Bilgiler. *Bilig*, 68, 220.
- Şimşir, B. N. (2008). *Türk Yazı Devrimi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*. (2015) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ubicini, A. & Courteille, P. (1876). *Etat présent de l'Empire Ottoman*. Paris.
- Uysal, S. S. (2014). *Türkçede Yaratılan Fransızca Sözlükler ve Türkçede Anlamları Değiştirilen Fransızca Sözcükler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yağlı, A. (2012). Tanzimat ve Servet-i Fünun Edebiyatında Fransızcanın Etkisi. *19 Mayıs Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 31, 234.
- Yavuzarslan, P. (2004). Türk Sözlükçülük Geleneği Açısından Osmanlı Dönemi Sözlükleri ve Şemseddin Sâmî'nin *Kâmûs-ı Türkî*'si. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 44, 185-202.